

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi joustavaa eläkeikäjärjestelmää koskevan lainsäädännön tarkistamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan joustavaa eläkeikäjärjestelyä koskevan lainsäädännön tarkistamista. Tarkoituksena on, että edistämällä työsäkäynnin jatkamista keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä nousee nykyiseltä kansainvälisesti poikkeuksellisen alhaiselta tasolta. Tavoitteena on turvata myös työeläkkeiden rahoitus siten, että perusteiltaan ja peruseduiltaan nykyisen kaltainen työeläkejärjestelmä säilyy.

Esityksessä ehdotetaan, että joustavaan eläkeikäjärjestelyyn kuuluvan yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen alaikäraja nostetaan 55 vuodesta 58 vuoteen. Samalla alennetaan osa-aikaeläkkeen saamisen ikäraja 60 vuodesta 58 vuoteen. Osa-aikaeläkkeen saamisen ehtoja tarkistetaan siten, ettei oleminen osa-aikaeläkkeellä alenna tulevaa eläkettä. Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan nosto ei koskisi ennen vuotta 1940 syntyneitä henkilöitä. Heillä eläkkeen saamisen alaikäraja säilyisi edelleen 55 vuodessa.

Ikääntyvien työntekijöiden työssäkäynnin jatkamista tuetaan siten, että työnteon jatkaminen on eläkkeen kannalta parempi vaihtoehto kuin varhainen eläkkeelle siirtyminen. Pitkäaikaisessa työsuhteessa olevalle henkilölle taataan työsuhteen teknisellä katkaisulla se eläketaso, jonka hän on saavuttanut 55 vuoden ikään mennessä, jos hänen palkkansa saman työnantajan palveluksessa myöhemmin alenee. Jos vakuutettu jatkaa työntekoaan 60 ikävuoden jälkeen, eläkettä karttuu työssäoloajalta 2,5 % vuodessa. Kuntoutusrahalain, työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain sekä koulutus- ja erorahastosta annetun lain mukaisen omaehtoisen ammatillisen koulutuksen ajalta eläkettä karttuu työeläkelisän muodossa. Näiden etuuksien saaminen pidentää myös eläkkeen tulevan ajan oikeutta.

Eläkkeensaajan työhönpaluuta helpotetaan.

Oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä säilyy entisen suuruisena kahden vuoden ajan työnteon alkamisesta, jos työntekijä tulee uudestaan työkyvyttömäksi. Yksilöllinen varhaiseläke voidaan maksaa puolittettuna, jos eläkkeensaaja menee töihin ja ansiotulot jäävät pienemmiksi kuin 60 % hänen eläkepalkastaan. Jos ansiotulot ylittävät tämän eläkepalkan osuuden, eläke jää lepäämään. Kun ansiotyö päättyy, entinen eläke palautetaan maksuun.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen ennakkopäätöksen sitovuusaikaa pidennetään nykyisestä kuudesta kuukaudesta yhdeksään kuukauteen. Yksilöllinen varhaiseläke alkaa pääsääntöisesti eläkkeen hakemisesta.

Työttömyyseläkkeen saamisen ehtoja tarkistetaan. Työttömyyseläkkeen saamiseksi vaaditaan, että henkilö on ollut vähintään viisi vuotta työelämässä 15 vuoden aikana ja hänellä on oikeus työeläkkeessä lukea hyväkseen niin sanuttu tuleva aika eli aika, joka on jäljellä ennen eläkeiän saavuttamista. Eläke alkaa vasta, kun ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa tai peruspäivärahaa on maksettu ansioon suhteutetun päivärahan enimmäisajan.

Työntekijäin eläkemaksu säädetään pysyväksi osaksi työeläkkeiden rahoitusjärjestelmää siten, että vuodesta 1994 työnantajat ja työntekijät vastaavat kumpikin puoliksi työeläkemaksun muutoksesta.

Ehdotetut muutokset koskevat sekä yksityistä työeläkejärjestelmää että kansaneläkejärjestelmää. Tarkoituksena on, että ehdotetut muutokset toteutetaan myös julkisen sektorin eläkejärjestelmissä samaan aikaan nyt ehdotettavien muutosten kanssa.

Esitys lisää työeläkemenoja eläkkeen karttuman korotuksen, eläkkeiden teknisen katkaisun, työeläkelisän ja osa-aikaeläkettä koskevien muutosten johdosta. Eläkemenot vähenevät yk-

silöllisen varhaiseläkkeen ikärajan korotuksen, työttömyyseläkkeen uusien saamisedellytysten ja eläkepalkan muutosten johdosta.

Esityksen taloudelliset vaikutukset ovat erittäin monimuotoiset ja ehdotettujen lainmuutosten vaikutukset riippuvat lisäksi tulevaisuudessa tapahtuvasta talouskasvusta. Koko uudistuksesta aiheutuu kustannusvähennystä vuodesta 1995 alkaen. Työeläkemenossa säästövaikutus riippuu erityisesti siitä, miten työntekijäin eläkemaksu vaikuttaa tulevaisuudessa palkkatasoon ja mikä on eläkkeiden alkavuus. Vuonna 2000 säästö on arviolta noin 0,1 — 0,4 % palkoista. Vuonna 2030 talouskasvusta riippuen kustannusvähennys voi vaihdella 0 %:sta 3 %:iin palkkasummasta. Kustannusvähennyk-

set kansaneläkemenossa ovat vuonna 1995 50 miljoonaa markkaa ja vuonna 2000 180 miljoonaa markkaa, joka vastaa noin 0,1 % palkkasummasta. Vuonna 2030 kansaneläkemeno vähenee noin 800 miljoonaa markkaa, mikä on noin 0,2 % palkkasummasta.

Ehdotetut lainmuutokset ovat tarkoitettuja tulemaan voimaan vuoden 1994 alusta. Säännökset, joilla sallitaan yksilöllisellä varhaiseläkkeellä olevan henkilön työskentely, ulotettaisiin koskemaan myös nyt jo eläkkeellä olevia. Työttömyyseläkkeen saisi edelleen voimassa olevan lain mukaisin edellytyksin sellainen työtön, jolla lain voimaan tullessa on oikeus työttömyyspäivärahaan.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	4	LAKIEHDOTUKSET	30
1. Johdanto	4	1. Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta	30
2. Nykytila	4	2. Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta	41
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	4	3. Laki eräiden työsuhteessa olevien taitelijoiden ja toimittajien eläkelain muuttamisesta	47
2.2. Nykytilan arviointi	5	4. Laki yrittäjien eläkelain muuttamisesta	48
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset ...	6	5. Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta	49
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	6	6. Laki kansaneläkelain muuttamisesta	51
3.2. Keskeiset ehdotukset	6	7. Laki työttömyysturvalain 4 ja 23 §:n muuttamisesta	54
3.2.1. Yksilöllinen varhaiseläke	6	8. Laki velvoitetyn poikkeuksellisesta huomioon ottamisesta työeläketurvassa annetun lain 2 §:n muuttamisesta	55
3.2.2. Osa-aikaeläke	7	LIITE	56
3.2.3. Eläkkeen määrää koskevat ehdotukset	7	Rinnakkaistekstit	56
3.2.4. Työttömyyseläke	8	1. Laki työntekijäin eläkelain muuttamisesta	56
3.2.5. Palkansääntöjen työeläkemaksu	8	2. Laki lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta	81
4. Esityksen taloudelliset vaikutukset	9	3. Laki eräiden työsuhteessa olevien taitelijoiden ja toimittajien eläkelain muuttamisesta	96
5. Asian valmistelu	10	4. Laki yrittäjien eläkelain muuttamisesta	98
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	10	5. Laki maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta	102
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	11	6. Laki kansaneläkelain muuttamisesta	106
1. Lakiehdotusten perustelut	11	7. Laki työttömyysturvalain 4 ja 23 §:n muuttamisesta	113
1.1. Työntekijäin eläkelaki	11	8. Laki velvoitetyn poikkeuksellisesta huomioon ottamisesta työeläketurvassa annetun lain 2 §:n muuttamisesta	114
1.2. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaki	20		
1.3. Eräiden työsuhteessa olevien taitelijoiden ja toimittajien eläkelaki	24		
1.4. Yrittäjien eläkelaki	24		
1.5. Maatalousyrittäjien eläkelaki	25		
1.6. Kansaneläkelaki	25		
1.7. Työttömyysturvalaki	28		
1.8. Laki velvoitetyn poikkeuksellisesta huomioon ottamisesta työeläketurvassa	28		
2. Voimaantulo	28		
3. Sääntämisyjärjestys	28		

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Työeläkkeen tarkoituksena on turvata kohtuullisen kulutustason säilyminen eläkkeelle siirryttäessä. Kansaneläkejärjestelmä turvaa vähimmäiseläkkeen työhistoriasta riippumatta kaikille Suomessa asuville. Työeläke ja kansaneläke on yhteensovitettu siten, että kansaneläkkeestä maksetaan vain pohjaosa niissä tapauksissa, joissa työeläke ylittää runsaat 4 000 markkaa kuukaudessa. Työeläkkeiden täysimääräinen tavoitetaso on 60 % eläkepalkasta 40 työssäolovuoden jälkeen.

Mikäli suurten ikäluokkien eläkeikään tullessa varhaiseläkkeelle jääminen on yhtä runsasta kuin se on viime vuosina ollut, mahdollisuudet rahoittaa tällaista eläketurvaa heikkenevät. Varhaiseläkkeiden runsas käyttö nostaa eläkkeellä olevien lukumäärää ja vastaavasti supistaa työssä käyvien lukumäärää. Eläkemenot lisääntyvät ja eläkkeiden maksajien lukumäärä vähenee. Maamme taloudellinen tilanne aiheuttaa myös uhan eläketurvan ylläpidolle. Korkea työttömyysaste ja erityisesti nuorten jääminen suurilukuisesti ja pitkäaikaisesti työelämän ulkopuolelle synnyttää eläkerahoitukseen vaikeasti täytettävän aukon. Eläketurvan perusteet on paremmin mahdollista säilyttää tulevaisuudessa, mikäli keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä nousee nykyisestä noin 58 — 59 vuoden iästä ja työllisyys paranee. Varhaiseläkkeelle joutumista voidaan ehkäistä ennen muuta tehostamalla työkikäisen väestön työ- ja toimintakyvyn ylläpitämistä. Varhaiseläkkeiden määrään voidaan vaikuttaa myös eläkelainsäädännön avulla.

Tällä hallituksen esityksellä pyritään kehittämään eläkejärjestelmiä siten, että muutoksilla edistetään ikääntyneiden työntekijöiden mahdollisuuksia jatkaa työssä eläkkeen vaihtoehtona tai eläkkeen ohella. Tavoitteena on myös houkutella ikääntyneitä työntekijöitä jatkamaan työssä nykyistä pitempään ja ehkäistä tai lykätä ennen aikaista eläkkeelle siirtymistä.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Joustavaan eläkeikäjärjestelyyn kuuluu yksilöllinen varhaiseläke, osa-aikaeläke sekä var-

hennettu ja lykätty vanhuuseläke. Yksilöllinen varhaiseläkejärjestely tuli mahdolliseksi yksityisessä työeläkejärjestelmässä ja kansaneläkejärjestelmässä vuoden 1986 alusta voimaan tulleilla laeilla (666—674/85). Osa-aikaeläkejärjestelmä toteutettiin yksityisessä työeläkejärjestelmässä vuoden 1987 alusta voimaan tulleella työntekijäin eläkelain (TEL) muutoksella (603/86).

Työntekijäin eläkelain voimassa olevan 4 e §:n mukaan yksilölliseen varhaiseläkkeeseen on oikeus 55 vuotta täyttäneellä työntekijällä, jonka työkyky, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään. Yksilöllinen varhaiseläke myönnetään sekä työeläkejärjestelmästä että kansaneläkejärjestelmästä. Se on saman suuruinen kuin henkilön täysi työkyvyttömyyseläke. Ihmisen työkyky alenee yleensä ikävuosien karttuessa. Tämä saattaa johtua useista eri seikoista, vaikkei niistä mikään yksinään estäisi työntekoa. Yksilöllisen varhaiseläkkeen tarkoituksena on ottaa huomioon ikääntymisessä ilmenevät henkilökohtaiset erot ja antaa henkilölle mahdollisuus jäädä eläkkeelle, jos työn jatkaminen olisi kohtuutonta. Yleisestä 65 vuoden eläkeiästä yksilöllinen varhaiseläke muuttuu saman suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi. Yksilöllinen varhaiseläke koskee myös maatalousyrittäjiä ja muita yrittäjiä.

Valtion, kunnan ja muun julkisen sektorin joustavasta eläkeikäjärjestelystä säädetään erikseen.

Joustavaa eläkeikäjärjestelyä koskevan hallituksen esityksen mukaan (HE 85/1985 vp) yksilöllisellä varhaiseläkkeellä pyritään periaatteessa samaan päämäärään kuin mihin ammattikohtaisella ryhmityksellä eläkeikäjärjestelyissä oli alunpitäen tarkoitus päästä, mutta eläkettä harkittaessa on otettava huomioon työntekijäin yksilölliset työolosuhteet. Esityksen mukaan yksilöllisen varhaiseläkkeen joustavuus ja muuntautumiskyky takaavat sen, että eläke säilyttää käyttökelpoisuutensa eläkeiän joustamisessa ammattiryhmästä ja sen muuntumisesta riippumatta.

Joustavaan eläkeikäjärjestelyyn kuuluvan 55 vuotta täyttäneelle myönnettävän yksilöllisen

varhaiseläkkeen tarkoituksena oli helpottaa myös niitä paineita, jotka kohdistuivat työttömyyseläkejärjestelmään. Vuoden 1986 alusta työttömyyseläkettä koskevaa ikärajaa ei enää tilapäistoimin alennettu 60 vuotta alemmaksi. Työttömyyseläkkeen alaikäraja nousi asteittain 60 ikävuoteen yksilöllistä varhaiseläkettä koskevan joustavan eläkeikäjärjestelyn yhteydessä.

Osa-aikaeläkkeen tarkoituksena on antaa ikääntyvälle työntekijälle mahdollisuus käyttää jäljellä olevaa työkykyään ja siten antaa mahdollisuus jäädä asteittain eläkkeelle. Vähentämällä työpanostaan ikääntynyt työntekijä voi jäädä osa-aikaeläkkeelle, jolloin eläke korvaa ansioiden menetystä.

Työntekijäin eläkelain voimassa olevan 4 f §:n mukaan osa-aikaeläke myönnetään 60 vuotta täyttäneelle työntekijälle. Osa-aikaeläkkeen suuruus on nyt työntekijän iästä riippuen 44—64 % ansioiden alenemasta. Eläkkeen määrä on sitä suurempi, mitä lähempänä yleistä 65 vuoden eläkeikää osa-aikaeläkkeelle siirtyvä työntekijä on. Eläkkeen saamiseksi edellytetään, että työntekijälle on 15 viimeksi kuluneen kalenterivuoden aikana karttunut työntekijäin eläkelaisissa tarkoitettua peruseläkettä yhteensä vähintään viideltä vuodelta. Eläkkeen saamiseen työntekijän tulee vähentää työpanostaan niin, että jäljellä olevaa työtä voidaan pitää osa-aikatyonä. Näin ollen vaaditaan, että jäljellä oleva keskimääräinen työaika on vähintään 16 tuntia ja enintään 28 tuntia viikossa. Eläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että työpanoksen vähentämisen vuoksi myös työntekijän ansiotuloissa tapahtuu vastaava muutos. Yrittäjien kohdalla osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää työpanoksen vähentämistä joko puoleen aikaisemmasta tai koko yrittäjätoiminnan lopettamista.

Joustavaa eläkeikää koskeva lainsäädäntö perustui yksityisellä sektorilla ennakkolaskelmiin, joiden mukaan joustavien eläkemuotojen toteuduttua eläkkeelle olisi siirtynyt noin 12 000 henkilöä. Tämä taso oletettiin saavutettavan asteittain noin viiden vuoden kuluessa uudistuksen voimaantulosta. Osa-aikaeläkkeen saajia otaksuttiin tulevan vuoteen 1990 mennessä noin 5 000.

Edellä mainitut arviot eivät kuitenkaan vastaa eläkkeelle jääneiden lukumääriä. Vuonna 1987 yksilöllisen varhaiseläkkeen saajia oli jo 17 589 ja vuoden 1991 lopussa 50 398. Heistä yksityisellä sektorilla oli 41 643. Osa-aikaeläkekeitä oli voimassa vuoden 1991 lopussa 699,

joista yksityisellä sektorilla oli 251 ja julkisella sektorilla 448. Vuonna 1991 sai 55—59-vuotiaiden ikäryhmästä eläkettä 36 % ja 60—62-vuotiaiden ryhmästä 71 %. Ikäryhmästä 63—64-vuotiaat eläkkeellä oli jo 86 %.

Vuoden 1993 alusta työntekijät ovat osallistuneet työeläkejärjestelmän rahoitukseen 3 %:n suuruisella työntekijäin työeläkemaximilla, josta on säädetty yksivuotisella lailla.

2.2. Nykytilan arviointi

Väestön ikärakenne on ollut Suomessa 1990-luvulla taloudellisen kasvun kannalta edullinen. Vuosina 1995—2000 on yli 40-vuotiaiden osuus työvoimasta runsaat 40 %.

Jos eläkkeelle jääminen jatkuu kuitenkin edellä kerrotun kaltaisena, eläkerasitus kasvaa seuraavan 30—40 vuoden aikana yksityisellä sektorilla noin kaksinkertaiseksi nykyisestä. Kasvu johtuu erityisesti ikärakenteen muutoksesta. Eläkeläisten määrä suhteessa työntekijöiden määrään kasvaa väestön vanhetessa ja ihmisten eliniän pidentyessä. Syntyvyyden alennuttua myös työikäisten määrä pienenee, joten työikäisten lukumäärän suhde eläkeläisten lukumäärään muuttuu nykyistä epäedullisemmaksi. Eläkemenoa kasvattaa myös se, että yksityisten alojen työeläkejärjestelmä tulee asteittain voimaan niin, että ensimmäiset täysimääräiset 60 %:n tasoiset vanhuuseläkkeet tulevat maksuun vuoden 2002 tienoilla. Tulevaisuuden näkymät voi tiivistää siten, että nykyisen tilan jatkuessa eläkeläisten määrä lisääntyy puolella miljoonalla ja työikäisten määrä vähennee lähes puolella miljoonalla vuosina 2000—2030. Samalla yksityisen työeläkejärjestelmän eläkemienot suhteessa palkkasummaan likimain kaksinkertaistuvat. Edellä mainitut arviot perustuvat nykyisin Suomessa asuvan väestön ikärakenteeseen ja syntyvyyteen. Työvoiman liikkuvuus ja siirtolaisuus voi tuoda tähän huomattaviakin muutoksia.

Ikärakenteen muutokseen ei voi kovin paljon vaikuttaa. Sen sijaan varhainen eläkkeelle jääminen nostaa tuntuvasti eläkemenoja. Keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä on viime vuosina ollut noin 58—59 vuotta. Se on Suomessa poikkeuksellisen alhainen verrattuna muihin maihin.

Osa-aikaeläkkeen tarkoituksena oli mahdollistaa jäljellä olevan työkyvyn hyväksikäyttö luopumalla työstä asteittain. Eläke ei ole saa-

vuttanut tätä tarkoitusta. Suomessa osa-aikatyö on nähty pikemmin kokoaikatyön puutteena kuin itsenäisenä työnä. Osassa yrityksiä osa-aikatyön järjestäminen on katsottu hankalaksi. Myös eläkeasian järjestely vaatii hakijalta erityistä aktiivisuutta. Tosiasiassa myös osa-aikaeläkkeen saamiseksi asetettu 60 vuoden alaikäraja ja osa-aikaeläkkeen vanhuuseläkettä pienentävä vaikutus ovat osaltaan olleet vähentämässä eläkkeen käyttöä.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Jos eläkkeelle siirtymistä tapahtuu runsaslukaisesti jo alle 60 vuoden iässä, työelämä menettää arvokasta, vuosien varrella kehittyntä työkokemusta. Työkyvyn menetykset ja varhainen eläkkeelle siirtyminen aiheuttaa myös yhteiskunnalle ja yrityksille kymmenien miljardien vuotuiset menetykset. Ikääntyvän työntekijän tilanne on usein vaikeutunut siksi, etteivät työn vaatimukset muutu, vaikka iän myötä toiminta- ja työkyky luonnollisella tavalla muuttuu. Näiden muutosten yksilöllisyys edellyttää myös työltä yksilöllisyyttä ja joustavuutta. Työntekijöiden iän myötä tulevien uusien tarpeiden huomioon ottaminen voi saada ihmiset jatkamaan työelämässä pitempään aina eläkeikään saakka. Myös eläkejärjestelmissä on otettava huomioon se tavoite, että mahdollisimman monen työkykyisen henkilön pitäminen työelämässä tai palauttaminen työelämään on yhteiskunnan kannalta perusteltua. Toisaalta on huolehdittava myös työkyvyttömiä henkilöiden sosiaaliturvasta ja siitä, että eläketurva takaa sosiaalisten riskien kohdatessa suhteellisen vakaan toimeentulon säilymisen. Näiden perustavoitteiden toteutumisesta on huolehdittava samalla kun on pyrittävä siihen, että eläkkeelle siirtymisikä nousee nykyisestäään.

Suomen kansantalouden pitkän aikavälin työvoimatarpeen ja eläkemenojen kohtuullisena pitämisen kannalta on välttämätöntä, että eläkkeelle siirtymisikä nousee tuntuvasti nykyiseltä kansainvälisesti poikkeuksellisen alhaiselta tasolta. Sen vuoksi on edistettävä työelämän ja työolosuhteiden kehittämistä ja tarkistettava varhaiseläkejärjestelmiä siten, että työntekijät haluaisivat jatkaa ja pystyisivät jatkamaan

työntekoa nykyistä pitempään. Ikääntyneen henkilön työssäpysymisen edellytyksiä on edistettävä kehittämällä työkykyä ylläpitävää toimintaa, koulutusta ja kuntoutusta. Lokakuun alusta 1991 voimaan tulleen kuntoutuslainsäädännön tarjoamia mahdollisuuksia on entistä paremmin hyödynnettävä. Myös eläkejärjestelmiä on kehitettävä siihen suuntaan, että erilaisilla toimenpiteillä voidaan houkutella ikääntyneitä työntekijöitä jatkamaan työssä nykyistä pitempään ja ehkäistä tai lykätä ennen aikaista eläkkeelle siirtymistä. On tuettava myös työntekijöiden mahdollisuuksia jatkaa työtä eläkkeen ohella tai palata eläkkeeltä työelämään.

Varmuus eläketurvan jatkuvuudesta on yksi keskeisin eläkejärjestelmälle asetettavista vaatimuksista. Jokaisen sukupolven olisi tiedettävä, miten ja millä perusteella se maksaa eläkettään ja minkä ikäisenä se aikanaan saa eläkettä ja minkä tasoista eläkettä se silloin saa. Vain näin estetään se, että sosiaalisten riskien kohdatessa eläketurvan tarpeessa oleva ei joudu sellisiin pakkovalintoihin, jotka johtavat vakaviin taloudellisiin tai sosiaalisiin vaikeuksiin. Tämän vuoksi myös eläketurvan rahoituksesta on huolehdittava siten, että työntekijät jatkavat osallistumistaan työeläketurvan kustantamiseen.

3.2. Keskeiset ehdotukset

3.2.1. Yksilöllinen varhaiseläke

Esityksen mukaan yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikäraja nostetaan 58 vuoteen vuodesta 1994. Työntekijä, joka on syntynyt 1939 tai sitä ennen, säilyttää kuitenkin oikeutensa yksilölliseen varhaiseläkkeeseen nykyisen 55 vuoden ikärajan mukaan. Eläkelaitoksen on tarvittaessa varmistettava ennen työkyvyttömyyseläketai yksilöllisen varhaiseläkepäättöksen tekemistä, että mahdollisuudet työpaikalla työtehtävien muuttamiseen tai osa-aikatyön järjestämiseen on selvitetty. Työnantajalle ei kuitenkaan voida asettaa velvollisuutta osa-aikatyön järjestämiseen tai työtehtävien muuttamiseen. Selvitystä ei voida myöskään pitää eläkkeen saamisen edellytyksenä. Eläke myönnetään, milloin työntekijä ja työnantaja eivät sovi työtehtävien muuttamisesta tai osa-aikatyön järjestämisestä, jos eläkkeen saamisen edellytykset muuten täyttyvät. Jotta työnantajalle ja työntekijälle järjestyisi tällainen selvittämismahdollisuus, ehdotetaan yksilöllisen varhaiseläkkeen ennako-

päätöksen sitovuusaikaa pidennettäväksi kuudesta kuukaudesta yhdeksään kuukauteen. Työnantaja ja työntekijä voivat sopia tätä pitemmästäkin ajasta. Harkinta-aikana työntekijälle karttuu eläkettä työssäolon mukaan ja toisaalta työntekijä saa mahdollisuuden harkita nykyistä pitempään eläkkeelle jäämistä.

Jos työntekijä jättää yksilöllistä varhaiseläkettä koskevan hakemuksen, eläke alkaa aikaisintaan eläkettä koskevan ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jättämällä eläkehakemuksen työntekijä ilmaisee halunsa siirtyä eläkejärjestelmän piiriin. Näin pyritään poistamaan se ongelma, että sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa tai työttömyyspäivärahaa saava eläkkeenhakija joutuisi tilanteeseen, jossa taannehtivaa eläkettä ja mainittuja etuja maksettaisiin päällekkäin. Muutoksella vähennetään näiden etujen takaisinperintää.

Yksilöllinen varhaiseläke myönnetään aina pysyvänä. Tätä käytäntöä ei ole syytä muuttaa. Kun kuitenkin työntekijä usein oltuaan vähän aikaa poissa työelämästä saattaa haluta palata tilapäisesti töihin, on tätä mahdollisuutta myös yksilöllisen varhaiseläkkeen saajalla tuettava. Sen vuoksi ehdotetaan, että yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja voi alkaa työskennellä nykyistä enemmän. Jos hänen ansiotulonsa ylittävät työeläkejärjestelmän piiriin kuuluvan ansioiden rajatulon 1 069,86 markkaa kuukaudesta (vuoden 1993 TEL-indeksin pisteluku), hänen kokonaiseläkkeestään, työeläkkeestä ja kansaneläkkeestä maksetaan puolet. Jos ansiotulot ylittävät 60 % eläkepalkasta, eläke jätetään lepäämään. Kun ansiotyö päättyy, entinen eläke palautetaan maksuun. Sillä aikaa kun eläke lepää, yksilöllisen varhaiseläkkeen saajaa pidetään tavallisena työntekijänä. Työnantaja on velvollinen maksamaan hänestä kaikki sosiaaliturva- ja eläkemaksut ja työntekijä puolestaan suorittamaan työntekijäin työeläkemaksun. Jos työntekijä sairastuu, hänellä olisi mahdollisuus hakea sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai työttömäksi joutuessaan työttömyyspäivärahaa. Luonnollisesti hänellä on kuitenkin mahdollisuus vaatia myös lepäävänä olevan eläkkeen palauttamista maksuun.

Myös työkyvyttömyyseläkkeensaajien mahdollisuutta työkokeilun, työharjoittelun ja kuntoutuksen avulla palata työelämään on tuettava. Jos eläkkeensaajan kokeilu palata työelämään epäonnistuu, ei siitä saa aiheutua hänelle eläketason laskua. Sen vuoksi ehdotetaan, että

hänelle myönnettäisiin entisen suuruinen eläke, jos aikaisemman eläkkeen päättymisestä ei ole uuden eläkkeen alkamiseen mennessä kulunut kahta vuotta. Myös osatyökyvyttömyyseläkkeen käyttöä täyden työkyvyttömyyseläkkeen vaihtoehtona on pyrittävä lisäämään painottamalla ratkaisukäytännössä jäljellä olevan työkyvyn merkitystä. Tähän liittyen työttömyysurvalakia (602/84) ehdotetaan muutettavaksi siten, että osatyökyvyttömyyseläkettä saavalla henkilöllä työttömyyspäivärahan saamiseksi riittää osa-aikatyön hakeminen.

3.2.2. Osa-aikaeläke

Jotta työntekijällä on todellisia vaihtoehtoja jäädä asteittain työelämästä pois, on osa-aikaeläkkeen siihen tarjoamia mahdollisuuksia kehitettävä. Sen vuoksi ehdotetaan, että osa-aikaeläkkeen alaikäraja on 58 vuotta yksityisessä työeläkejärjestelmässä vuoden 1994 alusta lukien.

Nykyisen osa-aikaeläkkeen määräytymissäännökset, etenkin eläkkeen määrää koskevilta osin, ovat olleet monimutkaiset ja osaksi esteenä eläkkeelle hakeutumiselle. Sen vuoksi ehdotetaan, että osa-aikaeläkkeen määrää koskevia säännöksiä yhtenäistetään. Muutoksen jälkeen osa-aikaeläkkeen määrä eri eläkejärjestelmissä on iästä riippumatta 50 % vakiintuneen ansiotulon ja osa-aikaisesta ansiotyöstä saadun ansiotulon erotuksesta. Eläkkeen karttumista koskevia säännöksiä yhtenäistetään siten, että osa-aikaeläkkeelle jääminen ei alenna työkyvyttömyyseläkkeen, työttömyyseläkkeen eikä tulevan vanhuuseläkkeen määrää verrattuna kokoaikaiselle eläkkeelle jäämiseen. Koska pelkät osa-aikaeläkkeen muutokset eivät yksin mahdollista joustavaa eläkkeelle jäämistä, on osa-aikatyön järjestämiseen kiinnitettävä erityistä huomiota työpaikoilla työntekijän alkaessa harkita eläkkeelle hakeutumista. Työnantajien piirissä vuonna 1990 tehdyn kyselyn mukaan noin 45 % vastanneista arvioi mahdollisuudet työllistää 55 vuotta täyttäneitä työntekijöitä osa-aikaisesti hyväksi tai kohtalaisiksi.

3.2.3. Eläkkeen määrää koskevat ehdotukset

Eläkkeelle jäämisen lykkääminen voidaan tehdä työntekijälle houkuttelevammaksi myös siten, että työnteon jatkaminen parantaa eläketurvan tasoa.

Eläkettä ehdotetaan kertyväksi korotetun karttumisprosentin mukaan niille työntekijöille, jotka ovat työssä 60 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Eläkkeen karttumisprosentti on työsäolovuosina 2,5 %. Eläkepalkkaa määrittäessä yhteensovitusperusteeksi valitaan vähintään vuoden kestäneiden työsuhteiden eläkepalkoista korkein. Jotta työntekijä eläketurvan heikkenemisen pelossa ei epäröisi hakeutua kuntoutukseen, uudelleen koulutukseen ja työkokeiluun, ehdotetaan, että kuntoutusrahalain (611/91), työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90), koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/90), valtion virkamieslain (755/86), peruskoululain (476/83) sekä lukiolain (477/83) mukaista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävän henkilökohaisen tuen saamisen ajalta eläkettä karttuu nykyisen työttömyyslakisäteen mukaisesti. Näiden etuuksien saaminen säilyttää myös eläkkeessä niin sanotun tulevan ajan oikeuden.

Ikääntyvällä työntekijällä on usein pelkona, että työkkunon heikkenemisestä aiheutuvat ansioiden alenemat työuran loppuvaiheessa alentavat eläketurvan tasoa. Ongelmallista tämä on etenkin ruumiillisen työn tekijöillä. Jotta työstä ei jäätäisi pois eläkepalkan alenemisen tai jo kertyneen eläkkeen pienenemisen pelossa, ehdotetaan, että 55—62-vuotiaiden työntekijöiden yli 10 vuotta jatkuneen työsuhteen perusteella määräytyvästä osasta muodostetaan oma työsuhde eläkettä varten. Eläke lasketaan erikseen 55 vuoden ikää edeltäneen neljän viimeisen vuoden ansioiden perusteella. Jos työntekijän ansiotaso tämän jälkeen samassa työsuhteessa alenisi, jo ansaittua eläketurvaa ei menetetä. Jos työntekijän ansiot paranisivat saman työsuhteen loppupuolella, eläke lasketaan nykyiseen tapaan neljän viimeisen vuoden ansioiden perusteella.

3.2.4. Työttömyyseläke

Työttömyyseläkkeet ovat olleet yksi varhaiselle eläkkeelle siirtymiseen keskeisesti vaikuttava tekijä. Eläkkeitä käytettiin runsaasti 1980-luvulla myös saneerauskeinoina teollisuuden rakennemuutoksessa. Työttömyyseläkkeiden rahoitus muuttui vuonna 1989 yksityisellä sektorilla. Työnantajat, joilla on yli 50 työntekijää, vastaavat nykyisin osittain itse omista työttömyyseläkkeistään. Työttömyyseläkeikärajan

nousu, hyvä työllisyystilanne 1980-luvun lopulla ja eläkkeiden uusi rahoitustapa vaikuttivat siihen, että alkaneiden työttömyyseläkkeiden lukumäärä pieneni jatkuvasti vuoden 1991 kolmanteen vuosineljännekseen asti.

Alkavien työttömyyseläkkeiden kasvu on kuitenkin ollut voimakasta viime aikoina. Talouseläkkeiden myötä eläkkeelle siirtyminen on lisääntynyt kaikissa ikäluokissa. Työttömien toimeentulosta huolehtimisen on kuitenkin ensisijaisesti tapahduttava työttömyyspäivärahan turvin. Työttömyyseläkkettä ei ole myöskään tarkoitettu toimeentuloksi sellaiselle väestönosalle, joka ei ole ollut työelämässä. Sen vuoksi ehdotetaan, että työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että henkilö on 15 viimeisen vuoden aikana ollut mukana työelämässä ennen eläkkeeseen oikeuttavan työttömyyden alkua vähintään viiden vuoden ajan. Eläke alkaa sen jälkeen, kun työntekijä on saanut ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa enimmäismäärän. Myös peruspäivärahan saajaa koskisi ansioon suhteutetun päivärahan enimmäismäärää koskeva vaatimus. Lisäksi edellytetään, että työeläkkeeseen voidaan liittää tuleva aika. Muutoin eläkkeensaamisen edellytykset säilyvät ennallaan.

3.2.5. Palkansaajien työeläkemaksu

Palkansaajat osallistuvat vuonna 1993 kaikissa ansioeläkejärjestelmissä eläketurvan kustantamiseen eläkemaksulla, joka on 3 % palkasta. Merimieseläkejärjestelmässä on ollut oma työntekijämaksu järjestelmän alusta saakka.

Yksityisen sektorin työeläke perustuu osittaiseen rahastointiin. Vain osa eläkkeistä rahoitetaan rahastoivasti nyt työssä käyvän työn tuloksista. Loppuosa eläkkeestä joudutaan rahoittamaan silloin, kun eläkkeitä maksetaan. Tämä määrä suhteessa palkkoihin kasvaa, koska eläkkeensaajia on vuosi vuodelta enemmän. Myös eläketaso kohoaa jatkuvasti, koska uudet eläkkeensaajat ovat ehtineet kartuttaa eläketurvaa pitempään.

Työeläkemaksun suuruuteen vaikuttavat eläke-edut sekä eläkkeellä oloajan pituus verrattuna työssäoloaikaan. Kun viime vuosina on eläkkeelle siirrytty keskimäärin 58—59 vuoden iässä, työssä ollaan noin 35 vuotta ja eläkeikä

on keskimäärin 20 vuotta. Täyden 60 %:n eläketurvan hinnaksi muodostuu kolmannes palkasta.

Kuten edellä on todettu, eläkekustannuksia voidaan alentaa muun muassa pidentämällä työssäoloaikaa ja pyrkimällä siihen, että eläkkeelle siirtymisikä nousee nykyisestäään.

Palkansaajien työeläkemaksu kasvattaa työssä käyvien ikäluokkien vastuuta omasta eläketurvastaan. Maksajapiirin laajetessa tulevien eläkkeiden maksaminen varmistetaan. Palkansaajan oman osuuden korostaminen vahvistaa myös luottamusta eläketurvaan.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan, että palkansaajien maksuosuus on pysyvä osa työeläkejärjestelmän rahoitusta vuodesta 1994. Työntekijäin eläkemaksun muutos on vuosittain 50 % TEL-eläkevakuutusmaksun muutoksesta, jolleivät työntekijä- ja työnantajien keskusjärjestöt toisin sovi. Yksityisalojen työeläkevakuutusmaksu säilyy entisenlaisena vakuutusteknisenä kokonaisuutena, josta vastaa työnantaja. Työntekijäin eläkemaksu toimii samojen sääntöjen mukaisesti kuin työnantajan maksukin nykyisin. Työntekijäin eläkemaksu vähentää sitä osuutta vakuutusmaksusta, josta työnantajan vakuutusmaksulainaosuus määrätään. Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä eläkemaksun työntekijän palkasta. Maksu on lopullinen.

Työntekijäin eläkemaksuilla ei ole tarkoitus muuttaa työaikaisen palkan antaman toimeentulon ja eläkkeen antaman toimeentulon keskinäistä suhdetta. Tämän periaatteen toteuttamiseksi muutetaan vuoden 1994 alusta lukien eläkepalkan laskusääntöä. Laskennan pohjana olevista eri vuosien palkoista vähennetään kysymyksessä olevana vuonna sovellettu työntekijäin maksuosuus. Vähennys rajoitetaan kuitenkin korkeintaan siihen prosenttimäärään, jolla palkansaajien reaaliensiot ovat työntekijäin eläkemaksun voimassaoloaikana nousseet. Nousua mitataan yleisen ansiotasoindeksin ja kuluttajaindeksin avulla. Mahdolliset reaaliensoiden laskut jätetään ottamatta huomioon eläkepalkkaa määriteltäessä. Työntekijäin eläkemaksun vaikutuksista TEL-indeksin määräytymistapaan säädetään erikseen.

Myös mahdollisuuksia lisärahoitointiin laajennetaan. Lisärahoitoinnin määrästä päätetään vuosittain erikseen.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esitys lisää työeläkemenoja eläkkeen karttuman korotuksen, eläkkeiden teknisen katkaisun sekä työeläkelisää ja osa-aikaeläkettä koskevien muutosten vuoksi. Eläkemenoja vähentäviä muutoksia ovat muun muassa työntekijäin eläkemaksun vaikutus eläkepalkkaan, yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan korotus sekä työtömyyseläkettä koskevat muutokset.

Esityksen keskeisenä tavoitteena on lykätä eläkkeelle siirtymistä. Taloudelliset vaikutukset näkyvät erityisesti siinä vaiheessa, kun maassa on työvoimapulaa. Esityksen taloudelliset vaikutukset ovat erittäin monimuotoiset ja ehdotettujen lainmuutosten vaikutukset riippuvat lisäksi muutoinkin tulevaisuudessa tapahtuvasta talouskasvusta.

Esityksen taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa vaikeuksia aiheuttaa erityisesti kaksi tekijää. Toisaalta on vaikea arvioida, kuinka paljon toimenpiteet lopulta tulevat lykkäämään eläkkeelle siirtymistä. Toisaalta on epävarmuutta siitä, mikä vaikutus työntekijäin eläkemaksulla tulee olemaan palkkatason kehitykseen.

Jäljempänä esitettävät kustannusarviot perustuvat kahteen vaihtoehtoiseen palkkatason kehitysolettamukseen. Toisen kehitysvaihtoehdon mukaan työntekijäin eläkemaksu korottaa palkkatasoa likimain yhtäsuurella määrällä. Toisen vaihtoehdon mukaan palkkataso ei työntekijäin eläkemaksun vuoksi kohoaisi. Toteutuva kehitys lienee näiden kehitysurien välissä: osa työntekijäin eläkemaksusta palautuu palkkoihin palkkatason nousun ohella työllisyyden lisäyksenä ja osa voi jäädä kokonaan palautumatta. Laskelmissa on lisäksi oletettu, että vuoden 2010 jälkeen eläkkeiden alkuvuus vähenee 50—64 vuoden ikäisillä ihmisillä kahden vaihtoehdon mukaisesti. Eläkkeelle siirtymisen lykkäytyisi toisen vaihtoehdon mukaan runsaalla 0,5 vuodella ja toisen mukaan 1,5 vuodella.

Kaikkien edellä esitettyjen neljän kehitysvaihtoehdon mukaiset tulokset näkyvät alla olevista taulukoista. Esitysten vaikutus eläkemenoihin on vähäinen, jos työntekijäin eläkemaksu palautuu palkkoihin palkkatason korotuksena. Jos näin ei tapahdu, lakiehdotuksen nettovaikutus on 90-luvun jälkeen eläkemenoja säästävä.

Kustannusten arvioitu väheneminen työeläkejärjestelmässä:

Vuosi	Työntekijäin maksu korottaa palkkatasoa		Työntekijäin maksu ei korota palkkatasoa	
	% palkoista*	Mrd. mk	% palkoista*	Mrd. mk
1994	0,0	0,0	0,0	0,0
1995	0,0	0,0	0,1	0,1
2000	0,1	0,2	0,4	0,8
2010	0,1	0,3	0,9	2,1
2020	0,2—1,2	0,6—3,2	1,5—2,5	4,2—6,8
2030	0,1	0,1—2,9	2 —3	6 —9

Kustannusten arvioitu väheneminen kansaneläkejärjestelmässä:

Vuosi	% palkoista	milj. mk*
1994	0,0	15
1995	0,0	50
2000	0,1	180
2010	0,1	230
2020	0,2	600
2030	0,2	800

* Prosenttiluvut ja markkamäärät on saatu vertaamalla säästöjä nykyisen lain mukaiseen palkkasummaan. Markkamäärät vastaavat vuoden 1993 rahanarvoa.

5. Asian valmistelu

Hallituksen esitys perustuu eläkekomitea 1990:n mietintöön (komiteanmietintö 1991:41). Komitean tehtävänä oli selvittää, miten erityisesti varhaiseläkejärjestelmiä kehittämällä edistettäisiin ikääntyneiden työntekijöiden mahdollisuuksia osallistua työelämään nykyistä paremmin. Komitean tuli tehdä ehdotus toimenpiteistä, joilla poistettaisiin eläke- ja muussa lainsäädännössä olevia ikääntyneiden työntekijöiden työhön osallistumista ja työllistämistä haittaavia esteitä sekä tehdä ehdotus toimenpiteistä, jotka kannustavat työnteon jatkamiseen eläkkeen vaihtoehtona tai eläkkeen ohella ja jotka ehkäisisivät tai lykkäisivät ennen aikaista eläkkeelle joutumista. Komitean tuli tarkastella

ikäntyneiden työntekijöiden sosiaaliturvaa kokonaisuutena siten, että väliinpuutoamistilanteita voidaan tehokkaasti ehkäistä. Komitea sai työnsä valmiiksi 27 päivänä marraskuuta 1991, ja se esitti lukuisia toimenpiteitä, joilla keskimääräistä eläkkeelle siirtymisikää olisi nostettava ja edistettävä työkyvyn säilymistä ja työsäkännin jatkamista. Eläkekomitean pohjustamaa työtä jatkettiin vuosien 1991 ja 1992 aikana lukuisissa työnantajien ja työntekijöiden sekä eläkejärjestelmien välisissä työryhmissä. Sitten 30 päivänä marraskuuta 1992 solmittiin tulopoliittinen kokonaisratkaisu, jossa nyt ehdotettavat muutokset eläkejärjestelmään ja sen rahoitukseen sovittiin. Nyt annettava hallituksen esitys on kaikilta osiltaan solmitun tulosopimuksen mukainen.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Tässä hallituksen esityksessä joustavaa eläkeikää koskevat lainmuutokset toteutetaan yksityisessä työeläkejärjestelmässä ja kansaneläkejärjestelmässä. Hallituksen tarkoituksena on, että vastaavat muutokset toteutetaan vuoden 1994 alusta myös valtion eläkejärjestelmässä. Lisäksi hallitus edellyttää, että nämä muutokset toteutetaan myös kunnallisessa eläkejärjestelmässä.

Joustavan eläkeikäjärjestelmän muutostarpeet selvitetään erikseen merimieseläkejärjestelmässä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Työntekijäin eläkelaki

1 §. Pykälässä säädetään nykyiseen tapaan työnantajan velvollisuudesta järjestää ja kustantaa työntekijän eläketurva. Tämän työnantaja voi hoitaa joko ottamalla vakuutuksen tai perustamalla eläkesäätiön tai eläkekassan. Pykälän 1 momenttiin lisätään työntekijäin eläkemaksusta johtuva tarkennus työntekijän velvollisuudesta osallistua eläketurvan kustantamiseen. Lisäksi säännöstä ehdotetaan muutettavaksi sen vuoksi, että vanhuuseläkkeeseen ei enää laskettaisi niin sanottua tulevaa aikaa 63 vuoden iästä 65 vuoden ikään, koska 60 vuoden iän täytettyään työtään jatkava saa eläkkeeseensä 2,5 %:n karttuman. Eläkkeen ansaitseminen tänä aikana edellyttäisi työsuhteen jatkumista. Samalla eläkettä ansaittaisiin korotetun prosentin eli 2,5 %:n mukaan. Jos työntekijä tulee työkyvyttömäksi, tuleva aika laskettaisiin 1,5 %:n karttuman mukaan.

2 §. Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi eläkeikää lähestyvän työntekijän työsuhteeseen automaattisesti tehtävästä teknisestä katkaisusta. Samalla nykyinen 5 momentin säännös, joka koskee teknisestä katkaisusta työajan muuttamisen vuoksi annettavaa päätöstä, ehdotetaan siirrettäväksi 10 a §:ään, jossa säädetään ennen eläkepäättöstä annettavasta eläkelaitosta sitovasta päätöksestä.

Työsuhteen automaattinen tekninen katkaisu koskisi työntekijöitä, jotka ovat täyttäneet 54 vuotta. Katkaisemisen edellytyksenä olisi, että TEL-työsuhde on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään 10 vuotta. Työsuhde päätettäisiin aina sen vuoden lopussa, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 54 vuoden iän, jos työsuhde siihen mennessä on jatkunut vähintään 10 vuotta. Jollei työsuhde olisi vielä tuolloin jatkunut niin pitkää aikaa, työsuhde päätettäisiin sen vuoden lopussa, jonka aikana 10 vuotta täytyy.

Työsuhteen teknisen katkaisemisen jälkeen työntekijän katsottaisiin olevan uudessa työsuhteessa. Eläketurva määräytyisi katkaisua edeltäneeltä ja sen jälkeiseltä jaksolta kuten kahdesta erillisestä työsuhteesta. Työsuhdetta pidettäisiin kuitenkin eläkepalkkaa laskettaessa yhdenjaksoisena, jos eläke siten laskettuna olisi suurempi.

Jos eläkepalkkaa määrättäessä ilmeni, että

työntekijän palkka oli katkaisemisen jälkeisessä työsuhteessa alentunut sellaisen poikkeuksellisen syyn johdosta, joka oli ilmaantunut ennen teknistä katkaisua, tekninen katkaisu purettaisiin, jos 7 §:n 2 momentin harkinnanvaraista eläkepalkkaa koskevat edellytykset tällöin täytyvät. Eläke laskettaisiin kuten yhdenjaksoisesta työsuhteesta pitäen eläkkeen perusteena olevana palkkana 7 §:n 2 momentin mukaan määrättyä eläkepalkkaa.

Jotta ei muodostettaisi aivan lyhyitä työsuhteita juuri ennen eläkeikää, työsuhteen teknistä katkaisua ei tehtäisi enää sen vuoden jälkeen, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta.

Osa-aikaeläkkeelle siirtyvän työntekijän työsuhde katkaistaan osa-aikatyön alkaessa. Näin ollen tekninen katkaisu ei tule sovellettavaksi osa-aikatyöhön. Osa-aikatyötä edeltänyt koko-aikainen työsuhde katkaistaisiin teknisesti, jos se ennen osa-aikatyön alkamista on jatkunut vähintään 10 vuotta. Pykälän 6 momentissa säädettäisiin, että teknisesti katkaistu työsuhde katsottaisiin yhdenjaksoiseksi työsuhteeksi valittaessa yhteensovitusperustetta vähintään vuoden rinnakkain jatkuneista työsuhteista sekä rajoitussäännöstä sovellettaessa ja eläkkeen vastuunjaossa.

4 c §. Pykälän 1—3 momentissa säädetään työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksistä. Työttömyyseläkkeeseen olisivat edelleen oikeutettuja 60 vuotta täyttäneet pitkäaikaisesti työttömät. Työttömyyseläkettä saavat tulevaisuudessa kuitenkin vain sellaiset henkilöt, jotka ovat olleet aktiivisesti työelämässä mukana. Sen vuoksi momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös, jonka mukaan eläkkeen saa vain, jos työntekijän eläkettä määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio. Lisäksi edellytetään vähintään viiden vuoden työskentelyä työeläkelakien tarkoittamissa töissä työttömyyseläkkeen eläketahtumaa välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana.

Työttömyyseläkkeen alkamista ehdotetaan myöhennettäväksi nykyisestään. Eläkkeen alkamisen edellytyksenä on, että työntekijä on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa enimmäismäärän. Peruspäivärahaa saanutta työntekijää koskisi sama vaatimus enimmäismäärästä kuin ansioon suhteutetun päivärahan saajaa. Eläketapahtuman määrittely säilyisi ennallaan.

Työttömyyseläkkeen eläketapahtumana pidettäisiin edelleen ensimmäistä päivärahapäivää tarkastelujakson aikana, joka on 60 viimeksi kulunutta viikkoa ja yksi kuukausi työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivästä laskeutena.

Pykälän 5 momentissa säädetty työvoimaviranomaisen velvollisuus tarkistaa kuuden kuukauden välein työttömyyden jatkuminen sekä ilmoittaa siitä eläketurvakeskukselle ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Käytännössä säännös on jäänyt soveltamatta, koska työvoimaviranomaisilla ei ole tosiasiallisia mahdollisuuksia valvoa välittömästi työttömien työhönmenoa.

Pykälän 10 ja 11 momenteissa säädetty työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä olevaa alaikärajaa koskevat poikkeukset ehdotetaan kumottaviksi, koska säännökset eivät voi enää tulla sovellettaviksi uusissa eläkkeissä.

4 e §. Pykälän 1 ja 2 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksistä. Eläkkeen saamisen alaikäraja ehdotetaan korotettavaksi 58 vuoteen. Muut edellytykset säilyvät ennallaan.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä on edelleen, että työntekijä on lopettanut työeläkelaeissa tarkoitettua ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä toista voidaan arvioida kuukaudessa pienemmäksi kuin työntekijän eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu markkamäärä eli 1 069,86 markkaa. Lisäksi edellytetään edelleen, että yksilöllistä varhaiseläketä määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon myös eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio.

Tulevan ajan edellytystä ei edelleenkaan vaadittaisi silloin, kun työntekijällä on oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen julkisen puolen eläkelakien mukaan. Säännöksessä ehdotetaan korjattavaksi myös työntekijän kokonaiseläketurvan kannalta nykykäytännössä esiintynyt ongelma. Jos työntekijä ehtii täyttää julkisen puolen vanhuuseläkeiän ennen yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamista, yksityisen puolen vaapakirjaeläkkeitä ei nykyisin voi saada yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, vaikka muut eläkkeen saamisen edellytykset täytyisivätkin. Tästä on ollut seurauksena yksilöllisen varhaiseläkkeen hakeminen juuri ennen julkisen puolen alemman eläkeiän täyttämistä. Paitsi se, että työntekijän eläketurva on saattanut jäädä vajaaksi, myös hakemukset ovat turhaan keskittyneet

edellä mainitulla tavoin. Jotta yksilölliselle varhaiseläkkeelle voitaisiin jäädä myös julkisen puolen alemman eläkeiän täyttämisen jälkeen, ehdotetaan, että tulevan ajan edellytystä ei vaadita myöskään silloin, kun työntekijä jää julkiselta puolelta vanhuuseläkkeelle 65 vuotta alemmassa iässä.

Pykälän 3 momentin mukaan työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän työkyvyn alentumista ja tulevaa aikaa koskevat eläkkeen saamisen edellytykset. Ennakkopäätöksen sitovuusaikaa ehdotetaan pidennettäväksi nykyisestä kuudesta kuukaudesta yhdeksään kuukauteen. Ennakkopäätös olisi eläkelaitosta sitova vielä tämän jälkeenkin, jos työnantaja ja työntekijä sopivat, esimerkiksi työtehtävien muuttamismahdollisuuksien tutkimiseksi, pitemmästä ennakkopäätöksen voimassaoloajasta.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamisesta. Jos henkilö ei enää ole työssä eläkettä hakiesaan, eläkettä ehdotetaan maksettavaksi aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Tällä pyritään vähentämään maksuliikennettä, joka syntyy, kun takautuvasti myönnettävä eläke maksetaan työttömyyspäivärahan maksajalle. Poikkeuksellisesta syystä eläke voitaisiin maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta. Poikkeuksellisenä syynä ei pidettäisi sitä, että eläke olisi suurempi kuin muusta toimeentulojärjestelmästä samalta ajalta saatu etuus. Toimeentulotuen varassa olleelle tai tulottomalle eläke voitaisiin maksaa takautuvasti. Poikkeuksellinen syy eläkkeen takautuvaan myöntämiseen voisi olla myös se, että eläkehakemus on jätetty kansaneläkelaitokselle työeläkehakemusta aikaisemmin.

Pykälän 5 momentin säännökset yksilöllisen varhaiseläkkeen lakkauttamisesta koskevat eläkkeen lakkauttamista työkyvyn palautumisen johdosta. Eläkkeensaajan ansiotulojen johdosta ei eläkettä enää kuitenkaan lakkautettaisi, vaan eläkeoikeus jätettäisiin lepäämään. Yksilöllisen varhaiseläkkeen saajan ansiotyön vaikutuksesta eläkkeen jatkumiseen ehdotetaan säädettäväksi 5 b §:ssä. Lain 4 e §:n 5 momenttiin siirretään pykälän 2 momentin säännös, jonka mukaan yksilöllisestä varhaiseläkkeestä on soveltuvin osin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä säädetään.

4 f §. Pykälän 1 momentin johdantokappala-

leessa säädetään osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksenä olevasta alaikärajaista. Ikaraja ehdotetaan alennettavaksi nykyisestä 60 vuodesta 58 vuoteen. Näin ikäraja on sama kuin julkisen puolen eläkelaeissa.

4 g §. Pykälän 1 momentissa säädetään osa-aikaeläkkeen alkamisesta. Säännös säilyy muutoin ennallaan, mutta siihen tehdään edellä mainittu ikää koskeva tarkennus.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus 5 §:n 6 momenttiin, jossa säädetään osa-aikaeläkkeen saajan vanhuuseläkkeeseen liittävästä määrästä.

5 §. Pykälän 1 momentissa säädetään eläkkeen määrästä. Eläkkeen vuotuinen karttumisprosentti ehdotetaan korotettavaksi 2,5 %:iin sen vuoden alusta, jonka aikana työntekijä täyttää 60 vuotta. Korotettu karttumisprosentti ei koskisi niin sanottua tulevaa aikaa. Jos työntekijä tulee työkyvyttömäksi, tuleva aika lasketaan 1,5 %:n mukaan. Korotettu karttuma ei myöskään koskisi aikaa, jolta työntekijä on aikaisemmin saanut täysitehoista eläkettä ja joka sillä perusteella luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myöhemmin uutta eläkettä myönnettäessä.

Pykälän 2 momentti, joka koskee vanhuuseläkkeeseen laskettavaa tulevaa aikaa, ehdotetaan kumottavaksi. Korotetun karttumisprosentin vuoksi vanhuuseläke ei enää määräydy 63 vuoden iässä siten, että tuleva aika laskettaisiin 65 ikävuoteen saakka, vaan eläkkeen karttuminen tänä aikana edellyttää työsuhteen jatkumista.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan säädettäväksi osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen osa-aikaeläkkeen ajalta lisättävästä määrästä. Näin osa-aikaeläkkeellä olleen eläke vastaisi paremmin sitä eläkettä, jonka työntekijä olisi saanut jatkamalla kokoaikatyössä. Eläkkeeseen ehdotetaan lisättäväksi määrä, joka on 1,5 % eläkepalkasta jokaiselta vuodelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Eläkepalkkana pidetään edelleen sitä kokoaikatyön ja osa-aikatyön ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty. Lisäys koskee myös työttömyyseläkettä 4 c §:n 2 momentin nojalla.

5 b §. Pykälän 1 momentti säilyy sisällöltään entisenä. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi yksilöllisen varhaiseläkkeen saajan ansiotyön vaikutuksesta eläkkeen maksamiseen. Pykälän 1 momentin mukaan yksilöllinen

varhaiseläke myönnetään aina täytenä eläkkeenä. Nyt 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että yksilöllinen varhaiseläke voidaan maksaa osaeläkkeen määräisenä, jos eläkkeensaaja eläkkeen alkamisen jälkeen menee TEL:n 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettuun ansiotyöhön siten, että ansiotulo ylittää 1 069,86 markkaa kuukaudessa. Yksilöllistä varhaiseläkettä ei tällöin kuitenkaan muuteta osaeläkkeeksi, vaan ainoastaan yksilöllisen varhaiseläkkeen suuruus määräytyy osaeläketä koskevien säännösten mukaisesti. Jos eläkkeensaajan ansiotulot kuitenkin ylittäisivät 3/5 sen työsuhteen eläkkeen perusteena olevasta palkasta, johon liittyy tuleva aika, yksilöllistä varhaiseläkettä ei maksettaisi lainkaan, vaan se jätettäisiin lepäämään. Eläkkeen ollessa kokonaan lepäävänä työntekijää ei pidettäisi eläkkeensaajana.

Pykälän 3 momentista ehdotetaan poistettavaksi säännökset, jotka liittyvät vanhuuseläkkeen laskemiseen tulevan ajan avulla. Säännökset käyvät 5 §:n 2 momentin kumoamisen jälkeen tarpeettomiksi. Samalla ehdotetaan poistettaviksi osaeläkkeen saajia koskevat korotetut prosenttiluvut, koska ne eivät enää tule sovellettaviksi eläkkeissä, joissa eläketapahtuma sattuu vuoden 1992 jälkeen.

Pykälän 4 momentissa säädetään siitä ajankohdasta, josta työkyvyttömyyseläke tarkistetaan työkyvyn muuttuessa. Voimassa olevan lain 4 e §:n 3 momentin säännös osaeläkkeen muuttamisesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi ehdotetaan siirrettäväksi tähän momenttiin.

Pykälän 5 momentissa säädetään, että työkyvyttömyyseläkettä lakkautettaessa eläke voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä myös työeläkelakien mukaisen kuntoutuksen ajalta, vaikka täysi eläke tulisi maksettavaksi lyhyemmältä kuin vuoden ajalta. Tämä lähinnä tekninen muutos on tarpeen sen vuoksi, että kuntoutusjaksot ovat usein vuotta lyhyempiä ja kuntoutuksenaikainen toimeentulo saattaa edellyttää osaeläkkeen muuttamista täydeksi silloin, kun kuntoutuja ei ole samanaikaisesti työssä.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä ajankohdasta, josta yksilöllistä varhaiseläkettä ryhdytään maksamaan osaeläkkeen suuruisena tai sen maksaminen keskeytetään. Tämä tehtäisiin seuraavasta mahdollis-

ta maksujaksosta alkaen. Eläkkeensaajan mennessä ansiotyöhön hänen on ilmoitettava siitä eläkelaitokselle. Tämä on tarpeen myös eläkkeen maksamismenettelyn tarkistamiseksi. Jos ilmoitusta tulojen eläkkeeseen vaikuttavasta muutoksesta ei tehdä, eläkelaitos voisi näissä tapauksissa periä aiheettomasti maksetut eläkerät takaisin siitä lukien, kun eläkkeensaaja ryhtyi ansiotyöhön.

Pykälän 7 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että lepävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä voidaan hakemuksesta ryhtyä maksamaan uudelleen. Hakemukseksi riittäisi työntekijän ilmoitus työn lopettamisesta tai vähentämisestä vähintään sallittuun ansion rajamäärään. Eläkkeen saamisen muita kuin ansiotuloja koskevia edellytyksiä ei uudelleen tutkittaisi. Siten ei enää tarvita lääkärintuotoa tai muita arvioita henkilön työkyvystä.

Eläkettä ryhdyttäisiin maksamaan uudelleen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke maksettaisiin takautuvasti enintään vuoden ajalta ennen hakemista.

Pykälän 8 momentissa ehdotetaan säädettäväksi lepävänä olevan yksilöllinen varhaiseläkkeen lakkaamisesta. Eläke voitaisiin lakkauttaa eläkkeensaajan hakemuksesta hakemista seuraavan kuukauden alusta. Tämä olisi tarpeen esimerkiksi silloin, kun eläkkeensaajan uudessa työssä ansiotaso on korkeampi kuin eläkkeen perusteena oleva palkka ja hän haluaa ansaita uutta eläketurvaa. Jos eläkkeensaaja kuitenkin hakisi uudelleen eläkettä kahden vuoden kuluessa eläkkeen lakkaamisesta, eläke myönnetään 6 c §:n 2 momentin mukaan entisin perustein. Jollei lepävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ole vaadittu maksettavaksi uudelleen viiden vuoden kuluessa keskeyttämisestä, varhaiseläke katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi sanotun viiden vuoden kuluttua. Näin ollen 60 vuotta täyttäneillä eläkkeensaajilla yksilöllinen varhaiseläke säilyisi lepävänä vanhuuseläkeikään saakka.

5 c §. Pykälän 1 momentissa säädetään osaaika-eläkkeen määrästä. Eläkkeen määrä ehdotetaan muutettavaksi 50 %:ksi kokoaikaisen ansiotulon ja osa-aikaisesta ansiotyöstä saadun ansiotulon erotuksesta. Säännös vastaa valtion eläkejärjestelmän ja kuntien eläkejärjestelmän osaeläkettä koskevia säännöksiä.

6 §. Pykälässä säädetään eläkkeeseen oikeuttavasta palvelusajasta. Eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi luetaan voimassa olevan

lain mukaan kustakin työsuhteesta aika, jonka työsuhte on jatkunut työntekijän täytettyä 23 vuotta. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon aikaa, jolta työntekijä on työsuhteessa ollessaan saanut työeläkelakien mukaista sellaista peruseläkettä, jota määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio. Voimassa olevan 1 momentin sanamuodon mukaan työntekijän tulee saada sanottua eläkettä, mutta oikeuskäytännössä uuden eläketurvan ansaitsemisen on estänyt se, että työntekijällä on eläkepäätöksellä vahvistettu oikeus sanottuun eläkkeeseen. Tällöin sama aika on jo luettu eläkkeeseen oikeuttavaksi täysitehoisessa eläkkeessä. Säännöksen sanamuoto ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan oikeuskäytäntöä. Työntekijä ei ansaitsisi uutta eläketurvaa esimerkiksi siitä ansiotyöstä, jota hän tekee lepävänä olevan yksilöllisen varhaiseläkkeen aikana, vaan aikaisempi eläketaso säilyisi sen ajan, jonka työntekijä on työssä. Uudesta ansiotyöstä maksetaan kuitenkin eläkevakuutusmaksut ja muut sosiaaliturvamaksut.

Vanhuuseläkkeen laskentatavan muutoksen vuoksi ehdotetaan 1 momentissa säädettäväksi, että eläkkeeseen oikeuttavaksi ei lueta aikaa 65 vuoden iän täyttämisen jälkeen.

6 a §. Voimassa oleva 6 § on lain soveltamisen kannalta koettu vaikeaselkoiseksi. Momenttiin on vuosien kuluessa lisätty useita säännöksiä, jotka koskevat eläkkeeseen lasketavaa aikaa niin sanotun tulevan ajan perusteella. Sen vuoksi nykyinen 6 § ehdotetaan jaettavaksi kolmeksi uudeksi pykäläksi eli 6 a —6 c §:ksi. Ehdotetun 6 a §:n 1 momentissa säädetään, millä edellytyksillä työkyvyttömyyden alkamisesta eläkeikään jäljellä oleva aika (tuleva aika) luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi. Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika. Koska yksilölliseen varhaiseläkkeeseen ja työttömyyseläkkeeseen sovelletaan, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä säädetään, tuleva aika luetaan näin eläkkeeseen oikeuttavaksi myös sanotuissa eläkkeissä. Tältä osin säännös tulevasta ajasta on ennallaan.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi päivistä, jotka pidentävät sitä aikaa,

jonka tulevan ajan oikeus on voimassa työsuhteen päättymisen jälkeen, eli niin sanottua jälkikarenssiaikaa. Voimassa olevan lain 6 §:n 3 momentissa mainittujen päivien lisäksi ehdotetaan, että sama jälkikarenssiaikaa pidentävä vaikutus olisi myös koulutus- ja erorahastosta annetun lain, valtion virkamieslain, peruskoululain tai lukiolain mukaisella aikuiskoulutuslisällä sekä omaehtoista ammatillista aikuis-koulutusta varten myönnettävällä henkilökohtaisella tuella ja työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisella koulutustuella. Muutos mahdollistaa koulutukseen hakeutumisen ilman, että työntekijän pitää pelätä eläketurvansa menettämistä.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa saavan työntekijän oikeudesta tulevaan aikaan. Säännös sisältyy voimassa olevan lain 6 §:n 3 momenttiin. Ehdotettavan säännöksen sisältö on entinen, vaikka sen sanamuotoa on teknisesti tarkistettu. Jos työntekijä on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyys-turvalain 26 §:n 3 momentin perusteella ennen kuin jälkikarenssiaika on kulunut työsuhteen päättymisestä, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä tuleva aika eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tulevan ajan lukemisesta eläkkeeseen oikeuttavaksi lapsenhoitoajan perusteella. Säännös sisältyy voimassa olevan lain 6 §:n 3 momenttiin. Se koskee ainoastaan naispuolisia työntekijöitä. Nyt ehdotetaan tasa-arvosyistä, että säännös koskee sekä miehiä että naisia. Uutena edellytyksenä olisi, että työntekijä on saanut tämän lapsen perusteella sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka lasten kotihoidon tuesta annetun lain (797/92) mukaista kotihoidon tukea. Pidennys on kytketty siten Suomesta saataviin etuuksiin ja tämä helpottaa säännöksessä olevien aikojen laskemista. Asialla on merkitystä erityisesti Euroopan talousaluetta koskevan sopimuksen tultua voimaan. Lapsen hoitoaikaa koskeva säännös olisi edelleen toissijainen muihin tulevaa aikaa koskeviin säännöksiin nähden siten, että sitä sovelletaan vain silloin, kun tulevaa aikaa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi muiden säännösten mukaan.

Pykälän 5 momentissa säädetään Suomessa asumisen vaatimuksesta tulevan ajan saamisen

edellytyksenä. Säännökset sisältyvät voimassa olevan lain 6 §:n 3 ja 7 momenttiin.

6 b §. Pykälän 1—3 momentissa säädetään, mihin työsuhteeseen tuleva aika liitetään. Säännökset sisältyvät voimassa olevan lain 6 §:n 3 momenttiin.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, mihin työsuhteeseen tuleva aika liitetään niin sanotuissa velvoitetyötilanteissa. Säännökset sisältyvät nykyisin määräaikaiseen lakiin velvoitetyön poikkeuksellisesta huomioon ottamisesta työeläketurvassa. Tämä laki on voimassa 30 päivään kesäkuuta 1993 saakka. Sen voimassa oloa ehdotetaan jatkettavaksi erillisellä lailla 31 päivään joulukuuta 1993 saakka, samalla vastaava säännös ehdotetaan 1 päivästä tammikuuta 1994 lukien siirrettäväksi pysyvänä säännöksenä työeläkelakeihin. Vaikka velvoitetyötä koskevat määräykset on kumottu vuoden 1993 alusta, velvoitetyöllä on merkitystä työeläkkeen laskemisessa vielä usean vuoden ajan.

Ehdotetun 4 momentin mukaan tulevaa aikaa ei liitettäisi velvoitetyösuhteeseen, jos työntekijä on täyttänyt 55 vuotta ja jos velvoitetyön perusteella laskettava eläkkeen perusteena oleva palkka on pienempi kuin aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta taikka yrittäjätoiminnasta laskettava vastaava palkka tai työtulo. Tällöin tuleva aika liitettäisiin sanottuun aikaisempaan velvoitetyötä edeltäneeseen työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan, edellyttäen, että sen perusteella on vielä oikeus tulevaan aikaan velvoitetyön alkaessa. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi, ettei työntekijä myöskään menetä oikeuttaan tulevaan aikaan aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta velvoitetyön vuoksi, jos hän ei ole sitä jo menettänyt sillä hetkellä, kun hänen velvoitetyönsä alkoi. Tämä tarkoittaa, että 6 a §:n 1 momentissa mainittua 360 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joina velvoitetyösuhde jatkuu.

6 c §. Voimassa olevan 6 §:n 4 momentin säännös ehdotetaan siirrettäväksi 6 c §:ään. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työntekijän aikaisemman eläkkeelläoloajan lukemisesta eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi uutta eläkettä myönnettäessä. Säännökset sisältyvät voimassa olevan lain 6 §:n 4 momenttiin, mutta uudesta 4 momentista on poistettu maininta rintamaveteraanien varhaiseläkelaista, koska säännös ei voi tulla enää sovellettavaksi.

Pykälän 2 momentissa säädetään eläkkeen

myöntämisestä entisin perustein. Säännös sisältyy voimassa olevan lain 6 §:n 4 momenttiin. Aika, jonka jälkeen eläke myönnetään entisin perustein, ehdotetaan pidennettäväksi yhdestä vuodesta kahteen vuoteen. Näin parannetaan työkokeiluun ja kuntoutukseen osallistumismahdollisuuksia. Maininta rintamaveteraanien varhaiseläkelaista on poistettu, koska säännös ei voi tulla enää sovellettavaksi.

Voimassa olevan lain 6 §:n 5 momentin säännös siirretään 6 c §:n 3 momenttiin. Momentissa säädetään, ettei uutta eläketurvaa ansaita, jos eläke myönnetään entisin perustein. Edellytyksenä on, että entisin perustein myönnettävässä eläkkeessä on otettu huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio. Tällöin aikaisemman eläkkeen päättymisen jälkeen jatkunutta työ- tai virkasuhdetta taikka yrittäjätoimintaa ei oteta eläkkeeseen oikeuttavana huomioon, koska sama aika jo luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi tulevana aikana.

Voimassa olevan lain 6 §:n 6 momentin säännös siirretään 6 c §:n 4 momenttiin. Momentissa säädetään kuntoutusrahaa saaneen työntekijän työkyvyttömyyseläkkeen määräytymisestä. Säännöksessä mainittu yhden vuoden aika ehdotetaan pidennettäväksi kahteen vuoteen.

7 §. Pykälän 1 momentissa säädetään eläkkeen perusteena olevan palkan määräämisestä. Lakiteknisen selkeyden vuoksi tästä palkasta käytetään laissa nimitystä eläkepalkka. Ehdotuksen mukaan eläkepalkkaa laskettaessa ei otettaisi huomioon työansioita 65 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Säännös on sopusoinnussa 6 §:n 1 momentin säännöksen kanssa, jonka mukaan eläkettä ei ansaittaisi enää 65 vuoden iän täyttämisen jälkeen.

Ehdotetun säännöksen mukaan eläkepalkka lasketaan kuten nykyisin enintään neljän viimeisen kalenterivuoden ansioiden perusteella, jos työsuhde on päättynyt ennen eläketapahtumaa.

Jos työsuhde päättyy eläketapahtumaan, ehdotuksen mukaan eläketapahtumavuotta ei enää otettaisi eläkepalkkaa laskettaessa huomioon. Edellytyksenä sen jättämiselle pois laskennasta on lisäksi, että työsuhde on jatkunut vähintään kolmen kalenterivuoden aikana. Jos työsuhde on jatkunut vähintään viiden kalenterivuoden aikana, eläkepalkka lasketaan neljästä viimeisestä eläketapahtumavuotta edeltävästä kalenterivuodesta siten, että niistä jätettäisiin huomioon ottamatta se vuosi, jona

keskimääräinen kuukausiansio on pienin, sekä se vuosi, jona sanottu kuukausiansio on suurin. Jos työsuhde on jatkunut neljän kalenterivuoden aikana, jätetään huomioon ottamatta eläketapahtumavuosi ja se vuosi, jona keskimääräinen kuukausiansio on pienin. Jos työsuhde on jatkunut kolmen kalenterivuoden aikana, eläketapahtumavuotta ei oteta huomioon, ja eläkepalkka on kahden sitä edeltäneen kalenterivuoden keskimääräinen kuukausiansio. Jos työsuhde ei ole jatkunut vähintään kolmen kalenterivuoden aikana, eläkepalkka on työsuhteen aikainen keskimääräinen kuukausiansio. Eläkepalkkaa laskettaessa ansiot tarkistetaan TEL-indeksillä laskemishetken tasoon.

Ehdotus eläketapahtumavuoden ansion poisjättämisestä eläkepalkkaa määrättäessä liittyy 1 §:n 1 momentin 1 kohdan muutokseen, jonka mukaan vanhuuseläkkeessä ei enää otettaisi huomioon tulevaa aikaa, vaan eläke laskettaisiin todellisen palvelusajan perusteella. Jotta vanhuuseläkkeet voidaan edelleen maksaa välittömästi eläkkeelle siirtymisen jälkeen, on eläketapahtumavuoden ansiot jätettävä huomioon ottamatta. Jos palkkatiedot tarvittaisiin eläkeiän täyttämiskuukauden loppuun saakka saaduista työansioista, eläkkeen laskenta ja sen myöntäminen viivästyisi useissa tapauksissa jopa pari kuukautta. Kuitenkin lyhyissä työsuhteissa eläkepalkka olisi laskettava koko työsuhteen ajalta, jotta eläkepalkka vastaisi työsuhteessa saatuja ansioita.

Vaikka työsuhde on päätetty 2 §:n 5 momentissa tarkoitetulla tavalla teknisesti, eläkepalkka laskettaisiin kuitenkin aina myös teknistä katkaisua huomioon ottamatta. Jos eläkkeen määrä on suurempi, kun eläkepalkka määrätään yhdenjaksoisesta työsuhteesta eikä erillisiltä jaksoilta, eläke määräytyisi kuten yhdenjaksoisen työsuhteen perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädetään harkinnanvaraisen palkan laskemisesta. Jos harkinnanvaraisen palkan käyttämisen edellytykset ovat olemassa teknisesti katkaistussa työsuhteessa, työsuhdetta ei jaettaisi eläkettä laskettaessa erillisiksi jaksoiksi. Automaattista teknistä katkaisua ei kuitenkaan purettaisi, vaan harkinnanvaraisen palkan säännöstä sovellettaisiin itsenäisesti kumpaankin työsuhdejaksioon.

Pykälän 3 momentti säilyy ennallaan, mutta siinäkin otetaan käyttöön termi eläkepalkka.

Pykälän 4 momentissa oleva viittaus 6 §:n 3 momenttiin muutetaan viittaukseksi uuteen 6 a §:ään.

Pykälän 5 momenttiin lisättäisiin säännös työntekijäin eläkemaksun vähentämisestä kunkin kalenterivuoden työansioista. Vähennys määräytyisi kunkin vuoden työntekijäin eläkemaksuprosentin mukaisesti. Eläkkeen perusteena oleva palkka laskettaisiin näin vähennetyistä ansioista 1 momentin mukaisesti.

Pykälän 6 momentin mukaan työansiota ei kuitenkaan vähennettäisi työntekijäin eläkemaksun vuoksi enempää kuin sillä suhteellisella määrällä, jolla ansiotason suhteellinen nousu ylittää hintojen suhteellisen nousun. Tämä nousu laskettaisiin vuoden 1992 kolmannelta vuosineljänneksestä sanotun työansion ansaitsemisvuotta edeltäneen kalenterivuoden kolmannen vuosineljänneksen. Ajanjakso noudattaa TEL-indeksin määrittämisessä vuosittain käytettyä ajanjaksoa. Kunkin vuonna vähennettäisiin kuitenkin vähintään edellisen kalenterivuoden määrä.

Pykälän 7 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaisi joka kalenterivuodeksi 5 ja 6 momenttia sovellettaessa käytettävän kertoimen määrän. Asetuksella säädettäisiin, mihin ajankohtaan mennessä ministeriön on julkaistava kerroin. Ajankohta olisi sama kuin TEL-indeksin vahvistamisessa.

7 b §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi työeläkelisistä. Voimassa olevassa laissa oleva nimike työttömyysoikeutta ehdotetaan muutettavaksi työeläkelisiksi samalla kun siihen oikeuttavien etuuksien määrää lisättäisiin. Työeläkelisään oikeuttaisi nykyisen ansioon suhteutetun päivärahan lisäksi työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukainen ansiotuki, koulutus- ja erorahastosta annetun lain mukainen omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävä henkilökohtainen tuki ja työeläkeläisten tai kuntoutusrahain mukainen kuntoutusraha taikka tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella maksettava ansionmenetykskorvaus. Pykälään on lisätty myös valtion virkamieslain, peruskoululain ja lukiolain mukaiset vastaavat etuudet. Eläkkeen lisäksi maksettu kuntoutusraha ei oikeuttaisi työeläkelisään.

Pykälän 2 momentissa säädetään, miltä ajalta 1 momentissa mainitut etuudet eivät oikeuta työeläkelisään. Työeläkelisään ei oikeuttaisi etuus, joka on maksettu ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä on täyttänyt 23 vuotta. Myöskään sellainen etuus, joka on maksettu ennen sitä kalenterivuotta,

jona työntekijä ensimmäisen kerran on ollut työeläkkeeseen oikeuttavassa työsuhteessa tai tältä ensimmäiseltä vuodelta, ei kartuta eläketurvaa. Työeläkelisään ei olisi oikeutta myöskään sellaiselta kalenterivuodelta, jonka ajan työntekijä on ollut työeläkeläisen alaisessa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa. Kyseessä olevan työskentelyn on tullut jatkaa koko kalenterivuoden ajan. Jos työntekijä on samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkeläin mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitetun rajamäärän, tältä kalenterivuodelta maksettu etuus oikeuttaisi työeläkelisään. Työeläkelisään ei oikeuttaisi myöskään eläketapahtuman sattumisvuodelta maksettu etuus, mutta sitä edeltävänä vuonna maksettu etuudet ehdotetaan nyt otettavaksi huomioon työeläkelisää laskettaessa.

Pykälän 3 ja 4 momentissa säädetään työeläkelisän laskemisesta. Voimassa olevan lain mukaiset nimikkeet työttömyysoikeutta ja työttömyyskuukaudet ehdotetaan muutettavaksi työeläkelisiksi ja etuuskuukausiksi. Päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden kuukausitaisten maksupäivien lukumäärää.

8 §. Pykälän 2 momentissa säädetään yhteensovitusperusteesta. Yhteensovitusperusteen määräämistä ehdotetaan muutettavaksi siten, että yhteensovitusperusteena käytettäisiin pääsääntöisesti korkeinta peruseläkkeen perusteena olevaa palkkaa tai tuloa sellaisesta työstä tai virkasuhteesta taikka yrittäjätoiminnasta, jonka perusteella eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi on luettu vähintään vuosi. Muutoksella pyritään varmistamaan, etteivät lyhytaikaiset työsuhteet vaikuttaisi yhteensovitusperusteen määrään. Eläkkeeseen oikeuttava aika käsittää myös tulevan ajan. Jos tulevan ajan palkka lasketaan 7 §:n 4 momentin mukaan niin sanotuna tasoituspalkkana, tämä palkka valitaan yhteensovitusperusteeksi, jollei korkeampaa, vähintään vuoden eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa sisältävää eläkepalkkaa ole.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi yhteensovitusperusteen valitsemisesta silloin, kun yhtään vähintään vuoden eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa sisältävää työ- tai virkasuhdetta taikka yrittäjätoimintaa ei ole. Tällöin yhteensovitusperusteena käytettäisiin korkeinta peruseläkkeen perusteena olevaa palkkaa tai tuloa. Momentissa säädetään myös yhteensovitusperusteen valinnasta rinnakkaisen työskentelyn tilanteissa. Jos rinnakkaisen työskentelyn tilanteissa.

telyn eläkkeen perusteena olevat palkat ja työtulot laskettaisiin yhteensovitusperustetta määrättäessä yhteen, ehdotetaan edellä mainitun yhteensovitusperustetta koskevan tavoitteen mukaisesti, että työskentelyn on tullut jatkua yhdenjaksoisesti rinnakkaisena nykyisen kuuden kuukauden asemesta vähintään vuoden.

Pykälän 7 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että korkeinta peruseläkkeen perusteena olevaa palkkaa tai työtuloa käytetään yhteensovitusperusteena myös silloin, kun palkka, jota olisi pääsäännön mukaan käytettävä yhteensovitusperusteena, on huomattavasti alempi kuin työntekijän vuotta lyhyemmistä työsuhteista määrättävä palkka ja suurempaa palkkaa voidaan pitää vakiintuneena. Säännös on tarpeen tilanteissa, joissa työntekijän lähes koko työhistoria koostuu vuotta lyhyemmistä työsuhteista, mutta hänellä on jokin vähintään vuoden eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa sisältävä, esimerkiksi osa-aikainen työsuhte, jonka palkka tulisi pääsäännön mukaan valittavaksi yhteensovitusperusteeksi. Tällöin hänen eläketurvansa saattaisi heiketä kohtuuttomasti, koska aikaisemmista työsuhteista ansaittu eläketurva vähennettäisiin yhteensovituksessa, vaikka ansainta-aika ei ylittäisi neljäkymmentä vuotta. Tämän epäkohdan estämiseksi ehdotetaan näissä tilanteissa käytettäväksi korkeinta palkkaa tai työtuloa, jolloin ansaittua eläketurvaa ei vähennettäisi.

8 a §. Pykälän 1 momentin 4 kohdassa on tekninen muutos, jossa viittaus 8 §:n 9 momenttiin vieraasta valtiosta maksettavasta etuudesta muuttuu viittaukseksi 8 §:n 10 momenttiin.

8 c §. Pykälän 3 momentissa oleva viittaus jälkikarensin laskemisesta muuttuu viittaukseksi uuteen 6 a §:ään.

8 f §. Pykälässä säädetään uuden eläkesovituksen tekemisestä. Nykyisen säännöksen mukaan eläkesovitus tehdään uudelleen myös leskeneläkkeen muuttuessa yhteensovituksen johdosta. Säännös on kuitenkin tarpeeton, sillä leskeneläkkeen muuttuessa yhteensovituksen johdosta eläkesovitus säilyy ennallaan. Uudelleen yhteensovitetusta leskeneläkkeestä vähennetään aikaisemman eläkesovituksen mukainen ylite suorittamatta uudelleen varsinaista eläkesovitusta. Muutos on tekninen.

10 a §. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan siirrettäväksi voimassa olevan lain 2 §:n 5 momentissa oleva säännös työntekijän ja työnantajan muutoksenhakumahdollisuudesta, kun

kysymys on työsuhteen teknisestä katkaisemisesta. Pykälän 3 momentti siirtyisi 4 momentiksi. Näin ennen eläkepäätöstä annettavat eläkelaitosta sitovat päätökset eläketurvasta olisivat samassa pykälässä.

12 §. Pykälän 1 momentin 1 kohtaan tehtäisiin vanhuuseläkkeen rahastoinnin laajentamisen mahdollistava lisäys. Vanhuuseläkkeen rahastointi voitaisiin ulottaa sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa perusteissa määrittelyssä laajuudessa ja määrittelyllä tavalla eläkkeeseen myös siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan sen kalenterivuoden jälkeen, jona työntekijä täyttää 54 vuotta, tai työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkeikaan. Samalla 4 kohdan viittaus 1 kohdan viimeiseen lauseeseen korjattaisiin koskemaan kaikkia 1 kohdassa tarkoitettuja siirtoja. Pykälän 1 momentin 2 kohdassa olevat viittaukset 6 §:n 3 momenttiin muutetaan viittaukseksi uuteen 6 a §:ään. Pykälän 3 momentissa oleva viittaus 4 b §:n 3 momenttiin muutetaan viittaukseksi 4 b §:n 4 momenttiin. Muutoksella korjataan voimassa olevassa säännöksessä oleva virhe.

12 a §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset siitä, miten työeläkelisissä huomioon otettavista koulutusajoista aiheutuva eläkkeen osa kustannetaan. Koulutusajoista aiheutuvan eläkkeen osan kustantaa työttömyyskassojen keskuskassa samojen perusteiden mukaan kuin ansioon suhteutetun päivärahan.

12 b §. Pykälän 1 momentissa säädetään työntekijäin eläkemaksun määrästä. Vuonna 1993 eläkemaksun määrä on 3 % palkasta ja vuosittain eläkemaksun muutos olisi puolet keskimääräisen TEL-vakuutusmaksun muutoksesta.

Pykälän 2 momentissa säädetään työnantajan velvollisuudesta pidättää eläkemaksu työntekijän ennakkoperintälain 4 §:ssä tarkoitettua palkasta jokaisen palkanmaksun yhteydessä. Pidätys on toimitettava myös sellaisesta ulkoilla työskentelystä saadusta tulosta, joka ei ole tuloverolain (1535/92) 77 §:n mukaan veronalaista, sekä sellaisesta Suomessa työskentelystä saadusta tulosta, josta on pidätetty lähdevero, sekä palvelurahoista. Eläkemaksu pidätetään myös vakuutusassalaisissa (1164/92) tarkoitettua sairauskassan maksamasta täydennyspäivärahasta. Eläkemaksu pidätetään siltä osin kuin työnantaja on velvollinen järjestämään työntekijälle eläketurvaa. Työntekijäin

eläkemaksu voidaan ottaa huomioon myös työnantajan kannatusmaksuissa.

Työntekijäin eläkemaksu on lopullinen siten, ettei siihen sovelleta sellaista ennakkomaksuista ja lopullisesta maksusta koostuvaa menettelyä kuin mitä noudatetaan työnantajan vakuutusmaksuun.

Pykälän 3 momentin mukaan työnantaja vastaa eläkelaitokselle myös työntekijäin eläkemaksusta.

Työnantajan eläkevakuutusmaksusta työnantaja voi valittaa eläkelautakuntaan. Koska työntekijäin eläkemaksu kuuluu vakuutusteknisesti osana työnantajan vastuulla olevaan työeläkevakuutusmaksuun, myös työntekijälle tulee varata muutoksenhakumahdollisuus eläkelautakuntaan. Esille voi tulla maksun määrän lisäksi myös eläkkeen perusteena olevan palkan käsite sekä sen perusteen ratkaiseminen, mitä eläkelakia työntekijään on sovellettava. Työntekijä voi tehdä eläkemaksusta perustevalituksen eläkelautakuntaan ja valittaa tämän päätöksestä edelleen vakuutus oikeuteen. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö antaa tarkemmat määräykset siitä, mistä palkasta eläkemaksu pidätetään samoin kuin muutoinkin tämän pykälän tulkinna.

17 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta, että viranomaiset ja laitokset, jotka myöntävät 6 a ja 7 b §:ssä tarkoitettuja etuuksia eli kansaneläkelaitos, työvoimahallinto sekä koulutus- ja erorahasto ovat velvollisia antamaan tietoja eläketurvakeskukselle ja eläkelaitoksille. Vastaavasta tietojen annosta säädetään valtiokonttorin osalta 17 §:n 2 momentissa.

19 b §. Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi säännös 18 vuotta täyttäneen oikeudesta itse tehdä eläkehakemus. Vastaavasti 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi maininta siitä, että eläke voidaan maksaa 18 vuotta täyttäneelle eläkkeensaajalle itselleen. Nämä säännökset ovat käyneet tarpeettomiksi, koska täysi-ikäisyys nykyään saavutetaan 18 vuoden iässä.

Pykälän 3 momenttia ei ehdoteta muutettavaksi. Pykälän 4 momentissa oleva viittaus 6 §:n 3 momenttiin muutetaan viittaukseksi uuteen 6 a §:ään.

Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994. Lakia ehdotetaan sovellettavaksi sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain voimaan tullessa tai sen jälkeen.

Ennen lain voimaantuloa 55 vuotta täyttäneeseen työntekijään, jolla on lain voimaan tullessa oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan, ehdotetaan sovellettavaksi 4 c §:ää, sellaisena kuin se on voimassa tämän lain voimaan tullessa. Säännöstä sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikäraja säilyisi 55 vuotena vuonna 1939 tai sitä ennen syntyneillä henkilöillä. Siten 1940 syntyneet olisi ensimmäinen ikäluokka, jota koskisi 58 vuoden alaikäraja.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen ennakkopäätöksen sitovuusajaa koskevaa 4 e §:n 3 momenttia sovellettaisiin ennakkopäätökseen, joka on annettu lain voimassa ollessa. Eläkkeen alkamisaikaa koskevaa 4 momenttia sovellettaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen. Sama koskisi 4 e §:n 2 momenttia, jossa säädetään mahdollisuudesta myöntää yksilöllinen varhaiseläke myös 65 vuotta alemmassa eläkeiässä julkisen puolen eläkelakien mukaiselle vanhuuseläkkeelle siirtyvälle työntekijälle. Yksilöllisen varhaiseläkkeen maksamista osaeläkkeen suuruusena ja sen lepäämistä koskevaa 5 b §:ää sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa myönnettyihin eläkkeisiin, kuitenkin aikaisintaan lain voimaantulosta lukien.

Osa-aika-eläkkeen alaikäraja koskevia 4 f ja 4 g §:ää ehdotetaan sovellettavaksi eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain voimaan tullessa tai sen jälkeen. Pykälät koskisivat henkilöitä, jotka siirtyvät osa-aikatyöhön lain voimassa ollessa. Samoin eläkkeen ansaitsemista osa-aika-eläkkeen aikana koskevaa 5 §:n 6 momenttia sovellettaisiin lain voimaan tultua alkaneisiin osa-aika-eläkkeisiin.

Työeläkelisää koskevaa 7 b §:ää ehdotetaan sovellettavaksi eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain voimaan tullessa tai sen jälkeen. Työeläkelisää laskettaessa ei otettaisi huomioon ajalta ennen lain voimaantuloa maksettuja koulutus- eikä kuntoutusetuuksia.

Työsuhteen teknistä katkaisua koskevaa 2 §:n 5 momenttia sovellettaisiin 1 päivästä tammikuuta 1994. Jos ennen sanottua päivää 54 vaan ei 62 vuotta täyttäneen työntekijän työsuhde on tuolloin jatkunut vähintään 10 vuotta, työsuhde katkaistaisiin teknisesti 31 päivänä joulukuuta 1994.

Yhteensovitusperustetta koskevat 8 §:n 2, 3

ja 7 momentti tulisivat sovellettaviksi eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain voimaan tullessa tai sen jälkeen.

Eläkkeen karttumisprosentin korotusta koskevaa 5 §:n 1 momenttia ehdotetaan sovellettavaksi 1 päivästä tammikuuta 1994. Korotettu karttumisprosentti ei koskisi palvelusaikaa ennen sanottua päivämäärää.

Vanhuuseläkkeen laskemista koskevaa 1 §:n 1 momentin 1 kohtaa, 5 b §:n 3 momenttia ja eläkkeen perusteena olevaa palkkaa koskevaa 7 §:n 1, 2 ja 4 momenttia ehdotetaan sovellettavaksi eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen.

1.2. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaki

1 §. Pykälän 1 momentin viittaussäännökset ehdotetaan muutettaviksi vastaamaan ehdotettuja muutoksia työntekijäin eläkelakiin. Koska TEL:n 5 b §:n säännöksiä vastaavat säännökset ehdotetaan otettaviksi LEL:n 5 b §:ään, viittausta TEL:iin ei enää tarvita.

4 a §. Pykälän 1 ja 2 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksistä. Muut edellytykset säilyisivät ennallaan, mutta eläkkeen saamisen alaikäraja ehdotetaan korotettavaksi 58 vuoteen.

Pykälän 2 momentin mukaan vastaavasti kuin TEL:n 4 e §:n 2 momentissa tulevan ajan edellytystä ei vaadittaisi myöskään silloin, kun työntekijä jää julkiselta puolelta vanhuuseläkkeelle 65 vuotta alemmassa iässä.

Pykälän 3 momentin mukaista ennakkopäätöksen sitovuusaikaa ehdotetaan pidennettäväksi nykyisestä kuudesta kuukaudesta yhdeksään kuukauteen samoin kuin TEL:n 4 e §:n 3 momentissa. Ennakkopäätös olisi eläkelaitosta sitova vielä tämän jälkeenkin, jos työnantaja ja työntekijä sopivat, esimerkiksi työtehtävien muuttamismahdollisuuksien tutkimiseksi pitemmästä ennakkopäätöksen voimassaoloajasta.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamisesta samalla tavoin kuin TEL:n 4 e §:n 4 momentissa. Jos henkilö ei enää ole työssä eläkettä hakiessaan, eläke maksettaisiin aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voitaisiin maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hake-

mista seuraavaa kuukautta. Poikkeuksellisenä syynä ei pidettäisi sitä, että eläke olisi suurempi kuin muusta toimeentulojärjestelmästä samalta ajalta saatu etuus. Toimeentulotuen varassa olleelle tai tulottomalle eläke voitaisiin maksaa takautuvasti. Poikkeuksellinen syy eläkkeen takautuvaan myöntämiseen voisi olla myös se, että kansaneläkettä koskeva hakemus on tehty työeläkehakemusta aikaisemmin.

Pykälän 5 momentin säännökset yksilöllisen varhaiseläkkeen lakkauttamisesta koskisivat eläkkeen lakkauttamista työkyvyn palautumisen johdosta. Eläkkeensaajan ansiotulojen johdosta ei eläkettä enää lakkautettaisi, vaan eläkeoikeus jätettäisiin lepäämään. Yksilöllisen varhaiseläkkeen saajan ansiotyön vaikutuksesta eläkkeen jatkumiseen säädettäisiin 5 b §:ssä. Pykälän 5 momenttiin siirtyisi 2 momentin säännös, jonka mukaan yksilöllisestä varhaiseläkkeestä on soveltuvin osin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä säädetään.

5 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vanhuuseläkkeeseen ei enää laskettaisi tulevaa aikaa 63 vuoden iästä 65 vuoden ikään. Jotta vanhuuseläke voitaisiin määrätä siten, että eläke voisi alkaa heti eläkeiän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, ehdotetaan, että viimeisen seitsemän kuukauden aikana maksettuja palkkoja ei otettaisi huomioon. Nämä korvattaisiin sillä keskimääräisellä kuukausipalkalla, jonka työntekijä on ansainnut edellisen vuoden aikana. Pykälässä säädettäisiin myös työntekijäin eläkemaksun vähentämisestä palkoista samoin kuin TEL:n 7 §:n 5 momentissa.

Lisäksi eläkkeen karttumisprosentti ehdotetaan korotettavaksi 2,5 %:iin sen vuoden alusta, jonka aikana työntekijä täyttää 60 vuotta. Säännös vastaisi TEL:n 5 §:n 1 momenttiin ehdotettua muutosta.

Voimassa olevan 5 §:n 1 momentin säännös eläkkeeseen oikeuttavan palkan alarajasta ehdotetaan siirrettäväksi 2 momenttiin ja samalla vanhempien ikäluokkien korotuskertoimet, jotka eivät enää voi tulla sovellettaviksi uusissa eläkkeissä, poistetaan 1 ja 2 momentista.

Voimassa olevan 5 §:n 3—7 momentin säännökset ehdotetaan siirrettäviksi uuteen 5 b ja 5 c §:ään sekä 8 momentin säännös osa-aika-eläkkeen aikana saatujen ansioiden korottamisesta vanhuuseläkettä laskettaessa poistettavaksi.

5 b §. Uuteen 5 b §:n 1 momenttiin ehdotetaan siirrettäväksi 5 §:n 3 momentin säännös työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisestä täyte-

nä tai osaeläkkeenä. Yksilöllinen varhaiseläke myönnetään täytenä eläkkeenä. Säännökset, jotka koskevat vanhuuseläkkeeseen liittyvän tulevan ajan laskemista ja osaeläkkeen korottamista, ehdotetaan poistettaviksi. Osaeläkkeen korotus ei koske enää uusia eläkkeitä. Ehdotettu säännös vastaa TEL:n 5 b §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi yksilöllisen varhaiseläkkeen saajan ansiotyön vaikutuksesta eläkkeen jatkumiseen. Säännöksen mukaan yksilöllinen varhaiseläke voidaan maksaa osaeläkkeen määräisenä, jos eläkkeensaaja eläkkeen alkamisen jälkeen menee TEL:n 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettuun ansiotyöhön siten, että ansiotulo ylittää sallitun ansion rajamäärän. Yksilöllistä varhaiseläkettä ei tällöin kuitenkaan muutettaisi osaeläkkeeksi, vaan yksilöllisen varhaiseläkkeen suuruus ainoastaan määräytyisi osaeläkettä koskevien säännösten mukaisesti. Yksilöllinen varhaiseläke säilyisi lepävänä, vaikka se maksettaisiin osaeläkkeen suuruusena. Jos eläkkeensaajan ansiotulot kuitenkin ylittäisivät 3/5 siitä eläkkeen perusteena olevasta palkasta, johon liittyy tuleva aika, yksilöllistä varhaiseläkettä ei maksettaisi lainkaan, vaan se jätettäisiin lepäämään. Myös työkyvyttömyyseläke yleensä lakkaa, jos työansiot ylittävät sanotun määrän. Eläkkeen ollessa kokonaan lepävänä työntekijää ei pidettäisi eläkkeensaajana. Säännös vastaa ehdotettua TEL:n 5 b §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä ajankohdasta, josta työkyvyttömyyseläke tarkistetaan työkyvyn muuttuessa ja josta osaeläke muutetaan yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi. Voimassa olevan lain 1 §:ssä on viittaus TEL:n 5 b §:n 3 momenttiin. Nyt ehdotetaan vastaavat säännökset otettaviksi selvyuden vuoksi 5 b §:n 3 momenttiin. Säännös vastaa ehdotettua TEL:n 5 b §:n 3 momenttia.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että työkyvyttömyyseläkettä lakkautettaessa eläke voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Voimassa olevan lain 1 §:n 1 momentissa on viittaus TEL:n 5 b §:n 4 momentin tätä koskevaan säännökseen. Nyt ehdotetaan siitä säädettäväksi 4 momentissa ja momenttiin lisätään säännös siitä, että osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä myös työeläkelakien mukaisen kuntoutuksen ajalta, vaikka täysi eläke tulisi maksettavaksi lyhyemmältä kuin vuoden ajalta. Muutos on tarpeen

sen vuoksi, että kuntoutusjaksot ovat usein vuotta lyhyempiä ja kuntoutuksenaikainen toimeentulo saattaa edellyttää osaeläkkeen muuttamista täydeksi silloin, kun kuntoutuja ei ole samanaikaisesti työssä. Säännös vastaa ehdotettua TEL:n 5 b §:n 5 momenttia.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä ajankohdasta, josta yksilöllistä varhaiseläkettä ryhdytään maksamaan osaeläkkeen suuruusena tai sen maksaminen keskeytetään. Tämä tehtäisiin seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen. Eläkkeensaajan mennessä ansiotyöhön hänen on ilmoitettava siitä eläkelaitokselle. Tämä on tarpeen myös eläkkeen maksamisenmenettelyn tarkistamiseksi. Jos ilmoitusta tulojen eläkkeeseen vaikuttavasta muutoksesta ei tehdä, eläkelaitos voisi näissä tapauksissa periä aiheettomasti maksetut eläkerät takaisin siitä lukien, kun eläkkeensaaja ryhtyi ansiotyöhön.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että lepävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä voidaan hakemuksesta ryhtyä uudelleen maksamaan entisen suuruusena. Hakemukseksi riittäisi työntekijän ilmoitus työn lopettamisesta tai vähentämisestä vähintään sallittuun ansion rajamäärään. Eläkkeen saamisen muita kuin ansiotuloja koskevia edellytyksiä ei uudelleen tutkittaisi ja eläkettä ryhdyttäisiin maksamaan hakemusta seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläkettä maksettaisiin takautuvasti enintään vuoden ajalta ennen hakemista. Ehdotettu säännös vastaa TEL:n 5 b §:ään ehdotettua 7 momenttia.

Pykälän 7 momentissa ehdotetaan säädettäväksi lepävänä olevan yksilöllinen varhaiseläkkeen lakkaamisesta. Eläke voitaisiin lakkauttaa eläkkeensaajan hakemuksen tekemistä seuraavan kuukauden alusta. Tämä olisi tarpeen esimerkiksi silloin, kun eläkkeensaajan uudessa työssä ansiotaso on korkeampi kuin eläkkeen perusteena oleva palkka ja hän haluaisi ansaita uutta eläketurvaa. Jos eläkkeensaaja kuitenkin hakisi uudelleen eläkettä kahden vuoden kuluessa eläkkeen lakkaamisesta, eläke myönnettäisiin 7 b §:n 2 momentin mukaan entisiin perustein. Jollei lepävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ole vaadittu maksettavaksi uudelleen viiden vuoden kuluessa keskeyttämisestä, varhaiseläke katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi sanotun viiden vuoden kuluttua. Siten 60 vuotta täyttäneillä eläkkeensaajilla yksilöllinen varhaiseläke säilyisi lepää-

vänä vanhuuseläkeikään saakka. Säännös vastaa ehdotettua TEL:n 5 b §:n 8 momenttia.

5 c §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan siirrettäväksi voimassa olevan lain 5 §:n 4 momentin säännös eläkkeeseen oikeuttavasta palkasta. Sen mukaan vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä ei oteta huomioon palkkaa, jonka työntekijä on ansainnut saadessaan työeläkelakien mukaista sellaista peruseläkettä, jota määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio. Voimassa olevan 4 momentin sanamuodon mukaan työntekijän tulee saada sanottua eläkettä, mutta oikeuskäytännössä uuden eläketurvan ansaitsemisen on estänyt se, että työntekijällä on eläkepäätöksellä vahvistettu oikeus sanottuun eläkkeeseen. Tällöin sama aika on jo luettu eläkkeeseen oikeuttavaksi täysitehoisessa eläkkeessä. Säännöksen sanamuoto ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan oikeuskäytäntöä. Työntekijä ei ansaitsisi uutta eläketurvaa lepävän yksilöllisen varhaiseläkkeen aikaisesta ansiotyöstä. Tällaisesta ansiotyöstä työnantajan ja työntekijän on kuitenkin maksettava sosiaaliturva- ja muut vakuutusmaksut. Ehdotettu muutos vastaa muutoin TEL:n 6 §:n 1 momenttiin ehdotettua muutosta.

Ehdotettu 2 momentti vastaa voimassa olevan lain 5 §:n 5 momenttia. Säännöksessä oleva viittaus 4 momenttiin muuttuu viittaukseksi 1 momenttiin.

5 d §. Voimassa olevan 5 §:n 6 momentin säännös yhteensovitusperusteesta ehdotetaan siirrettäväksi tämän pykälän 1 momenttiin. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että yhteensovitusperustetta valittaessa voidaan käyttää LEL-palkkaa taikka ehdotetun uuden 7 a §:n mukaan laskettavaa tulevan ajan palkkaa silloinkin, kun LEL-eläkkeeseen ei liity tulevaa aikaa. Palkasta on vähennettävä työntekijän eläkemaksu. Samalla voimassa olevat säännökset niin sanotuista LEL-työnimikepalloista kumottaisiin.

Voimassa olevan 5 §:n 7 momentin säännökset ehdotetaan siirrettäviksi 5 d §:n 2 momenttiin. Samalla viimeisen virkkeen sanamuoto osittain muutetaan ja siihen lisättäisiin maininta työntekijän eläkemaksun vaikutuksesta.

7 §. Voimassa olevan 7 §:n säännöksiä selkiytetään, momenttijakoa muutetaan ja samalla osa niistä siirretään uuteen 7 a ja 7 b §:ään. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, millä edellytyksillä se palkka, jonka työnte-

kijä olisi ansainnut työkyvyttömyyden alkamisesta lukien eläkeikään mennessä (tulevan ajan palkka) luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi. Voimassa olevan 1 momentin Suomessa asumista koskeva edellytys siirretään 5 momenttiin. Samalla voimassa olevat 4, 5 ja 7 momentin tulevan ajan palkkaa koskevat säännökset siirretään siten, että pykälän 1 momenttiin siirretään 4 momentin säännökset ja pykälän 5 momenttiin 7 momentin säännökset. Nykyinen 5 momentin säännös siirretään uuden 7 b §:n 7 momenttiin.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi päivistä, jotka pidentävät sitä aikaa, jonka tulevan ajan oikeus on voimassa työsuhteen päättymisen jälkeen, eli niin sanottua jälkikarenssiaikaa. Voimassa olevan lain 7 §:n 1 momentin säännöksessä mainittujen päivien lisäksi ehdotetaan, että sama jälkikarenssiaikaa pidentävä vaikutus olisi myös koulutus- ja erorahastosta annetun lain, valtion virkamieslain, peruskoululain tai lukiolain mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävällä henkilökohtaisella tuella ja työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisella koulutustuella. Säännös vastaa ehdotettua TEL:n 6 a §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa saavan työntekijän oikeudesta tulevaan aikaan. Säännös sisältyy voimassa olevan lain 7 §:n 1 momenttiin. Jos työntekijä on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyysperustelain 26 §:n 3 momentin perusteella ennen kuin jälkikarenssiaika on kulunut työsuhteen päättymisestä, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä tulevan ajan palkka eläkkeeseen oikeuttavaksi. Säännös vastaa ehdotettua TEL:n 6 a §:n 3 momenttia.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tulevan ajan lukemisesta eläkkeeseen oikeuttavaksi lapsenhoitoajan perusteella. Säännös sisältyy voimassa olevan lain 7 §:n 1 momenttiin. Se on koskenut ainoastaan naispuolisia työntekijöitä. Nyt ehdotetaan, että säännös koskisi sekä miehiä että naisia. Uutena edellytyksenä olisi, että työntekijä on saanut tämän lapsen perusteella sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka lasten kotihoidon tuesta annetun lain mukaista kotihoidon tukea. Pidennys on kytetty Suomesta saataviin etuuksiin. Asialla on merkitystä erityisesti Euroopan talousaluetta

koskevan sopimuksen tultua voimaan. Säännös vastaa ehdotettua TEL:n 6 a §:n 4 momenttia.

Säännös olisi edelleen toissijainen muihin tulevaa aikaa koskeviin säännöksiin nähden siten, että sitä sovellettaisiin vain silloin, kun tulevaa aikaa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi muiden säännösten mukaan.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi Suomessa asumisen vaatimuksesta tulevan ajan saamisen edellytyksenä. Säännökset sisältyvät voimassa olevan lain 7 §:n 1 ja 8 momenttiin.

7 a §. Pykälän 1—5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tulevan ajan palkan määrästä. Säännökset sisältyvät voimassa olevan lain 7 §:n 1 momenttiin. Säännökseen lisättäisiin maininta työntekijäin eläkemaksun vähentämisestä.

7 b §. Voimassa oleva 7 §:n 2 momentin säännös ehdotetaan siirrettäväksi 7 b §:n 1 momentiksi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työkyvyttömyyseläkkeelläoloajan lukemisesta eläkkeeseen oikeuttavaksi myöhemmin uutta eläkettä myönnettäessä. Samalla ehdotetaan poistettavaksi maininta rintamaveteraanien varhaiseläkelaista, koska säännös ei voi tulla enää sovellettavaksi. Säännös vastaa ehdotettua TEL:n 6 c §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi eläkkeen myöntämisestä entisin perustein. Säännös sisältyy voimassa olevan lain 7 §:n 2 momenttiin. Aika, jonka jälkeen eläke myönnetään entisin perustein, ehdotetaan pidennettäväksi kahteen vuoteen. Maininta rintamaveteraanien varhaiseläkelaista on poistettu, koska säännös ei voi tulla enää sovellettavaksi. Säännös vastaa ehdotettua TEL:n 6 c §:n 2 momenttia.

Voimassa olevan lain 7 §:n 2 momentissa eläkkeen myöntämisestä entisin perustein oleva säännös ehdotetaan siirrettäväksi 7 b §:n 3 momenttiin. Momentissa ehdotetaan säädettäväksi, ettei uutta eläketurvaa ansaita, jos eläke myönnetään entisin perustein. Edellytyksenä on, että entisin perustein myönnettävässä eläkkeessä on otettu huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio. Tällöin aikaisemman eläkkeen päättymisen jälkeen jatkunutta työ- tai virkasuhdetta taikka yrittäjätoimintaa ei oteta eläkkeeseen oikeuttavana huomioon, koska sama aika jo luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi tulevana aikana. Säännös vastaa ehdotettua TEL:n 6 c §:n 3 momenttia. Pykälän 4 moment-

tiin siirrettäisiin nykyisen lain 7 §:n 3 momentin säännös ja siinä oleva viittaus korjattaisiin viittaukseksi 5 c §:ään.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, mihin työsuhteeseen tuleva aika liitetään niin sanotuissa velvoitetyötilanteissa. Säännökset sisältyvät nykyisin määräaikaiseen lakiin velvoitetyön poikkeuksellisesta huomioon ottamisesta työeläketurvassa. Tämä laki on voimassa 30 päivään kesäkuuta 1993 saakka. Vastaava säännös ehdotetaan nyt siirrettäväksi pysyvänä säännöksenä työeläkelakeihin. Vaikka velvoitetyötä koskevat määräykset on kumottu vuoden 1993 alusta, velvoitetyöllä on merkitystä työeläkkeen laskemisessa vielä usean vuoden ajan.

Mainitun 5 momentin mukaan tulevaa aikaa ei liitettäisi velvoitetyösuhteeseen, jos työntekijä on täyttänyt 55 vuotta ja jos velvoitetyön perusteella laskettava eläkkeen perusteena oleva palkka on pienempi kuin aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta laskettava vastaava palkka. Tällöin tulevan ajan palkka liitettäisiin velvoitetyötä edeltäneeseen työ- tai virkasuhteeseen, edellyttäen, että sen perusteella on vielä oikeus tulevan ajan palkkaan velvoitetyön alkaessa. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi, ettei työntekijä myöskään menetä oikeuttaan tulevan ajan palkkaan aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta velvoitetyön vuoksi, jos hän ei ole sitä jo menettänyt sillä hetkellä, kun hänen velvoitetyönsä alkoi. Säännös vastaa ehdotettua TEL:n 6 b §:n 4 momenttia.

Voimassa olevan lain 7 §:n 4 momentin säännös ehdotetaan siirrettäväksi 7 b §:n 6 momenttiin. Momentissa säädetään kuntoutusrahaa saaneen työntekijän työkyvyttömyyseläkkeen määräytymisestä. Säännöksessä mainittu yhden vuoden aika ehdotetaan pidennettäväksi kahteen vuoteen.

Voimassa olevan lain 7 §:n 8 momentin säännös ehdotetaan siirrettäväksi 7 b §:n 7 momentiksi ja samalla siinä oleva viittaus 1 momenttiin muutettavaksi viittaukseksi 7 §:n 1 momenttiin.

9 §. Pykälän 1 momenttia täydennetään vanhuuseläkkeen lisärahoitusta koskevalla lisäyksellä.

10 c §. Pykälässä säädettäisiin työntekijäin eläkemaksusta. Työnantaja pidättäisi TEL:n 12 b §:n 1 momentissa tarkoitetun eläkemaksun työntekijänsä palkasta ja vastaisi siitä eläkelai-

tokselle samoin kuin omasta maksustaan. Maksu on saman suuruinen kuin työntekijäin eläkelain mukainen eläkemaksu.

Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994. Lakia ehdotetaan sovellettavaksi sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain voimaan tullessa tai sen jälkeen.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikäraja säilyisi 55 vuotena vuonna 1939 tai sitä ennen syntyneillä henkilöillä. Siten 1940 syntyneet ovat ensimmäinen ikäluokka, jota koskee 58 vuoden alaikäraja.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen ennakkopäätöksen sitovuusaikaa koskevaa 4 a §:n 3 momenttia sovellettaisiin lain voimassa ollessa annettaviin ennakkopäätöksiin. Eläkkeen alkamisajaa koskevaa 4 momenttia sovellettaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen. Sama koskisi 4 a §:n 2 momenttia, jossa säädetään mahdollisuudesta myöntää yksilöllinen varhaiseläke myös 65 vuotta alemmassa eläkeiässä julkisen puolen eläkelakien mukaiselle vanhuuseläkkeelle siirtyvälle työntekijälle.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen maksamista osaeläkkeenä ja sen lepäämistä koskevaa 5 b §:ää sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa myönnettyihin eläkkeisiin, kuitenkin aikaisintaan lain voimaantulosta lukien.

Eläkkeen karttumisprosentin korotusta koskevaa 5 §:n 1 momenttia ehdotetaan sovellettavaksi 1 päivästä tammikuuta 1994 alkaen. Korotettu karttumisprosentti ei koskisi ennen sanottua päivämäärää ansaittua eläkkeeseen oikeuttavaa palkkaa. Samoin vanhuuseläkkeen laskemista koskevaa säännöstä ehdotetaan sovellettavaksi eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen.

1.3. Eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelaki

2 §. Pykälään on lisätty maininta työntekijän velvollisuudesta osallistua eläketurvan kustantamiseen. Muutos on tehty 1 momenttiin.

4 §. Pykälän 1 momentissa oleva viittaus työntekijäin eläkelain 6 §:n 3 momenttiin ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi 6 §:n 1 momenttiin ja uuteen 6 a—6 c §:ään.

5 §. Pykälään on lisätty samalla tavoin kuin työntekijäin eläkelaisa maininta työntekijäin

eläkemaksun huomioon ottamisesta eläkkeen perusteena olevaa ansiota määrättäessä.

6 §. Pykälässä on otettu huomioon työntekijäin eläkemaksun vaikutus eläkkeen perusteena olevaa työansiota määrättäessä. Muutoin pykälän sisältö on ennallaan.

7 a §. Pykälässä säädetään työntekijäin eläkemaksusta. Maksu on saman suuruinen kuin työntekijäin eläkelain mukainen eläkemaksu. Työntekijäin eläkemaksun osalta työnantajaa koskevat samat velvoitteet työntekijäin eläkemaksun osalta kuin työntekijäin eläkelaisa.

Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994 ja sovellettavaksi sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain voimaan tullessa tai sen jälkeen.

1.4. Yrittäjien eläkelaki

1 §. Pykälässä säädetään vakuuttamisvelvollisuudesta. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi sen vuoksi, että vanhuuseläkkeeseen ei enää laskettaisiin niin sanottua tulevaa aikaa 63 vuoden iästä 65 vuoden ikään, vaan eläkkeen ansaitseminen tänä aikana edellyttäisi yrittäjätoiminnan jatkumista. Jos yrittäjätoiminta jatkuisi, eläkettä ansaittaisiin tänä aikana korotetun prosentin eli 2,5 %:n mukaan.

Pykälän 4 ja 5 kohtaan ehdotetaan siirrettäväksi voimassa olevan lain 5 §:n 3 momentin vakuuttamisvelvollisuutta koskevat säännökset, jolloin 5 §:n 3 momentti voidaan kumota.

6 §. Pykälässä oleva viittaus TEL:n 6 §:n 3 momenttiin muutetaan viittaukseksi 6 §:n 1 momenttiin ja uuteen 6 a—6 c §:ään.

7 §. Pykälän 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi vanhuuseläkkeen tulevaa aikaa koskevat säännökset.

Pykälän 4 momentista ehdotetaan poistettavaksi säännökset osa-aikaeläkkeen aikaisen eläkkeen perusteena olevan työtulon korottamisesta tietyillä kertoimilla. Korotuskertoimet eivät ole enää tarpeen, kun osa-aikaeläkkeen ajalta ansaittaisiin lisää eläketurvaa TEL:n 5 §:n 6 momentin mukaan.

7 a §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi työeläkelisistä. YEL:n mukaan työeläkelisään oikeuttaisivat päivät, joilta yrittäjä on saanut kuntoutusrahaa. Säännökset vastaisivat tältä osin TEL:n 7 b §:n säännöksiä.

17 §. Pykälässä olevat viittaussäännökset

muutettaisiin vastaamaan ehdotettuja TEL:n muutoksia.

Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994. Lakia ehdotetaan sovellettavaksi sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain voimaan tullessa tai sen jälkeen.

Vanhuuseläkkeen laskemista koskevaa 1 §:n 3 momentin 3 kohtaa sekä 7 §:n 2 ja 4 momenttia ehdotetaan sovellettavaksi eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen.

Sovellettaessa 7 a §:ää ei ajalta ennen tämän lain voimaantuloa maksettuja 1 momentissa tarkoitettuja etuuksia oteta huomioon.

1.5. Maatalousyrittäjien eläkelaki

1 §. Pykälässä säädetään vakuuttamisvelvollisuudesta. Pykälän 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi sen vuoksi, että vanhuuseläkkeeseen ei enää laskettaisi niin sanottua tulevaa aikaa 63 vuoden iästä 65 vuoden ikään, vaan eläkkeen ansaitseminen tänä aikana edellyttäisi yrittäjätoiminnan jatkumista. Jos yrittäjätoiminta jatkuisi, eläkettä ansaittaisiin tänä aikana korotetun prosentin eli 2,5 %:n mukaan.

Pykälän 3 ja 4 kohtaan ehdotetaan siirrettäväksi voimassa olevan lain 6 §:n 3 momentin vakuuttamisvelvollisuutta koskevat säännökset, jolloin 6 §:n 3 momentti kumottaisiin.

7 §. Pykälässä oleva viittaus työntekijäin eläkelain 6 §:n 3 momenttiin muutetaan viittaukseksi 6 §:n 1 momenttiin ja uuteen 6 a—6 c §:ään.

8 g §. Pykälän 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Työtulon tarkistaminen olisi siten mahdollista myös 62 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Muutos liittyy vanhuuseläkkeen laskemista koskevaan 1 §:n 3 momentin 4 kohtaan.

8 i §. Pykälän 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Momentissa on säännökset osa-aikaläkkeen aikaisen eläkkeen perusteena olevan työtulon korottamista tietyillä kertoimilla. Korotuskertoimet eivät ole enää tarpeen, kun osa-aikaläkkeen ajalta ansaittaisiin lisää eläketurvaa TEL:n 5 §:n 6 momentin mukaan.

8 k §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi työeläkelisistä. Maatalousyrittäjien eläkelain mukaan työeläkelisään oikeuttaisivat päivät,

joilta yrittäjä on saanut kuntoutusrahaa. Säännökset vastaisivat tältä osin TEL:n 7 b §:n säännöksiä.

19 §. Pykälässä olevat viittaussäännökset muutettaisiin vastaamaan ehdotettuja TEL:n muutoksia.

Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994. Lakia ehdotetaan sovellettavaksi sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain voimaan tullessa tai sen jälkeen.

Vanhuuseläkkeen laskemista koskevaa 1 §:n 3 momentin 2 kohtaa sekä 8 g §:n 4 momenttia ehdotetaan sovellettavaksi eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen.

Sovellettaessa 8 k §:ää ei ajalta ennen tämän lain voimaantuloa maksettuja 1 momentissa tarkoitettuja etuuksia oteta huomioon.

1.6. Kansaneläkelaki

20 §. Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädetään työkyvyttömyyseläkkeenä maksettavan yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraajasta. Alaikäraja ehdotetaan korotettavaksi 55 vuodesta 58 vuoteen.

Pykälän 2 ja 3 momentti ehdotetaan kumottaviksi, koska niissä säädetyt työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä olevat alaikärajat eivät voi tulla sovellettaviksi uusissa eikä takautuvasti myönnettävissä eläkkeissä.

22 a §. Pykälän 1 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksistä. Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja ehdotetaan korotettavaksi 58 vuoteen. Pykälän 1 momentin toisen virkkeen ansiotuloehtoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että ansiotulon määrä arvioidaan kutakin kalenterikuukautta eikä keskimäärin kuukautta kohti laskettuna, koska yksilöllistä varhaiseläkettä ei enää ansiotulojen vuoksi lakkautettaisi, vaan se jäisi lepäämään tai maksettaisiin puolitetuna. Lisäksi ehdotetaan, että myös niillä päivillä, joilta vakuutettu on saanut koulutus- ja erorahastosta annetun lain, valtion virkamieslain, peruskoululain tai lukiolain mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea ja työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista koulutustukea, olisi pidentävä vaikutus siihen 360 päivän aikaan, joka lasketaan työntöön päättymisestä yksilölliseen varhaiseläkkeeseen.

seen oikeuttavan työkyvyttömyyden alkuun. Muut eläkkeen saamisen edellytykset säilyisivät ennallaan.

Pykälän 1 momentin 6 kohdassa luetellut edellä tarkoitetun 360 päivän aikaan pidentävästi vaikuttavat kuntoutusrahapäivät ja vastaavat ansionmenetykskorvauspäivät eläkelaitoksen tulisi ottaa huomioon viran puolesta, koska eläkelaitos saa tiedot muualta maksetuista kuntoutusrahoista ja kuntoutusajan ansionmenetykskorvauksista. Siten ehdotetaan poistettavaksi 1 momentin 6 kohdan viimeisen virkkeen viimeinen lause, joka edellyttää näiden korvauspäivien vaikutuksen huomioon ottamista vain vakuutetun ilmoituksen johdosta.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi eläkeoikeuden säilymistä koskeva säännös tapauksissa, joissa vakuutettu on saanut työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin perusteella päivärahaa ennen kuin edellä tarkoitettu 360 päivän aika on täyttynyt.

Pykälän 4 momentissa säädetään vakuutetun oikeudesta saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän työkyvyn alentumista sekä työnteon lopettamisen ja yksilölliseen varhaiseläkkeeseen oikeuttavan työkyvyttömyyden alkamisen välistä aikaa koskevat edellytykset. Ennakkopäätöksen sitovuusaikaa ehdotetaan pidennettäväksi kuudesta kuukaudesta yhdeksään kuukauteen. Työnantajalla ja työntekijällä olisi mahdollisuus eläkelaitosta sitovasti sopia yhdeksää kuukautta pidemmästäkin ajasta.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi yksilöllisen varhaiseläkkeen maksamisesta puolitetuna ja sen lepäämään jättämisestä. Voimassa olevan lain mukaan yksilöllinen varhaiseläke on lakkautettava, jos eläkkeensaaja menee ansiotyöhön ja hänen ansiotulonsa on keskimäärin 1 momentissa tarkoitettua rajatulon suuruinen, joka vuonna 1993 on 1 069,86 markkaa kuukaudessa. Ehdotuksen mukaan, eläkettä ei enää lakkautettaisi, vaan tulon suuruudesta riippuen se joko maksettaisiin puolitetuna tai jätettäisiin lepäämään. Yksilöllinen varhaiseläke maksettaisiin puolitetuna, jos eläkkeensaajan ansiotulo on suurempi kuin sallitun ansiotulon rajamäärä, mutta kuitenkin pienempi kuin 3/5 ansioeläkkeen perusteena olevasta eläkepalkasta tai työtulosta. Puolitetuna eläkkeenä maksettaisiin puolet siitä yksilöllisestä varhaiseläkkeestä, jonka vakuutettu on saanut ennen eläkkeen puolittamista. Eläkkeeseen liittyvää asumistukea ei kuitenkaan puolitettaisi. Jos ansiotulo on suurempi kuin

3/5 eläkepalkasta tai työeläkkeen perusteena olevasta työtulosta, eläke jäisi lepäämään.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että lepäävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä voidaan ryhtyä maksamaan vakuutetun hakemuksesta. Hakemukseksi riittäisi vakuutetun kirjallinen ilmoitus ansiotyön lopettamisesta tai ansiotulon vähentymisestä sallittuun määrään. Eläkkeen saamisen muita kuin ansiotuloja koskevia edellytyksiä ei tutkittaisi uudelleen. Eläkettä ryhdyttäisiin maksamaan hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläkettä voitaisiin maksaa takautuvasti enintään vuoden ajalta.

Pykälän 7 momentissa ehdotetaan säädettäväksi lepäävänä olevan yksilöllisen varhaiseläkkeen lakkauttamisesta vakuutetun pyynnöstä ja eläkkeen lakkaamisesta. Lepäävä yksilöllinen varhaiseläke voitaisiin lakkauttaa vakuutetun pyynnöstä. Jos vakuutettu ei ole vaatinut eläkettä maksettavaksi viiden vuoden kuluessa siitä ajankohdasta, josta eläke on jätetty lepäämään, eläke katsottaisiin lakanneeksi ilman eri päätöstä.

Pykälän 8 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että vakuutettua ei pidetä eläkkeensaajana yksilöllisen varhaiseläkkeen ollessa lepäävänä. Tällöin vakuutetulla olisi mahdollisuus saada sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, työttömyysturvalain mukaista päivärahaa, vammaistukea, perhe-eläkettä ja rintamasotilaseläkettä. Näitä hän ei saisi eläkkeensaajana. Jos vakuutettu kuolee yksilöllisen varhaiseläkkeen ollessa lepäävänä, myös hautausavustus maksettaisiin täytenä. Kansaneläkevakuutusmaksu määrättäisiin kuten niille, jotka eivät ole eläkkeensaajia.

Pykälän 9 ja 10 momentti vastaavat sellaisenaan nykyistä 4 ja 5 momenttia.

22 c §. Pykälän 1 momentissa säädetään työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksistä. Työttömyyseläkkeeseen olisi edelleen oikeus 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä. Momentin 1 ja 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että kansaneläkejärjestelmästä työttömyyseläke voitaisiin myöntää vain, jos vakuutetulla olisi oikeus työttömyyseläkkeeseen myös työeläkejärjestelmästä. Jos työeläkkeeseen oikeuttavana aikana voidaan ottaa huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio ja vakuutetulla on vähintään viiden vuoden työskentely työeläkelakien alaisessa työ- tai virkasuhteessa työttömyyseläkkeeseen oikeuttavan työttömyyden al-

kamista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana, olisi vakuutetulla oikeus työttömyyseläkkeeseen myös kansaneläkejärjestelmästä. Lisäksi edellyttäisiin, että vakuutettu on saanut joko ansioon suhteutettua päivärahaa tai peruspäivärahaa ansioon suhteutetun päivärahan enimmäismäärän. Työttömyyseläkkeen alkaminen myöhentyisi siten nykyiseen verrattuna.

26 §. Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että eri lakien mukaiseen tapaturmavakuutukseen perustuvat etuudet luettaisiin tuloksi kansaneläkkeen lisäosassa. Lisäosatuloksi luettaisiin eri lakien mukaiseen sekä pakolliseen että vapaaehtoiseen tapaturmavakuutukseen perustuvat tapaturmaeläkkeet, perhe-eläkkeet, elinkorot ja huoltoeläkkeet. Yksityiseen tapaturmavakuutukseen perustuvia mainittuja etuuksia ei kuitenkaan luettaisi tuloksi.

Pykälän 7 momentissa säädettäisiin siitä, kuinka työeläkelakien mukainen eläke luetaan tuloksi kansaneläkelain mukaisen puolitetun yksilöllisen varhaiseläkkeen lisäosaa määrättäessä. Tuloksi luettaisiin työeläkelakien mukaisista täyttä yksilöllistä varhaiseläkettä vastaava määrä tosiasiassa maksettavan osaeläkkeen suuruisena maksettavan yksilöllisen varhaiseläkkeen sijasta. Samalla poistuisi nykyinen 7 momentti tarpeettomana, koska työeläkkeen tuloksilukemisesta ennakoituna eläkkeenä vanhuuseläkkeen lisäosaa määrättäessä on jo säännös tämän pykälän 3 momentissa.

31 §. Pykälän 2 momentissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen ja yksilöllisen varhaiseläkkeen myöntämisestä lakkautetun työkyvyttömyyseläkkeen jälkeen. Nykyisin työkyvyttömyyseläkkeen ja yksilöllisen varhaiseläkkeen myöntäminen lakkautetun työkyvyttömyyseläkkeen jälkeen edellyttää muun muassa, että eläkkeeseen oikeuttava työkyvyttömyys on alkanut vuoden kuluessa aikaisemman eläkkeen päättymisestä. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että työkyvyttömyyseläke ja yksilöllinen varhaiseläke voidaan myöntää, jos eläkkeeseen oikeuttava työkyvyttömyys on alkanut kahden vuoden kuluessa aikaisemman eläkkeen päättymisestä.

31 a §. Pykälässä säädetty työvoimaviranomaisen velvollisuus tarkistaa kuuden kuukauden väliajoin eläkkeensaajan työttömyyden jatkuminen ja ilmoittaa siitä kansaneläkelaitokselle ehdotetaan kumottavaksi, koska säännöstä ei ole käytännössä sovellettu.

39 §. Pykälän 6 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska työttömyyseläkkeen alkaminen ei olisi enää sidottu pelkästään päivärahan maksajan todistuksen antamiseen. Työttömyyseläke myönnettäisiin pykälän 1 momentin perusteella eläkeoikeuden syntymistä eli työttömyyseläkkeen kaikkien myöntöedellytysten täyttymistä seuraavan kuukauden alusta.

39 a §. Pykälän 1 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamisajasta. Eläkettä ehdotetaan maksettavaksi ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta tai jos eläkettä haetaan ilman ennakkopäätöstä, eläkkeen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Eläkkeen alkamisaikaa koskevalla muutoksella pyritään maksuliikenteen vähentämiseen takautuvan eläkkeen maksamisessa. Työttömyyspäivärahan maksajalla on oikeus nostaa eläke päivärahan määrään saakka, jos eläkettä maksetaan samalta ajalta kuin päivärahaa. Poikkeuksellisesta syystä eläke voitaisiin maksaa enintään vuosi takautuvasti. Näin esimerkiksi toimeentulotuen varassa olleelle tai tulottomalle eläke voitaisiin myöntää takautuvasti. Poikkeuksellinen syy eläkkeen takautuvaan myöntämiseen voisi olla myös se, että eläkehakemus on tehty kansaneläkehakemusta aikaisemmin työeläkejärjestelmään. Poikkeuksellisena syynä ei pidettäisi sitä, että eläke olisi suurempi kuin muusta toimeentulojärjestelmästä samalta ajalta saatu etuus.

43 a §. Pykälän 1 momentissa säädetään kansaneläkkeen maksamisesta työvoimatoimikunnalle ja työttömyyskassalle. Momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska työttömyyspäiväraha-ajalle myönnetty takautuva eläke voidaan maksaa voimassa olevan 2 momentin perusteella päivärahan maksajalle, joka on nykyisin joko sosiaalivakuutustoimikunta tai työttömyyskassa.

Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen osalta lakia ehdotetaan sovellettavaksi siten, että 39 a §:n 1 momentissa olevaa eläkkeen alkamisaikaa koskevaa säännöstä sovellettaisiin niihin eläkkeisiin, joiden saamisen edellytykset täytyvät lain voimaantulon jälkeen.

Eläkkeen saamisen edellytyksenä olevan 360 päivän laskemista, yksilöllisen varhaiseläkeoikeuden säilymistä eräissä työttömyyspäivärahaa koskevissa tapauksissa, ennakkopäätöksen sitovuusaikaa sekä yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamista työkyvyttömyyseläkkeen jälkeen kos-

kevia säännöksiä ehdotetaan sovellettaviksi niihin hakemuksiin, jotka tulevat vireille lain voimaantumisen jälkeen.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen maksamista puolitettuna, eläkkeen jättämistä lepäämään, lepäävän eläkkeen maksuunpanoa, eläkkeen pyynnöstä lakkauttamista, eläkkeen lakkaamista sekä vakuutetun asemaa koskevia 22 a §:n 7—10 momentissa olevia säännöksiä sekä ansiotulon arviointia koskevaa 22 a §:n 1 momentin toisen virkkeen säännöstä sovellettaisiin lain voimaantuloa lukien myös niihin eläkkeisiin, jotka ovat alkaneet ennen tämän lain voimaantumista.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraajaksi on ehdotettu 58 vuotta. Voimaantulosäännöksen 4 momentissa ehdotetaan kuitenkin, että vuonna 1939 tai sitä ennen syntyneet vakuutetut olisivat oikeutettuja yksilölliseen varhaiseläkkeeseen lain voimaantumisen jälkeenkin alemman eläkeiän mukaisesti, jos he muutoin täyttävät yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytykset. Siten 1940 syntyneet ovat ensimmäinen ikäluokka, jota koskee 58 vuoden alaikäraja.

Ennen lain voimaantumista 55 vuotta täyttäneisiin vakuutettuihin sovellettaisiin nykyisiä työttömyyseläkkeen myöntöedellytyksiä ja alkamisajankäyttöä koskevia säännöksiä, jos heillä lain voimaan tullessa olisi oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan. Näin ollen heille voitaisiin myöntää työttömyyseläke 200 päivärahopäivän perusteella ilman tulevan ajan oikeutta ja työhistoriaa koskevaa edellytystä. Säännöstä sovellettaessa vakuutetulla katsottaisiin olevan oikeus työttömyyspäivärahaan myös työttömyysturvalaissa tarkoitettulta omavastuuajalalta. Työttömyyseläke voitaisiin myöntää nykyisten säännösten perusteella myös silloin, kun vakuutetulle on myönnetty työeläkelakien mukainen työttömyyseläke, jonka eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantumista.

Eri lakien mukaiseen vapaaehtoiseen tapaturmavakuutukseen perustuvat tapaturmaeläkkeet, perhe-eläkkeet, elinkorot ja huoltoeläkkeet ehdotetaan luettaviksi lisäosatuloksi vain silloin, kun ne ovat alkaneet tämän lain voimaantumisen jälkeen.

1.7. Työttömyysturvalaki

4 §. Laissa mahdollistettaisiin se, että työeläkejärjestelmästä osatyökyvyttömyyseläkettä

saava henkilö voisi saada oikeuden työttömyyspäivärahaan. Näin tuettaisiin osatyökykyisten henkilöiden hakeutumista työelämään ja toisaalta turvattaisiin heille kohtuullinen toimeentulo.

22 §. Osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevan henkilön työtulo lasketaan sen työtulon perusteella, jossa palkan pohjana on henkilön laskennallinen palkka kokoaikatyöstä.

Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

1.8. Laki velvoitetyön poikkeuksellisesta huomioon ottamisesta työeläketurvassa

2 §. Velvoitetyön huomioon ottamisesta työeläketurvassa on voimassa määräaikainen säännös, jonka voimassaoloaika päättyy 30 päivänä kesäkuuta 1993. Koska velvoitetyöllä on merkitystä työeläkkeen laskemisessa vielä useiden vuosien ajan ja siitä ehdotetaan pysyvästi säädettäväksi työntekijäin eläkelain 6 b §:ssä, ehdotetaan määräaikaisen lain jatkamista vuoden 1993 loppuun.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994, kuitenkin siten, että laki velvoitetyön poikkeuksellisesta huomioon ottamisesta työeläketurvassa annetun lain 2 §:n muuttamisesta tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1993.

3. Säättämisjärjestys

Esityksessä ehdotetaan yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan nostamista 55 vuodesta 58 vuoteen ja työttömyyseläkkeen saamisedytystä tiukennettavaksi siten, että eläkkeen saamisen edellytyksenä on vähintään 15 vuoden aikana yhteensä viiden vuoden työskenteilyvaatimus.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan nousu tulee koskemaan ensimmäisen kerran sellaisia henkilöitä, jotka ovat syntyneet vuonna 1940 tai sen jälkeen. Vuonna 1940 syntyneiden kohdalla eläkeikärajan korotus toteutuu tosiasiallisesti vuoden 1995 alusta, jona kalenterivuonna he täyttävät 55 vuotta. Ennakkopäätöksen yksilöllisestä varhaiseläkkeestä he voivat saada jo vuoden 1994 puolella. Siinä eläkkeen saamisen edellytykseksi heidän kohdallaan on asetettava 58 vuoden ikä. Kun ehdotuksella ei yksilöllisen varhaiseläkkeen osalta puututa ke-

nenkään maksussa olevaan yksilölliseen varhaiseläkkeeseen eikä ehdotuksella myöskään estetä jo annetun ennakkopäätöksen toteutumista, yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan nousulla ei ole sellaista toimeentulon lakisääteisen perusturvan heikentämistä koskevaa vaikutusta, että siihen olisi sovellettava valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momenttia, jonka mukaan lakiehdotus voitaisiin jättää lepäämään.

Myöskään työttömyyseläkkeen saamisehtojen tiukentaminen ei heikennä toimeentulon lakisääteistä perusturvaa. Työttömyyseläke alkaa vasta työttömyyspäivärahauden jälkeen, joten työttömien toimeentulo on turvattu vähintään työttömyysturvalainsäädännön mukaisesti peruspäivärahalla.

Työntekijäin eläkemaksusta ehdotetaan säädettäväksi aikaisemman erillisen yksivuotisen lain sijasta työntekijäin eläkelain 12 b §:ssä ja siten, että työntekijäin eläkemaksu on pysyvä työntekijäin eläkelain mukainen rahoitusjärjestely. Tämä ei muuta sitä näkemystä, että ehdotettu ansioeläkejärjestelmän sisällä tapahtuva kustannusvastuun jakaminen työnantajien ja työntekijöiden kesken on tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen alaan kuuluva kysymys, kuten perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 8/1992 vp) todetaan.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**työntekijäin eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

kumotaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 4 c §:n 5, 10 ja 11 momentti ja 5 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 4 c §:n 5 ja 10 momentti 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (50/85) ja 11 momentti 31 päivänä joulukuuta 1985 annetussa laissa (1127/85) sekä 5 §:n 2 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (666/85),

muutetaan 1 §:n 1 momentin johdantokappale ja 1 kohta, 2 §:n 5 momentti, 4 c §:n 1—3 momentti, 4 e §, 4 f §:n 1 momentin johdantokappale, 4 g §:n 1 ja 2 momentti, 5 §:n 1 momentti, 5 b §, 5 c §:n 1 momentti, 6, 7 ja 7 b §, 8 §:n 2 ja 3 momentti, 8 a §:n 1 momentin 4 kohta, 8 c §:n 3 momentti, 8 f §, 12 §:n 1 momentin 1, 2 ja 4 kohta sekä 3 momentti, 12 a §:n 1 momentti, 17 §:n 1 momentti ja 19 b §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentin johdantokappale 11 päivänä marraskuuta 1988 annetussa laissa (922/88), 1 §:n 1 momentin 1 kohta ja 5 §:n 1 momentti 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa (593/78), 2 §:n 5 momentti 24 päivänä elokuuta 1984 annetussa laissa (607/84), 4 c §:n 1—3 momentti, 12 a §:n 1 momentti ja 17 §:n 1 momentti mainitussa 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa, 4 e § muutettuna mainituilla 26 päivänä heinäkuuta 1985 annettulla lailla ja 30 päivänä kesäkuuta 1989 annettulla lailla (605/89), 4 f §:n 1 momentin johdantokappale ja 4 g §:n 1 ja 2 momentti 8 päivänä elokuuta 1986 annetussa laissa (603/86), 5 b § muutettuna 20 päivänä syyskuuta 1974 ja 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetuilla laeilla (749/74 ja 472/81) sekä mainituilla 28 päivänä heinäkuuta 1978 ja 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetuilla laeilla, 5 c §:n 1 momentti mainitussa 30 päivänä kesäkuuta 1989 annetussa laissa, 6 § muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1965, 14 päivänä heinäkuuta 1969, 12 päivänä heinäkuuta ja 31 päivänä joulukuuta 1985 sekä 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetuilla laeilla (707/65, 469/69, 592 ja 1120/85 sekä 612/91) ja mainituilla 26 päivänä heinäkuuta 1985 annettulla lailla, 7 § muutettuna mainituilla 30 päivänä joulukuuta 1965, 8 päivänä elokuuta 1986 ja 11 päivänä marraskuuta 1988 annetuilla laeilla sekä 15 päivänä joulukuuta 1978, 29 päivänä joulukuuta 1988 ja 10 päivänä joulukuuta 1990 annetuilla laeilla (980/78, 1323/88 ja 1068/90), 7 b § muutettuna mainituilla 18 päivänä tammikuuta 1985, 8 päivänä elokuuta 1986 ja 29 päivänä joulukuuta 1988 annetuilla laeilla, 8 §:n 2 momentti 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (109/82) ja 3 momentti 8 päivänä heinäkuuta 1992 annetussa laissa (630/92), 8 a §:n 1 momentin 4 kohta ja 8 f § 23 päivänä lokakuuta 1992 annetussa laissa (949/92), 8 c §:n 3 momentti 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (100/90), 12 §:n 1 momentin 1 kohta 29 päivänä kesäkuuta 1990 annetussa laissa (599/90) sekä 2 ja 4 kohta sekä 3 momentti mainitussa 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa ja 19 b § muutettuna mainituilla 20 päivänä syyskuuta 1974 annettulla lailla sekä 16 päivänä joulukuuta 1966 ja 14 päivänä huhtikuuta 1978 annetuilla laeilla (639/66 ja 274/78), ja

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 30 päivänä joulukuuta 1965, 24 päivänä elokuuta 1984 ja 8 päivänä elokuuta 1986 annetuilla laeilla sekä 10 päivänä huhtikuuta 1981 annettulla lailla (257/81), uusi 6 momentti, jolloin nykyinen 6 momentti siirtyy 7 momentiksi, 5 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 28 päivänä heinäkuuta 1978 ja 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetuilla laeilla, uusi 6 momentti, 6 §:n edelle uusi väliotsikko, lakiin uusi 6 a — 6 c §, 7, 7 b ja 8 §:n edelle uusi väliotsikko, 8 §:ään, sellaisena kuin se on 18 päivänä kesäkuuta 1971, 29 päivänä joulukuuta 1972, 12 ja 26 päivänä heinäkuuta 1985, 23 päivänä joulukuuta 1987, 8 päivänä heinäkuuta ja 18 päivänä joulukuuta 1992 annetuilla laeilla (500/71, 934/72, 592 ja 663/85, 1108/87 sekä 630 ja 1332/92) sekä mainituilla 20 päivänä syyskuuta 1974, 28 päivänä heinäkuuta 1978, 5 päivänä helmikuuta 1982, 18 päivänä tammikuuta ja 26 päivänä heinäkuuta 1985, 9 päivänä helmikuuta 1990 ja 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetuilla laeilla, uusi 7 momentti, jolloin nykyinen 7—9 momentti siirtyvät 8—10 momentiksi, 10 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 10 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, sekä lakiin uusi 12 b § seuraavasti:

1 §

Työnantaja on velvollinen järjestämään ja kustantamaan tämän lain mukaiset vähimmäisehdot täyttävän eläketurvan jokaiselle työntekijälleen, jonka työsuhde on sen vuoden jälkeen, jona työntekijä on täyttänyt 13 vuotta, jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kuukauden. Työntekijä on velvollinen osallistumaan tämän lain vähimmäisehdot täyttävän eläketurvan kustantamiseen siten kuin 12 b §:ssä säädetään. Laki ei kuitenkaan koske työsuhdetta:

1) joka on alkanut työntekijän täytettyä 65 vuotta;

2 §

Työsuhde, joka on jatkunut vähintään kymmenen vuotta sen vuoden loppuun mennessä, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 54 vuoden iän, päätetään sanotun vuoden lopussa. Jollei työsuhde ole edellä mainittuna ajankohtana jatkunut kymmentä vuotta, se päätetään sen vuoden lopussa, jona kymmenen vuotta täyttyy. Työsuhdetta ei kuitenkaan päätetä enää sen vuoden jälkeen, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta. Työntekijän jatkaessa työntekoaan hänen katsotaan olevan uudessa työsuhhteessa. Työsuhdetta ei kuitenkaan katkaista, jos työntekijän palkka on katkaisun jälkeisessä työsuhhteessa alentunut sellaisen poikkeuksellisen syyn johdosta, joka on ilmaantunut ennen työsuhteen tässä momentissa tarkoitettua päättämistä, ja jos 7 §:n 2 momentin soveltamisen edellytykset tällöin täyttyvät.

Sen estämättä, mitä 3—5 momentissa säädetään työsuhteen päättymisestä, katsotaan työsuhteen jatkuneen yhdenjaksoisena 8 §:n 3 momentissa tarkoitettua vuoden aikaa laskettaessa sekä 4 §:n 4 momenttia ja 12 §:ää sovellettaessa.

4 c §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, edellyttäen että:

1) hänen työttömyyseläkettään määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijällä on oikeus työttömyyseläkkeeseen 8 §:n 4 momentissa mainitun muun

lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan;

2) hän on 3 momentissa tarkoitettua työttömäksi joutumista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa tarkoitetuissa työsuhhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 5 momentissa säädetään;

3) hän esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain (602/84) mukaiseen työttömyyspäivärahaan; ja että

4) hän esittää työttömyyskassan todistuksen siitä, ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 3 momentin mukaan enää ole oikeutta ansioon suhteutettuun päivärahaan; kuitenkin peruspäivärahaa saaneen työntekijän on esitettävä kansaneläkelaitoksen todistus siitä, että hän on saanut peruspäivärahaa mainittujen lainkohtien mukaista enimmäismäärää vastaavilta päiviltä.

Työttömyyseläkettä suoritetaan sitä kulkua seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana työntekijä täyttää 1 momentissa tarkoitettua eläkkeen saamisen edellytykset. Eläkettä ei kuitenkaan ilman pätevää syytä suoriteta takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen sen hakemista seuraavaa kuukautta. Jollei tässä pykälässä muuta säädetä, työttömyyseläkkeestä ja sen saajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta säädetään.

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hänellä työttömäksi joutuessaan olisi ollut oikeus täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamiseen. Eläkettä määrättäessä työntekijän katsotaan joutuneen työttömäksi sinä päivänä, jolta hänelle on ensimmäisen kerran suoritettu työttömyyspäivärahaa 60 viimeksi kuluneen viikon aikana. Mainittu 60 viikon aika lasketaan päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivää.

4 e §

Sen estämättä, mitä 4 §:n 3 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 58 vuotta täyttäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä on, että työntekijä on lopettanut 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitettun ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa pienemmiksi kuin 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu markkamäärä. Lisäksi edellytetään, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon myös eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijällä on oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen tai vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 1 momentissa ja 2 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut eläkkeen saamisen edellytykset. Päätökseen saa hakea muutosta niin kuin 21 §:ssä säädetään. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pitemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Yksilöllisenä varhaiseläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jollei eläkkeensaaja enää täytä 1 momentissa säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Muutoin eläkkeestä on soveltuvin osin voimassa, mitä täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä säädetään.

4 f §

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on osa-aikatyöhön siirtyneellä 58 mutta ei 65 vuotta täyttäneellä työntekijällä, edellyttäen että:

4 g §

Osa-aikaeläke myönnetään aikaisintaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt 58 vuotta, ei kuitenkaan takautuvasti pitemmältä ajalta kuin osa-aikaeläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen kuuden kuukauden ajalta.

Osa-aikaeläke lakkautetaan, jos työntekijä ei enää täytä 4 f §:ssä säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Jos työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osa-aikaeläkettä, katsotaan osa-aikaeläke työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen osasuoritukseksi. Jos työntekijä täytenään 65 vuotta edelleen jatkaa osa-aikatyötä, muutetaan osa-aikaeläke, sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, saman suuruisiksi vanhuuseläkkeeksi. Työntekijän lopettaessa osa-aikatyön maksetaan vanhuuseläkkeen lykkääntynyt osa siten korotettuna kuin 5 §:n 3 momentissa säädetään ja lisättynä 5 §:n 6 momentissa tarkoitettulla määrällä.

5 §

Eläkkeen määrä on jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavalta palvelusajan kuukaudelta 1/8 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta ja sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta, 5/24 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Eläkkeen määrä on kuitenkin 1/8 prosenttia siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika tai 6 c §:n 1 momentin perusteella aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä. Jos eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi on laskettava aika ennen 1 päivää heinäkuuta 1962, eläkkeen määrä on kuitenkin tältä osin jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudelta 1/12 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta.

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä.

Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 5 c §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty.

5 b §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään työntekijälle, jonka työkyvyn on 4 §:n 3 momentin mukaisesti arvioitu olevan ainakin vuoden ajan alentunut vähintään 3/5. Niin ikään yksilöllinen varhaiseläke myönnetään täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osaeläkkeenä.

Jos yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön ja ansaitsee 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua markkamäärän tai sitä enemmän, voidaan sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, yksilöllinen varhaiseläke maksaa 3 momentin mukaisen osaeläkkeen suuruisena. Jos kuitenkin eläkkeensaajan ansiotulot ylittävät 3/5 eläkkeen perusteena olevasta palkasta, eläkettä ei makseta ja se jätetään lepäämään.

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määrätään 5 §:n 1 momentin ja 5 a §:n mukaan. Osaeläke on puolet täydestä eläkkeestä.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu siten, että muutoksella 1 momentin mukaan on vaikutusta eläkkeen suuruuteen ja jos muutoksen, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, voidaan arvioida jäävän pysyväksi ainakin vuoden ajaksi, tarkistetaan eläkkeen määrä eläkkeensaajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei 4 d §:n säännöksistä muuta johdu. Eläkettä ei kuitenkaan alenneta ajalta, jolta sitä on jo suoritettu, eikä koroteta pitemmältä ajalta kuin eläkkeensaajan tarkistushakemuksesta tai eläkelaitoksen tarkitustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta edeltäneiltä kuudelta kuukaudelta. Osaeläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke muutetaan eläkkeensaajan hakemuksesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 4 e §:n 1 ja 2 momentissa säädetty edellytykset, ei kuitenkaan takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se

voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä 4 l §:n 2 momentissa tarkoitettua kuntoutuksen ajalta.

Kun yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön, jonka vuoksi 2 momentin mukaan eläke olisi maksettava osaeläkkeen suuruisena tai sitä ei saisi maksaa lainkaan, eläkelaitos muuttaa eläkkeen määrän tai keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen. Näissä tapauksissa eläkelaitos voi periä aiheuttomasti maksetut eläke-erät takaisin eläkkeensaajan ansiotyöhön ryhtymisestä lukien.

Työnteon lakatessa tai vähentyessä siten, että työntekijällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä täytenä tai osaeläkkeen suuruisena, lepäävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ryhdytään maksamaan hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Lepäävänä oleva yksilöllinen varhaiseläke voidaan eläkkeensaajan hakemuksesta lakkauttaa hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jollei lepäävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ole vaadittu maksettavaksi uudelleen viiden vuoden kuluessa keskeyttämisestä, varhaiseläke katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi sanotun ajan kuluttua.

5 c §

Osa-aikaeläkkeen määrä on, jollei 2 ja 3 momentista muuta johdu, 50 prosenttia 4 f §:n 3 momentin mukaan määritellyn tämän lain piiriin kuuluvasta ansiotyöstä saadun vakiintuneen ansiotulon ja 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen piiriin kuuluvasta osa-aikaisesta ansiotyöstä saadun ansiotulon erotuksesta.

Eläkkeeseen oikeuttava aika

6 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi luetaan kunkin työsuhteen osalta aika, jonka työsuhde 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu aika mukaan luettuna on jatkunut 65 vuoden iän täyttämiseen mennessä siitä alkaen, kun työntekijä on täyttänyt 23 vuotta. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon aikaa, jolta työnteki-

jällä on työsuhteessa ollessaan oikeus saada 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaista sellaista peruseläkettä, jota määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio (*täysitehoinen eläke*).

Eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi luetaan myös puolet siitä ajasta, jonka työntekijän 8 päivänä heinäkuuta 1961 voimassa ollut työsuhde on ennen 1 päivää heinäkuuta 1962 jatkunut hänen täytettyään 23 vuotta.

6 a §

Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika (*tuleva aika*).

Edellä 1 momentissa tarkoitettua 360 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta työntekijä on saanut:

1) opintovapaalaissa (273/79) tarkoitettua opintovapaata;

2) koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/90), valtion virkamieslain (755/86), peruskoululain (476/83) tai lukiolain (477/83) mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea;

3) työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaista koulutustukea;

4) työttömyysturvalain mukaista päivärahaa, enintään siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa;

5) 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön taikka kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella; tai

6) sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitettua työkyvyttömyyden alkamista; näihin päiviin rinnastetaan päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sairausvakuutuslain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työ-

kyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan.

Jos työntekijä on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin perusteella ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 1 tai 2 momentissa tarkoitettua 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä tuleva aika eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi.

Tuleva aika luetaan työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös sellaisen työsuhteen perusteella, jonka päätyttyä työntekijällä on 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen 360 päivän täyttymisen ja työkyvyttömyyden alkamisen välisen, enintään yhdeksän vuoden pituisen ajan, ollut 4 §:n 5 momentissa tarkoitettu kolme vuotta nuorempi lapsi. Tällöin edellytyksenä on kuitenkin, että:

1) työntekijä on saanut tämän lapsen perusteella sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka lasten kotihoidon tuesta annetun lain (797/92) mukaista kotihoidon tukea; ja

2) tulevaa aikaa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi 1—3 momentin mukaan.

Mitä edellä säädetään tulevasta ajasta, sovelletaan vain, jos työntekijä on ennen työkyvyttömyyden alkamista asunut Suomessa vähintään viisi vuotta. Erityisestä syystä eläketurvakeskus voi kuitenkin päättää, ettei sanottua asumista koskevaa edellytystä sovelleta.

6 b §

Tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi vähintään kuusi kuukautta jatkuneen työsuhteen perusteella.

Tuleva aika luetaan kuitenkin eläkkeeseen oikeuttavaksi kuusi kuukautta lyhyemmän työsuhteen perusteella silloin, kun työntekijällä ei ole ennen tätä työsuhdetta alkaneen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella oikeutta 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuun täysitehoiseen eläkkeeseen.

Jos työntekijä tulevaan aikaan oikeuttavan työsuhteen päätyttyä on myöhemmin toisen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella saavuttanut oikeuden 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuun täysitehoiseen eläkkeeseen, ei 6 a §:n säännöksiä sovelleta aikaisempaan työsuhteeseen. Työntekijän katsotaan tällöin saavuttaneen edellä tarkoitettua oikeuden lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaiseen eläketurvaan sinä ajan-

kohtana, jona hänen sanotussa laissa tarkoite-
tuissa työsuhteissa saamansa ansio yhteensä on
ennen työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä
olevan sairauden, vian tai vamman saamista
nousnut sanotun lain 7 §:n 1 momentissa edel-
lytettyyn rajamäärään.

Työntekijän, joka on täyttänyt 55 vuotta, ei
katsota saavuttaneen 3 momentissa tarkoitet-
tua oikeutta täysitehoiseen eläkkeeseen kuiten-
kaan sellaisen työ- tai virkasuhteen perusteella,
johon työntekijä on työllistetty työllisyyslain
(275/87) 18 §:n 3 momentin tai, jos kyseessä on
muu työnantaja kuin valtio tai kunta, sitä
vastaavan menettelyn mukaisesti (*velvoitetyö*)
ja josta laskettava eläkkeen perusteena oleva
palkka on pienempi kuin aikaisemmasta työ-
tai virkasuhteesta laskettava vastaava palkka.
Jos työntekijä ei ole menettänyt oikeuttaan
tulevaan aikaan aikaisemman työ- tai virkasuh-
teen perusteella sillä hetkellä, kun hänen vel-
voitetyönsä alkoi, ei hänen tätä momenttia
sovellettaessa katsota menettäneen oikeuttaan
tulevaan aikaan aikaisemmasta työ- tai vir-
kasuhteesta velvoitetyön vuoksi.

6 c §

Jos 6 a §:n mukaisesti määrättyä työkyvyttö-
myyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhem-
min on suoritettava eläkettä vanhuuden tai
uuden työkyvyttömyyden perusteella, lasketaan
sen työsuhteen osalta, johon sanottua pykälää
oli sovellettu, eläkkeeseen oikeuttavaksi myös
aika, jolta hänellä oli oikeus saada aikaisempaa
eläkettä 23 vuotta täytettyään.

Jos 6 a §:n mukaisesti määrättyä työkyvyttö-
myyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhem-
min on suoritettava eläkettä sellaisen uuden
työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut
ennen kuin aikaisemman eläkkeen päättymise-
stä on kulunut kaksi vuotta, tai jos eläke
myönnetään saman sairauden, vian tai vaman
perusteella kuin aikaisempi eläke, uusi
eläke määrätään samojen perusteiden mukaan
kuin aikaisempi eläke.

Jos työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjä-
toimintaan perustuva 6 §:n 1 momentissa tar-
koitettu täysitehoinen eläke määrätään uuden
työkyvyttömyyden perusteella samojen perus-
teiden mukaan kuin aikaisempi eläke, ei aikai-
semman eläkkeen päättymisen jälkeen jatku-
nutta työ- tai virkasuhdetta taikka yrittäjätoi-
mintaa oteta eläkkeeseen oikeuttavana huo-
mioon.

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa

saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttö-
myyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perus-
teella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutus-
rahakauden päättymisestä on kulunut kaksi
vuotta, eläke määrätään niillä perusteilla, joi-
den mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttö-
myys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäes-
sä.

Eläkepalkka

7 §

Eläkkeen perusteena oleva palkka (*eläke-
palkka*) määrätään kustakin työsuhteesta erik-
seen. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon
aikaa sen jälkeen, kun työntekijä on täyttänyt
65 vuotta, eikä aikaa, jolta työntekijällä on
ollut oikeus saada 6 §:n 1 momentissa tarkoi-
tettua täysitehoista eläkettä. Jos työsuhde on
päätetty 2 §:n 5 momentin nojalla, katsotaan
sen kuitenkin tätä momenttia sovellettaessa
jatkuneen yhdenjaksoisesti, jos eläkkeen määrä
siten laskettuna on suurempi. Milloin työsuhde
on päättynyt ennen eläketapahtumaa, eläke-
palkka on jäljempänä tässä momentissa säädet-
tävällä tavalla valittujen kalenterivuosien yh-
teen laskettujen työansioden keskimäärä kuu-
kautta kohden. Milloin työsuhde päättyy elä-
ketapahtumaan, lasketaan eläkepalkka vastaa-
valla tavalla lukematta kuitenkaan eläketapah-
tumavuotta työsuhteen jatkumisaikaan, jos
työsuhde näin laskettuna jatkuu vähintään
kahden kalenterivuoden aikana.

Ne kalenterivuodet, joiden ansioista eläke-
palkka lasketaan, valitaan 9 §:n 1 momentin
mukaisesti tarkistettujen keskimääräisten kuu-
kausiansioiden perusteella seuraavasti:

1) jos työsuhde on jatkunut vähintään neljän
kalenterivuoden aikana, eläkepalkka lasketaan
neljästä viimeisestä kalenterivuodesta siten, että
niistä jätetään huomioon ottamatta se vuosi,
jona keskimääräinen kuukausiansio on pienin,
sekä se vuosi, jona sanottu kuukausiansio on
suurin;

2) jos työsuhde on jatkunut kolmen kalen-
terivuoden aikana, jätetään niistä huomioon
ottamatta se vuosi, jona keskimääräinen kuu-
kausiansio on pienin;

3) edellä 1 ja 2 kohdan mukaan eläkepalk-
kavuotia valittaessa ei työsuhteen alkamisvuota
kuitenkaan oteta huomioon, jollei työsuhde
sanottuna kalenterivuotena ole jatkunut vähin-
tään kuutta kuukautta; jos tällöin jää valitta-
vaksi kolme kalenterivuotta, jätetään huo-

mioon ottamatta se vuosi, jona keskimääräinen kuukausiansio on pienin, ja jos valittavaksi jää kaksi vuotta, eläkepalkka lasketaan näiden kalenterivuosien ansioista;

4) jos työsuhde on jatkunut kahden kalenterivuoden aikana, eläkepalkka lasketaan näiden kalenterivuosien ansioista; tai

5) jos työsuhde on jatkunut vain yhden vuoden aikana, eläkepalkka lasketaan sanotun vuoden ansioiden perusteella.

Jos työntekijän tai edunsaajan ilmoituksen johdosta tulee selvitetyn, että eläkepalkka on työntekijän tai edunjähtäjän tämän lain alaisessa työsuhteessa jonkin enintään kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa ilmaantuneen poikkeuksellisen syyn vuoksi alempi kuin hänen 9 §:n mukaisesti tarkistettu eläkepalkkansa samassa työsuhteessa ennen tällaisen syyn ilmaantumista niin pitkänä aikana, että suurempaa palkkaa voitiin pitää vakiintuneena, ja jos tällä seikalla on merkittävä vaikutus eläketurvaan, pidetään eläkepalkkana sanotussa työsuhteessa sitä keskimääräistä työansiota, joka hänellä olisi ollut, jollei mainittua syytä olisi esiintynyt. Mitä tässä momentissa säädetään, noudatetaan myös sanottua aikaisemmin ilmaantuneesta poikkeuksellisista syistä aiheutuneen ansiotason muutoksen johdosta, jos työntekijä tai edunsaaja esittää siitä riittäväksi katsottavan selvityksen. Jos tulee selvitetyn, että eläkepalkka on poikkeuksellisesta syystä vastaavalla tavalla korkeampi kuin edellä tarkoitettu vakiintunut työansio, voidaan eläkepalkkaa samalla tavoin alentaa. Sen estämättä, mitä 2 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään työsuhteen päättymisestä, katsotaan sanotun työsuhteen jatkuneen yhdenjaksoisesti tätä momenttia sovellettaessa. Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän momentin soveltamisesta.

Jos 1 momentissa tarkoitettuihin kalenterivuosiin sisältyy työsopimuslain 34 §:ssä tarkoitettua palkatonta erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainlomaa taikka hoitovapaata, eläkkeen perusteena oleva palkka lasketaan 1 momentista poiketen siten, että kalenterivuosina otetaan huomioon enintään neljä viimeistä sellaista kalenterivuotta, joihin ei sisälly mainittua palkatonta aikaa. Jos kuitenkin tällaista palkatonta aikaa sisältyy työsuhteen kaikkiin kalenterivuosiin tai valituksi tulleista vuosista mikään ei sisälly työsuhteen neljään viimeiseen kalenterivuoteen, eläkepalkkana pidetään sitä työssäoloaikaista keskimääräistä ansiota, joka vastaa

vakiintunutta ansiotasoa ennen työsuhteen päättymistä. Eläkepalkka määrätään kuitenkin 1 tai 2 momentin edellytysten mukaisesti, jos se niin laskettuna on suurempi. Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet tämän momentin soveltamisesta.

Jos tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi kuutta kuukautta lyhyemmän työsuhteen perusteella, eläkepalkka määrätään tulevalta ajalta 6 a §:ssä tarkoitetun 360 päivän ja sitä edeltäneen vuoden aikana jatkuneista tämän lain alaisista työsuhteista. Eläkepalkkana käytetään tällöin sanotun tarkastelujakson aikana jatkuneiden työsuhteiden eläkkeeseen oikeuttavilla ajoilla painotettujen 1 momentin mukaan määräytyvien palkkojen kuukautta kohden laskettua keskimäärää, jolloin tarkastelujaksolta näistä työsuhteista otetaan aikana huomioon täydet kuukaudet, kuitenkin yhteensä enintään kaksitoista kuukautta laskettuna eläketapahtumasta. Jos työntekijä on sanottuna aikana ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa tämän lain alaisessa työsuhteessa, lasketaan tätä momenttia sovellettaessa näiden työsuhteiden eläkepalkat samanaikaisesti jatkuvalta eläkkeeseen oikeuttavalta ajalta yhteen.

Tässä pykälässä tarkoitettu työansio määräytyy samojen perusteiden mukaan kuin veron ennakkoa pidettäessä. Työsuhteen päättyessä maksettavaa vuosiloman korvausta ei kuitenkaan oteta huomioon. Jos työn korvaus on sovittu osaksi tai kokonaan hyvitetäväksi yleisöltä tulevilla palvelurahoilla tai vapaaehtoisilla lahjoilla, niistä saatua tuloa pidetään tässä pykälässä tarkoitettuna työansiona. Kunkin kalenterivuoden työansiosta vähennetään tätä pykälää sovellettaessa kuitenkin määrä, joka vastaa sanotulle kalenterivuodelle vahvistettua 12 b §:ssä tarkoitettua työntekijäin eläkemaksuprosenttia.

Edellä 5 momentissa tarkoitettua työansiota ei kuitenkaan vähennetä työntekijäin eläkemaksun vuoksi enempää kuin sillä suhteellisella määrällä, jolla ansiotason suhteellinen nousu ylittää hintojen suhteellisen nousun vuoden 1992 kolmannelta vuosineljänneksestä sanotun työansion ansaitsemisvuotta edeltäneen kalenterivuoden kolmannen vuosineljänneksen loppuun mennessä. Kunakin vuonna vähennetään kuitenkin vähintään edelliselle kalenterivuodelle vahvistettu suhteellinen määrä.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa kullekin kalenterivuodelle kertoimen 5 ja 6 mo-

mentissa tarkoitetun vähennyksen suorittamista varten.

Työeläkelisä

7 b §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisillä, jos työntekijä on saanut:

- 1) työttömyysturvalain mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa;
- 2) työvoimapolitiitisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista ansiotukea;
- 3) koulutus- ja erorahastosta annetun lain, valtion virkamieslain, peruskoululain tai lukio-lain mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökoh- taista tukea; tai

4) tämän lain 8 §:n 4 momentissa mainittu- jen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen taikka kuntoutusrahain mukaista kuntoutus- rahaa tai ansionmenetyskorvausta tapaturma- vakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntou- tusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläke- keen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeu- ta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

- 1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä on täyttänyt 23 vuotta;
- 2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijällä on ollut ensimmäinen 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhde taikka yrittäjätoi- minta, tai sanotulta kalenterivuodelta;
- 3) kalenterivuodelta, jonka ajan työntekijä on ollut 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön alaisessa virka- tai työsuhdeessa taikka yrittäjätoimin- nassa, jollei työntekijä ole samana kalenteri- vuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhdeissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä
- 4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisä lasketaan kertomalla eläkkeen määrä niiden kuukausien lukumäärällä, joilta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu (*etuuskuukaudet*) ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien luku- määrä niiden täysien kuukausien lukumääräs- tä, jotka sisältävät aikaan työntekijän 23 vuo- den iän täyttämisestä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saa-

vuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päi- vien yhteen lasketun lukumäärän perusteella, joilta työntekijä on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisään oikeuttavaa etuutta. Etuuskuu- kausia määrättäessä päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien luku- määrää, joilta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

Työttömyysturvalain 18 §:ssä tarkoitettua ly- hennettyä työpäivää tekevän ja saman lain 19 §:ssä tarkoitettua osa-aikatyötä vastaan ot- taneen työntekijän työttömyyspäivien luku- määränä käytetään saatuja päivärahoja vastaa- vien täysien päivärahojen lukumäärää.

Yhteensovitus ja eläkesovitus

8 §

Yhteensovitusraja lasketaan yhteensovituspe- rusteesta, jona 3 momentissa säädetyin poik- keuksin käytetään korkeinta peruseläkkeen pe- rusteena olevaa eläkepalkkaa tai työtuloa sel- laisesta työ- tai virkasuhteesta taikka yrittäjä- toiminnasta, josta eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi on luettu vähintään vuosi. Yhteensovi- tusraja saadaan ottamalla 60 prosenttia yhteen- sovitusperusteesta ja, jos yhteensovitusperuste ylittää 586 markkaa kuukaudessa, vähentämäl- lä 6 prosenttia ylitteestä, kuitenkin enintään kansaneläkkeen pohjaosan määrä. Osaeläkkeenä myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä yhteen- sovittessa yhteensovitusraja on 30 prosenttia yhteensovitusperusteesta.

Jollei työntekijällä ole oikeutta peruseläkkeen- seen, jossa on eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa vähintään vuosi, käytetään yhteensovitusperus- teena korkeinta peruseläkkeen perusteena ole- vaa eläkepalkkaa tai työtuloa. Jos työntekijä on samanaikaisesti vähintään vuoden yhden- jaksoisesti kahdessa tai useammassa 4 momen- tissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeutta- vassa työ- tai virkasuhteessa taikka yrittäjätoi- minnassa, lasketaan yhteensovitusperustetta määrättäessä vastaavat eläkepalkat ja työtulot yhteen. Jos työntekijä on välittömästi ennen eläketapahtumaa saanut aikaisemman eläketa- pahtuman johdosta peruseläkettä taikka muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen pe- rustuvaa eläkettä ja on vähintään kolmen vuoden ajan ollut samanaikaisesti 4 momentis- sa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavas- sa työ- tai virkasuhteessa taikka yrittäjätoimin-

nassa, lisätään yhteensovitusperustetta määrätessä tähän työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan liittyvään eläkepalkkaan tai työtuloon 10/6 mainitun aikaisemman eläkkeen määrästä. Tämän momentin soveltamisesta lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain sekä eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain (662/85) alaisiin työsuhteisiin on kuitenkin voimassa, mitä mainituissa laeissa säädetään.

Jos kuitenkin palkka, jota olisi 2 momentin mukaan käytettävä yhteensovitusperusteena, on huomattavasti alempi kuin työntekijän vuotta lyhyemmistä työsuhteista määrättävä palkka ja jos suurempaa palkkaa voidaan pitää vakiintuneena, yhteensovitusperusteena käytetään korkeinta peruseläkkeen perusteena olevaa eläkepalkkaa tai työtuloa.

8 a §

Edellä 8 §:ssä tarkoitettu yhteensovitus tehdään uudelleen, jos:

4) eläkkeensaajalle myönnetään 8 §:n 10 momentissa tarkoitettu yhteensovituksessa huomioon otettava etuus; tai

8 c §

Jos leski ei saa 1 momentissa tarkoitettua eläkettä, lesken ansiotyöhön perustuvana eläkkeenä pidetään sitä eläkettä, joka hänelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjättäjän kuolinpäivänä tai sinä päivänä, jona 2 momentissa tarkoitettu lapsi täyttää 18 vuotta. Näin menetellään myös vieraan valtion vastaavan etuuden osalta. Eläkettä määrätessä ei sovelleta 6 a §:n 2 momentin säännöksiä päivistä, jotka jätetään huomioon ottamatta sanotun pykälän 1 momentissa tarkoitettuja 360 päivää laskettaessa.

8 f §

Sen lisäksi, mitä 8 e §:ssä säädetään, eläkesovitus tehdään uudelleen vain, jos leskelle myönnetään 8 c §:n 1 momentissa tarkoitettu eläke muuna kuin osa-aikaeläkkeenä. Tällöin käytetään samaa eläkesovitusperustetta

kuin eläkesovitusta ensimmäistä kertaa tehtäessä.

10 a §

Asianomaisen työntekijän tai työnantajan hakemuksesta on eläkelaitoksen annettava päätös siitä, onko työsuhteeseen sovellettava 2 §:n 3 tai 4 momenttia ja myönteisessä tapauksessa vahvistettava näin päättyneestä työsuhteesta muodostuva vastainen eläkeoikeus.

12 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, mikäli eläkelaitokset eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä työntekijälle, joka 1 päivänä heinäkuuta 1962 ei ollut täyttänyt 50 vuotta, siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijä täyttää 55 vuotta, on kukin eläkelaitos vastuussa määrästä, joka vastaa sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukaan eläkkeen myöntämistä edeltävältä ajalta laitokselle suoritettavia eläkevakuutusmaksuja tai laskettavaa eläkevastuuta; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi tai eläkelaitoksen vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen myös siltä osin kuin se perustuu palvelusaikaan sen kalenterivuoden jälkeen, jona työntekijä täyttää 54 vuotta, taikka työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkeikaan;

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 6 a §:ää soveltaen, sellaisen työttömyyseläkkeen puolesta määrästä, joka on myönnetty soveltaen 6 a §:ää vähintään viisi vuotta jatkuneeseen työsuhteeseen, sekä perhe-eläkkeestä, jonka perusteena on edunjättäjän 6 a §:ää soveltaen laskettu työkyvyttömyyseläke siltä osin kuin sitä on maksettu ajalta ennen sen kuukauden päättymistä, jona edunjättäjä olisi saavuttanut eläkeiän, näihin eläkkeisiin luettuna myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei

7 c §:n mukaista korotusta eikä 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 4 c §:ssä tarkoitettua työttömäksi joutumispäivän, jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 6 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä yllä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä on viimeksi kuulunut ennen eläketapahtuman sattumista sanotun iän täyttämivuonna tai sen jälkeen yhdenjaksoisesti jatkuneen vähintään kuuden kuukauden työsuhteen perusteella;

4) muista vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeistä, lukuun ottamatta lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 2 kohdan ja merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, samoin kuin eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1—3 kohdan mukaiset määrät, osa-aikaeläkkeestä sekä maksujen tai rahastojen laskuperusteiden yleisestä muutoksesta ja 1 kohdassa tarkoitetuista siirroista johtuvista kustannuksista ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa sekä merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista sanottuihin lakeihin perustuvan eläketurvan aiheuttamien kulujen osuudesta vastaavat eläkelaitokset yhteisesti sosiaali- ja terveysministeriön eri kululajeja varten antamien perusteiden mukaisesti; sekä

Kuntoutukseen liittyvistä muista kuin kuntoutusrahan aiheuttamista kustannuksista vastaa yksin kuntoutuksesta huolehtiva eläkelaitos ja kustannuksista, jotka johtuvat 4 b §:n 4 momentin soveltamisesta, vastaavat eläkelaitokset noudattaen soveltuvin osin, mitä perhe-eläkkeestä aiheutuvista kustannuksista säädetään.

12 a §

Tämän lain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittaville eläkelaitoksille, merimieseläkelaisissa tarkoitettulle merimieseläkekassalle sekä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaisissa tarkoitettulle kunnalliselle eläkelaitokselle työttömyys- ja koulutusajan huomioon ottamisesta aiheutuvan vastuun ja kulujen peit-

tämiseksi tulee työttömyyskassalaisissa (603/84) tarkoitettua työttömyyskassojen keskuskassan suorittama vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa määräajassa eläketurvakukselle vakuutusmaksu, joka lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamana prosenttimääränä keskuskassan tukimaksuista. Määräosa on vahvistettava siten, että vakuutusmaksuna arvion mukaan kertyy sama määrä, joka saataisiin, jos 7 b §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettua etuutta vastaavilta päiviltä suoritettaisiin tämän lain mukaista keskimääräistä vakuutusmaksua vastaava maksu. Tällöin vakuutusmaksun perusteena olevana palkkana käytetään sitä työansiota, jonka arvioidaan vastaavan 7 b §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua etuuden perusteena olevaa keskimääräistä palkkaa. Eläketurvakuksuksen ja työttömyyskassojen keskuskassan yhteisestä esityksestä sosiaali- ja terveysministeriö voi määrätä suoritettavaksi edellä sanotun vakuutusmaksun ennakkoa.

12 b §

Työntekijäin eläkemaksu on kolme prosenttia lisättynä puolella siitä prosenttimäärästä, jolla tämän lain vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräinen vakuutusmaksu prosentteina palkasta ylittää luvun 18,2. Keskimääräisessä vakuutusmaksussa ei tällöin oteta huomioon 13 b §:ssä tarkoitettujen kulujen osuutta. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa vuosittain päätöksen työntekijäin eläkemaksun määrästä.

Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä työntekijäin eläkemaksun palveluksessaan olevan työntekijän ennakoperintälain 4 §:ssä tarkoitettua palkasta, tuloverolain (1535/92) 77 §:n mukaisesta palkkatulosta, rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettua palkasta sekä palvelurahoista. Työntekijäin eläkemaksu pidätetään myös vakuutuskassalaisissa (1164/92) tarkoitettua sairauskassan myöntämästä täydennyspäivärahasta. Eläkemaksu pidätetään siltä osin kuin työnantaja on palkanmaksuhetken mukaisesti arvioituna velvollinen järjestämään työntekijälle eläketurvaa.

Työnantaja vastaa tämän lain vähimmäisehdot täyttävän eläketurvan kustannuksista eläkelaitokselle myös työntekijäin eläkemaksun osalta.

Työntekijäin eläkemaksua koskevan muu-

toksenhaun osalta noudatetaan soveltuvin osin, mitä 22 §:ssä säädetään.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

17 §

Työnantaja on velvollinen antamaan eläkelaitokselle, eläketurvakeskukselle ja tämän lain mukaiselle valitusviranomaiselle kaikki ne tiedot, jotka ovat tarpeen tämän lain täytäntöönpanoa varten. Sanotuilla laitoksilla on oikeus tarkastaa työnantajan kirjoista tietojen oikeellisuus. Siltä osin kuin työnantaja jättää sanotut tiedot toimittamatta tai toimittaa ne myöhemmin kuin asetuksessa tarkemmin säädetään, työnantajalle määrätään arvion perusteella enintään kaksinkertaiseksi korotettu vakuutusmaksu, jollei ole erityistä syytä luopua korotuksen määräämisestä. Eläketurvakeskus antaa tarvittaessa tarkemmat ohjeet korotuksen määräämisestä ja siitä luopumisesta. Mitä edellä säädetään työnantajasta, koskee soveltuvin osin myös 6 a ja 7 b §:ssä tarkoitettuja etuuksia myöntäviä viranomaisia ja laitoksia.

19 b §

Jos eläkkeen hakija on alaikäinen taikka jos hän sairauden tai muun syyn takia ei pysty itse hakemaan eläkettä ja jollei hänellä ole holhoojaa tai tätä tarkoitusta varten määrättyä uskotua miestä, eläkelaitoksen hyväksymä hakijan muu hänestä pääasiallisesti huolehtiva henkilö voi edunvalvojana käyttää hänen puhevaltaansa tämän lain mukaista eläkettä koskevassa asiassa.

Edellä 1 momentissa säädetyin edellytyksin eläkelaitos voi suorittaa eläkkeen sen saajan lähiomaiselle tai muulle henkilölle.

Perhe-eläke voidaan myöntää määräajaksi, jos selvitystä edunjäätäjän kuolemasta ei voida esittää, mutta on todennäköistä, että edunjätätjä on kuollut.

Jos vanhuus- tai perhe-eläke taikka sellainen täysi työkyvyttömyyseläke, jonka suuruutta määrättäessä ei ole sovellettu 6 a §:ää, on ennen 8 §:n mukaisen yhteensovituksen suorittamista pienempi kuin 2,50 markkaa kuukaudessa, eläkelaitoksella on oikeus suorittaa eläke kertasuorituksena, joka lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Kertasuorituksen saajalla ei sen jälkeen ole saman eläketapahtuman johdosta oikeutta eläkkeeseen niiden työsuhteiden perusteella,

joiden nojalla suoritusta vastaava eläke olisi maksettu. Jos määräajaksi myönnetty työkyvyttömyyseläke on maksettu kertasuorituksena, voidaan eläkkeensaajalle kuitenkin myöntää eläke siltä ajalta, jonka hänen työkyvyttömyytensä määrääjän jälkeen jatkuu. Edellä mainittu markkamäärä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta sen palkkaindeksiluvun mukaan, joka vahvistetaan 9 §:n 1 momentin soveltamista varten.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan. Tämän lain 5 b §:n 2 ja 6—8 momenttia sovelletaan kuitenkin myös eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen lain voimaantuloa.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, tämän lain 2 §:n 5 ja 6 momenttia sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa oleviin työsuhteisiin.

Jos ennen 1 päivää tammikuuta 1994 54 vaan ei 62 vuotta täyttäneen työntekijän työsuhte on sanottuna päivänä jatkunut vähintään kymmenen vuotta, päätetään työsuhte 2 §:n 5 momentin mukaisesti vuoden 1994 lopussa.

Ennen tämän lain voimaantuloa 55 vuotta täyttäneeseen työntekijään, jolla tämän lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan, sovelletaan edelleen työntekijäin eläkelain 4 c §:ää sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Säännöstä sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana.

Sen estämättä, mitä 4 e §:n 1 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajaista, säilyttää vuonna 1939 tai sitä ennen syntynyt työntekijä oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 55 vuotta täytettyään. Tämän lain 4 e §:n 3 momenttia sovelletaan ennakkopäätökseen, joka annetaan tämän lain voimassa ollessa.

Lain 7 §:ää sovelletaan työsuhteeseen, joka päättyy 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen. Siltä osin kuin palvelusaikaa on laskettava ennen 1 päivää tammikuuta 1994, sovelletaan työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momenttia edelleen sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa.

Sovellettaessa 7 b §:n säännöksiä ei ennen

tämän lain voimaantuloa edeltäneeltä ajalta maksettuja sanotun pykälän 1 momentin 2—4 kohdassa tarkoitettuja etuuksia oteta huomioon.

Tämän lain 8 §:n 2 momentissa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1966 vahvistettua palkkaindeksilukua ja 19 b §:n 4 momentissa säädetty markkamäärä vuodelle 1978 vahvistettua palkkaindeksilukua.

2.

Laki

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) 1 §:n 1 momentti, 4 a, 5 ja 7 § sekä 9 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentti 23 päivänä lokakuuta 1992 annetussa laissa (950/92), 4 a § muutettuna 26 päivänä heinäkuuta 1985 ja 30 päivänä kesäkuuta 1989 annetuilla laeilla (667/85 ja 606/89), 5 § muutettuna 28 päivänä heinäkuuta 1978, 17 päivänä joulukuuta 1982 ja 8 päivänä elokuuta 1986 annetuilla laeilla (594/78, 982/82, ja 604/86) sekä mainitulla 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetuilla laeilla, 7 § muutettuna 14 päivänä heinäkuuta 1969, 18 päivänä kesäkuuta 1971, 12 päivänä heinäkuuta ja 31 päivänä joulukuuta 1985 sekä 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetuilla laeilla (470/69, 501/71, 593 ja 1121/85 sekä 613/91) sekä 9 §:n 1 momentin 1 kohta 29 päivänä kesäkuuta 1990 annetussa laissa (600/90) ja 3 kohta mainituissa 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa, sekä

lisätään lakiin uusi 5 b—5 d, 7 a, 7 b ja 10 c § seuraavasti:

1 §

Työntekijälle, joka sen vuoden jälkeen, jona hän on täyttänyt 13 vuotta, työskentelee metsätyössä, uittotyössä, maatila- ja puutarhatalouden eri töissä, maa-, vesi- ja talonrakennustyössä, maanparannustyössä, turveteollisuustyössä, satamatyössä tai kotimaanliikenteen aluksessa taikka, sikäli kuin asetuksella säädetään, muulla sellaisella alalla, jolle lyhytaikaiset työsuhteet ovat luonteeltaan sellaisia, on työnantajan kustannettava eläketurva vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaisille perhe-eläketurva tämän lain mukaan. Työntekijä on velvollinen osallistumaan tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseen siten kuin 10 c §:ssä säädetään. Jos tässä laissa ei toisin säädetä, on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 3 §:n 2—4 momentissa, 4 §:n 1, 3 ja 5 momentissa, 4 a—4 d ja 4 f—4 n §:ssä, 5 §:n 6 momentissa, 5 c, 7 a—7 c, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, ja 12 §:ssä, 13 §:n 3 ja 4 momentissa sekä 14, 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 18, 19 a—19 d, 20, 21—21 b, 22 ja 23 §:ssä säädetään.

4 a §

Sen estämättä, mitä 4 §:n 2 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 58 vuotta täyttäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä on, että työntekijä on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitetun ansiotyön taikka että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa pienemmiksi kuin edellä mainitun lain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu markkamäärä. Lisäksi edellytetään, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon myös eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä

vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijällä on oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen tai vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 1 momentissa ja 2 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut eläkkeen saamisen edellytykset. Päätökseen saa hakea muutosta niin kuin työntekijäin eläkelain 21 §:ssä säädetään. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pitemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Yksilöllisenä varhaiseläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jollei eläkkeensaaja enää täytä 1 momentissa säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Muutoin eläkkeestä on soveltuvin osin voimassa, mitä täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä säädetään.

5 §

Eläkkeen vuotuinen määrä on 1,5 prosenttia työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti korjattujen ja työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitetulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennettyjen ja työntekijän 23 ikävuoden täyttämisen jälkeen ansaitsemien niiden palkkojen yhteismäärästä, joiden perusteella on suoritettu tämän lain mukainen vakuutusmaksu, ja sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta, 2,5 prosenttia näiden palkkojen yhteismäärästä. Eläkkeen määrä on kuitenkin 1,5 prosenttia siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttava palkka määräytyy 7 §:n 1 momentissa tarkoitetuista tulevaa aikaa vastaavista ansioista tai 7 b §:n 1 momentin perusteella lasketusta palkasta ajalta, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä. Vanhuuseläkkeen perusteena olevana palkkana ei oteta huomioon niitä palkkoja, jotka on ansaittu työntekijän 65 vuoden iän täyttämiskuukautena ja kuutena sitä edeltäneenä kuukautena. Tälle ajanjaksolle työntekijälle lasketaan kuukausiansioksi se työntekijäin eläkelain

9 §:n mukaisesti korjattu palkka, jonka hän on kuukautta kohden keskimäärin ansainnut tätä ajanjaksoa edeltäneen kahdentoista kuukauden aikana työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitetulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennettynä.

Jos työntekijä on jonakin kalenterivuonna ansainnut tässä laissa tarkoitetuissa töissä vähemmän kuin 200 markkaa, ei sinä vuonna ansaittua palkkaa oteta huomioon eläkkeeseen oikeuttavana. Niin ikään jätetään huomioon ottamatta palkat, jotka on ansaittu sen kuukauden jälkeen, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 65 vuotta.

5 b §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määrätään 5 §:n mukaan. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään työntekijälle, jonka työkyvyn on 4 §:n 2 momentin mukaisesti arvioitu olevan ainakin vuoden ajan alentunut vähintään 3/5 tai jolla on oikeus saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osaeläkkeenä ja sen määrä on puolet täydestä eläkkeestä.

Jos yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön ja ansaitsee työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun markkamäärän tai sitä enemmän, voidaan sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, yksilöllinen varhaiseläke maksaa 1 momentin mukaisen osaeläkkeen suuruisena. Jos kuitenkin eläkkeensaajan ansiotulot ylittävät 3/5 eläkkeen perusteena olevasta palkasta, eläkettä ei makseta ja se jätetään lepäämään.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu siten, että muutoksella 1 momentin mukaan on vaikutusta eläkkeen suuruuteen ja jos muutoksen, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, voidaan arvioida jäävän pysyväksi ainakin vuoden ajaksi, tarkistetaan eläkkeen määrä eläkkeensaajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei työntekijäin eläkelain 4 d §:n säännöksistä muuta johdu. Eläkettä ei kuitenkaan alenneta ajalta, jolta sitä on jo suoritettu, eikä koroteta pitemmältä ajalta kuin eläkkeensaajan tarkistushakemusta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta

edeltäneiltä kuudelta kuukaudelta. Osaeläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke muutetaan eläkkeensaajan hakemuksesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 4 a §:n 1 ja 2 momentissa säädetty edellytykset, ei kuitenkaan takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä työntekijäin eläkelain 4 l §:n 2 momentissa tarkoitetun kuntoutuksen ajalta.

Kun yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön, jonka vuoksi 2 momentin mukaan eläke olisi maksettava osaeläkkeen suuruisena tai sitä ei saisi maksaa lainkaan, eläkelaitos muuttaa eläkkeen määrän tai keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen. Näissä tapauksissa eläkelaitos voi periä aiheettomasti maksetut eläke-erät takaisin eläkkeensaajan ansiotyöhön ryhtymisestä lukien.

Työnteon lakatessa tai vähentyessä siten, että työntekijällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä täytenä tai osaeläkkeen suuruisena, lepäävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ryhdytään maksamaan hakemusta seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Lepäävänä oleva yksilöllinen varhaiseläke voidaan eläkkeensaajan hakemuksesta lakkauttaa hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jollei lepäävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ole vaadittu maksettavaksi uudelleen viiden vuoden kuluessa keskeyttämisestä, varhaiseläke katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi sanotun ajan kuluttua.

5 c §

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä ei oteta huomioon palkkaa ajalta, jolta työntekijällä on oikeus saada työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaista sellaista peruseläkettä, jota määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio (*täysitehoinen eläke*). Työkyvyttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä ei myöskään oteta huomioon työntekijän ansaitsemaa palkkaa sellai-

nessa työsuhteessa, jonka alkaessa hänellä jo oli työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä oleva sairaus, vika tai vamma. Viimeksi mainittu ei kuitenkaan koske palkkaa, joka on ansaittu vähintään vuotta ennen työkyvyttömyyden syntymistä alkaneessa työsuhteessa.

Jos perhe-eläke myönnetään sellaisen edunjättäjän jälkeen, joka kuollessaan ei saanut eläkettä, pidetään 1 momenttia, 7 §:n 1 momenttia ja 9 §:n 1 momentin 2 kohtaa sovellettaessa sairauden, vian tai vamman alkamispäivänä kuolinpäivää, jollei edunsaaja muuta selvitä.

5 d §

Sovellettaessa työntekijäin eläkelain 8 §:n säännöksiä tämän lain mukainen eläke on rinnastettava työntekijäin eläkelakiin perustuvaan eläkkeeseen. Valittaessa yhteensovitusperustetta on otettava huomioon tämän lain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava korkein kalenterivuodelta laskettava palkka työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitetulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennettynä tai työntekijän keskimääräinen palkka laskettuna 7 a §:n säännösten mukaisella tavalla.

Jos työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettu muu kuin tämän lain mukainen työ- tai virkasuhde taikka yrittäjätoiminta on jatkunut sellaisen kalenterivuoden taikka mainitussa momentissa tarkoitettu eläke vähintään kolmen peräkkäisen sellaisen kalenterivuoden ajan, jona työntekijä tässä laissa tarkoitettussa työssä on ansainnut vähintään 800 markkaa, laskeaan yhteensovitusperusteen valitsemista varten tässä laissa tarkoitettussa työssä ansaittu palkka yhteen vastaavan, edellä tässä momentissa tarkoitetun muun lain mukaisen eläkkeen perusteena olevan palkan tai työtulon taikka eläkkeen kanssa työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla. Tällöin tässä laissa tarkoitettussa työssä saatuna palkkana käytetään kysymyksessä olevina rinnakkaisina kalenterivuosina ansaittujen todellisten palkkojen keskimäärä kuukautta kohden. Palkoista vähennetään ennen keskimäärän laskemista työntekijäin eläkemaksun määrä työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitetulla tavalla.

7 §

Jos työntekijä on työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista lähinnä edeltäneen 540 päi-

vän aikana tässä laissa tarkoitettussa työssä ansainnut vähintään 800 markkaa, luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös se palkka, jonka hän työkyvyttömyyden alkamisesta lukien olisi ansainnut eläkeikään mennessä (*tulevan ajan palkka*). Jos työntekijällä saman eläketahtuman johdosta on myös maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) mukaan oikeus saada täysitehoista työkyvyttömyyseläkettä, pidetään edellä mainittuna rajamääränä 200 markkaa. Työttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä edellä mainittu 540 päivän aika lasketaan työntekijäin eläkelain 4 c §:n 3 momentissa tarkoitettua työttömyyden alkamispäivästä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua 540 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta työntekijä on saanut:

1) opintovapaalaissa (273/79) tarkoitettua opintovapaata;

2) koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/90), valtion virkamieslain (755/86), peruskoululain (476/83) tai lukiolain (477/83) mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea;

3) työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaista koulutustukea;

4) työttömyysturvalain (602/84) mukaista päivärahaa, enintään siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa;

5) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön taikka kuntoutusrahain (611/91) mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella; tai

6) sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitettua työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden alkamista; näihin päiviin rinnastetaan päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sairausvakuutuslain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan.

Jos työntekijä on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin perusteella ennen kuin työkyvyttö-

myyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamisesta on kulunut 1 ja 2 momentissa tarkoitettua 540 päivää, luetaan työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi myös tulevan ajan palkka.

Tulevan ajan palkka luetaan työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavaksi myös silloin, kun työntekijällä on työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista välittömästi edeltäneen enintään yhdeksän vuoden ajan ollut työntekijäin eläkelain 4 §:n 5 momentissa tarkoitettu, kolme vuotta nuorempi lapsi ja sanottuna aikana on päättynyt edellä tässä pykälässä tarkoitettu 540 päivän ajanjakso. Tällöin edellytyksenä on kuitenkin, että:

1) työntekijä on saanut tämän lapsen perusteella sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka lasten kotihoidon tuesta annetun lain (797/92) mukaista kotihoidon tukea; ja

2) tulevan ajan palkkaa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi 1—3 momentin mukaan.

Mitä edellä säädetään tulevan ajan palkasta, sovelletaan vain, jos työntekijä on ennen työkyvyttömyyden alkamista asunut Suomessa vähintään viisi vuotta. Erityisestä syystä eläketurvakeskus voi kuitenkin päättää, ettei sanottua asumista koskevaa edellytystä sovelleta.

7 a §

Tulevan ajan palkan vuotuinen määrä on sama kuin työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaan korjattu ja työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennetty markkamäärä, josta työntekijän työsuhteen perusteella on keskimäärin suoritettu tämän lain mukainen vakuutusmaksu niinä kalenterivuosina, joina hän tässä laissa tarkoitettussa työssä on ansainnut vähintään 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärän.

Jollei työntekijä minään kalenterivuonna ole ansainnut vähintään 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärää, vuotuinen määrä on mainittu rajamäärä. Jollei työntekijällä ole tulevan ajan oikeutta muun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, 1 momentissa tarkoitettuun markkamäärään lisätään siinä tarkoitetuilta kalenterivuosilta saadut työntekijäin eläkelain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttavien aikojen ja niitä vastaavien eläkkeen perusteena olevien palkkojen mukaan lasketut ansiot.

Ennen 23 vuoden iän täyttämistä ansaitut palkat otetaan huomioon vain siltä osin kuin ne on ansaittu sinä kalenterivuonna, jona työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä oleva sairaus, vika tai vamma on saatu, tai jona 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu 540 päivän ajanjakso on päättynyt tai kolmena sitä välittömästi edeltäneenä kalenterivuonna.

Laskettaessa 1 momentissa tarkoitettua markkamäärää, josta keskimäärin on suoritettu vakuutusmaksu, ei oteta huomioon aikaa, jolta työntekijä on ennen eläketapahtumavuotta saanut työntekijäin eläkelain 7 b §:n 1 momentin mukaista työeläkelisään oikeuttavaa etuutta.

Tässä pykälässä tarkoitettua markkamäärän laskemisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

7 b §

Jos työntekijä saatuaan 7 ja 7 a §:n mukaan laskettua työkyvyttömyyseläkettä myöhemmin uudelleen saa työkyvyttömyyseläkettä tai vanhuuseläkettä, luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi palkaksi myös se palkka, jonka hän olisi saanut sanottujen säännösten mukaan, laskettuna siltä ajalta, jolta hän on 23 vuotta täytettyään saanut ensiksi mainittua työkyvyttömyyseläkettä.

Jos 7 ja 7 a §:n mukaisesti määrättyä työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava eläkettä sellaisen uuden työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, tai jos eläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi eläke, uusi eläke määrätään samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke.

Jos työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuva 5 c §:n 1 momentissa tarkoitettu täysitehoinen eläke määrätään uuden työkyvyttömyyden perusteella samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke, ei aikaisemman eläkkeen päättymisen jälkeen jatkunutta työ- tai virkasuhdetta taikka yrittäjätoimintaa oteta eläkkeeseen oikeuttavana huomioon.

Jos työntekijä on saavuttanut työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella oikeuden 5 c §:n 1 momentissa tarkoitettuun täysitehoiseen eläkkeeseen, ei ennen sanotun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan alkamista ansaittua palkkaa oteta huomioon ratkaistaessa, onko ansio ylittänyt 7 §:n 1 momentissa mainitun rajamäärän.

Työntekijän, joka on täyttänyt 55 vuotta, ei katsota saavuttaneen 4 momentissa tarkoitettua oikeutta täysitehoiseen eläkkeeseen kuitenkaan sellaisen työ- tai virkasuhteen perusteella, johon työntekijä on työllistetty työllisyyslain (275/87) 18 §:n 3 momentin tai, jos kyseessä on muu työnantaja kuin valtio tai kunta, sitä vastaavan menettelyn mukaisesti (*velvoitettyö*) ja josta laskettava eläkkeen perusteena oleva palkka on pienempi kuin aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta laskettava vastaava palkka. Jos työntekijä ei ole menettänyt oikeuttaan tulevan ajan palkkaan aikaisemman työ- tai virkasuhteen perusteella sillä hetkellä kun hänen velvoitettyönsä alkoi, hänen ei tätä momenttia sovellettaessa katsota menettäneen oikeuttaan tulevan ajan palkkaan aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta velvoitettyön vuoksi.

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahauden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä.

Jos 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärän ansaitseminen on estänyt täysitehoisen työkyvyttömyyseläkkeen määräämisen työntekijäin eläkelain alaisen työsuhteen taikka maatalousyrittäjien tai yrittäjien eläkelain (468/69) alaisen yrittäjätoiminnan perusteella ja jos eläkkeen perusteena oleva palkka tai työtulo mainitussa työsuhteessa tai yrittäjätoiminnassa vuosituloksi muutettuna ylittää 1 momentissa tarkoitettua palkan vuotuisen määrän, korvataan tämä sanotulla vuosituloksi muutetulla palkalla tai työtulolla.

9 §

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaavat 2 §:ssä tarkoitettut eläkelaitokset, sikäli kuin ne eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä työntekijälle, joka 1 päivänä heinäkuuta 1962 ei ollut täyttänyt 50 vuotta, siltä osin kuin se perustuu ennen sitä kalenterivuotta ansaittuihin palkkoihin, jona vuonna työntekijä täyttää 55 vuotta, on kukin eläkelaitos vastuussa määrästä, joka vastaa sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukaan laskettua eläkevastuuta; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka sosiaali- ja terveysmi-

nisteriön vahvistamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi tai eläkelaitoskohtaisen vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen myös siltä osin kuin se perustuu sen kalenterivuoden jälkeen ansaittuihin palkkoihin, jona vuonna työntekijä täyttää 54 vuotta, taikka 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuun palkkaan;

3) muista vanhuus-, työkyvyttömyys-, työtömyys- ja perhe-eläkkeistä, lukuun ottamatta työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan ja merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1 ja 2 kohdan mukaiset määrät, osa-aikaeläkkeestä samoin kuin työntekijäin eläkelain perusteella maksettavista vastaavista vähimmäiseläketurvan mukaisista eläkkeistä ja eläkkeen osista ja vastaavista merimieseläkelain perusteella maksettavista, sanotun lain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitetuista eläkkeen osista sekä eläkevastuun laskuperusteiden yleisestä muutoksesta ja 1 kohdassa tarkoitetuista siirroista johtuvista kustannuksista, samoin kuin eläketurvakeskuksen kustannuksista vastaavat eläkelaitokset yhdessä työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten ja merimieseläkekassan kanssa siten kuin työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään; sekä

10 c §

Työntekijäin eläkemaksu on työntekijäin eläkelain 12 b §:n 1 momentissa säädetyn eläkemaksuprosentin suuruinen osuus 10 §:n 1 momentissa tarkoitetuista palkoista.

Työnantaja pidättää palkanmaksun yhtey-

dessä työntekijäin eläkemaksun palvelukseen saan olevan työntekijän 1 momentissa tarkoitettua palkasta.

Työnantaja vastaa työeläkekassalle myös työntekijäin eläkemaksusta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan. Lain 5 b §:ää sovelletaan kuitenkin myös eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen lain voimaantuloa.

Ennen tämän lain voimaantuloa 55 vuotta täytäneeseen työntekijään, jolla lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan, sovelletaan edelleen työntekijäin eläkelain 4 c §:ää sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Säännöstä sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuun aikana.

Sen estämättä, mitä 4 a §:ssä säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajasta, säilyttää vuonna 1939 tai sitä ennen syntynyt työntekijä oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 55 vuotta täytettyään. Tämän lain 4 a §:n 3 momenttia sovelletaan ennakkopäätökseen, joka annetaan lain voimassa ollessa.

Tämän lain 5 §:n 1 momenttia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 1994. Siltä osin kuin momentissa tarkoitettu ajanjakso on laskettava ennen 1 päivää tammikuuta 1994, sovelletaan kuitenkin lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa.

Lain 5 §:n 2 momentissa, 5 d §:n 2 momentissa ja 7 §:n 1 momentissa säädetyt markkamäärät vastavat vuodelle 1962 vahvistettua palkkaindeksilukua.

3.

Laki

eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetun eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain (662/85) 2 §:n 1 momentti, 4 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti ja 6 § sekä lisätään lakiin uusi 7 a § seuraavasti:

2 §

Työnantajan on kustannettava eläketurva tämän lain piiriin kuuluvalle työntekijälle vanhuuden, työkyvyttömyyden ja työttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaiselle perhe-eläketurva tämän lain mukaan. Työntekijä on velvollinen osallistumaan tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseen siten kuin 7 a §:ssä säädetään.

4 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi luetaan jokainen kalenterivuosi, jolta työntekijä on saanut 3 §:n 2 momentin mukaan eläkkeeseen oikeuttavaa tuloa, noudattaen kuitenkin soveltuvin osin vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 6 §:n 1 momentissa ja 6 a—6 c §:ssä säädetään.

5 §

Tämän lain mukaisen eläkkeen määrä laskeaan 4 §:n mukaisesti määrätyltä eläkkeeseen oikeuttavalta ajalta kalenterivuositain työntekijän asianomaisena vuotena ansaitsemista, työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti tarkistetuista ja työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennetyistä työansioista, joiden perusteella on suoritettu vakuutusmaksu tämän lain mukaan.

6 §

Sovellettaessa työntekijäin eläkelain 8 §:ää tämän lain mukainen eläke on rinnastettava työntekijäin eläkelakiin perustuvaan eläkkeeseen ja tämän lain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava työansio otettava huomioon sanottujen säännösten edellyttämää korkeinta eläkepalkkaa valittaessa. Tällöin edellä tarkoitettu työansio määrätään korkeimman tässä laissa tarkoitettun kalenterivuodelta lasketun sellaisen

työansion perusteella, josta on vähennetty työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrä.

Jos työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettu muu kuin tässä laissa tarkoitettu työ- tai virkasuhde taikka yrittäjätoiminta on jatkunut sellaisen kalenterivuoden taikka mainitussa momentissa tarkoitettu eläke vähintään kolmen peräkkäisen sellaisen kalenterivuoden ajan, jolta työntekijän tässä laissa tarkoitettut työansiot ovat nousseet vähintään 3 §:n 2 momentissa säädettyyn markkamäärään, laskeaan yhteensovitusperusteen määräämistä varten tässä laissa tarkoitettut työansiot yhteen vastaavan tässä momentissa tarkoitettun muun lain mukaisen eläkepalkan tai työtulon taikka eläkkeen kanssa työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla. Tällöin tässä laissa tarkoitettuna työansiona käytetään kysymyksessä olevina kalenterivuosina tällaisessa työssä saatujen työansioiden keskimäärää kuukaudessa. Työansioista vähennetään ennen keskimäärän laskemista työntekijäin eläkemaksun määrä työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momenteissa tarkoitettulla tavalla.

7 a §

Työntekijäin eläkemaksu on työntekijäin eläkelain 12 b §:n 1 momentissa säädetyn eläkemaksuprosentin suuruinen osuus 7 §:n 1 momentissa tarkoitetuista palkoista.

Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä työntekijäin eläkemaksun palveluksensa oivan työntekijän 1 momentissa tarkoitettusta palkasta.

Työnantaja vastaa työeläkekassalle myös työntekijäin eläkemaksusta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1994.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan.

4.

Laki

yrittäjien eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yrittäjien eläkelain (468/69) 5 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (669/85),

muutetaan 1 §:n 3 momentin 3 ja 4 kohta, 6 §, 7 §:n 2 ja 4 momentti sekä 17 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 3 momentin 3 ja 4 kohta 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa (596/78), 6 § 12 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (597/85), 7 §:n 2 momentti ja 17 §:n 1 momentti 8 päivänä elokuuta 1986 annetussa laissa (606/86) sekä 7 §:n 4 momentti 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1326/88), sekä

lisätään 1 §:n 3 momenttiin, sellaisena kuin se on mainitussa 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa, uusi 5 kohta ja lakiin uusi 7 a § seuraavasti:

1 §

Tämä laki ei kuitenkaan koske:

3) ansiotyötä, jonka perusteella yrittäjällä on oikeus eläkkeeseen muun lain tai julkisen eläkesäännön mukaan;

4) yrittäjän toimintaa sinä aikana, jolta yrittäjällä on oikeus saada työntekijäin eläkelain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua täysitehoista eläkettä; eikä

5) yrittäjän toimintaa, joka on alkanut tai jatkunut sen jälkeen, kun hän on siirtynyt tämän lain mukaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle tai täyttänyt 65 vuotta.

6 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan aika, jonka yrittäjän toiminta lain voimaan tultua on jatkunut ennen eläkeiän saavuttamista, noudattaen kuitenkin soveltuvin osin vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 6 §:n 1 momentissa ja 6 a—6 c §:ssä säädetään.

7 §

Vakuutuksen alkaessa eläkelaitos vahvistaa yrittäjän työtulon. Jos työtuloon vaikuttavat seikat myöhemmin olennaisesti muuttuvat, tarkistetaan se hakemuksesta. Eläkelaitos voi myös omasta aloitteestaan tarkistaa työtulon. Työtuloa ei saa kuitenkaan muuttaa takautuvasti. Sen estämättä, mitä tässä pykälässä säädetään, osa-aikaeläkettä saavan yrittäjän työtuloksi vahvistetaan puolet 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua keskimääräisestä työtulosta.

Eläkkeen perusteena oleva työtulo saadaan jakamalla vahvistettujen ja työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti tarkistettujen työtulojen yhteismäärä vastaavalla ajalla. Jos yrittäjälle on vahvistettu työtuloa 23 vuoden iän täyttämisen jälkeiseltä ajalta, jätetään eläkkeen perusteena olevaa työtuloa määrättäessä sanotun iän täyttämistä edeltäneet työtulot ja vastaava aika huomioon ottamatta.

7 a §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisällä, jos yrittäjä on saanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen taikka kuntoutusrahalain (611/91) mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona yrittäjä on täyttänyt 23 vuotta;

2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona yrittäjällä on ollut ensimmäinen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhte taikka yrittäjätoiminta, tai sanotulta kalenterivuodelta;

3) kalenterivuodelta, jonka ajan yrittäjä on ollut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitussa laissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännössä tarkoitettussa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei yrittäjä ole

samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin (134/62) mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä 4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisä lasketaan kertomalla eläkkeen määrä niiden kuukausien lukumäärällä, joilta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu (*etuuskuukaudet*) ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan yrittäjän 23 vuoden iän täyttämisestä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saavuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päivien yhteen lasketun lukumäärän perusteella, joilta yrittäjä on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisäänsä oikeuttavaa etuutta. Etuuskuukausia määrättäessä päivien jakana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien lukumäärää, joilta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

17 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 4 ja 4 a—4 n §:ssä, 5 §:n 2—6 momentissa, 5 b, 5 c, 7 a ja 7 c—10 §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä 13, 14, 16—21 a ja 22 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1994.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan.

Sovellettaessa 7 a §:n säännöksiä ei tämän lain voimaantuloa edeltäneeltä ajalta maksettua ja sanotun pykälän 1 momentissa tarkoitettuja etuuksia oteta huomioon.

5.

L a k i

maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 6 §:n 3 momentti, 8 g §:n 4 momentti ja 8 i §:n 4 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 3 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (668/85), 8 g §:n 4 momentti 20 päivänä joulukuuta 1991 annetussa laissa (1599/91) sekä 8 i §:n 4 momentti 29 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1312/89),

muutetaan 1 §:n 3 momentti, 7 § ja 19 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 3 momentti muutettuna 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetulla lailla (595/78), sekä mainitulla 29 päivänä joulukuuta 1989 annetulla lailla, 7 § 12 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (596/85) ja 19 §:n 1 momentti 8 päivänä elokuuta 1986 annetussa laissa (605/86), sekä

lisätään lakiin uusi 8 k § seuraavasti:

1 §

Tämä laki ei kuitenkaan koske:

- 1) maatalousyrittäjää, joka ei ole täyttänyt 18 vuotta, eikä toimintaa, joka ei ole maatalousyrittäjän täytettyä sanotun iän yhdenjaksoisesti jatkunut vähintään neljää kuukautta;
- 2) maatalousyrittäjää, jonka 8 ja 8 a—8

h §:ssä tarkoitettu työtulo sanottujen pykälien mukaan arvioituna ei vastaa vähintään 500 markan vuosituloa;

- 3) maatalousyrittäjän toimintaa sinä aikana, jolta maatalousyrittäjällä on oikeus saada työntekijäin eläkelain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua täysitehoista eläkettä; eikä

4) maatalousyrittäjän toimintaa, joka on alkanut tai jatkunut sen jälkeen, kun hän on siirtynyt tämän lain mukaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle tai täyttänyt 65 vuotta.

7 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan aika, jonka maatalousyrittäjän toiminta tämän lain voimaan tultua on jatkunut ennen eläkeiän saavuttamista, noudattaen kuitenkin soveltuvin osin vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 6 §:n 1 momentissa ja 6 a—6 c §:ssä säädetään.

8 k §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisillä, jos maatalousyrittäjä on saanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen taikka kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona maatalousyrittäjä on täyttänyt 23 vuotta;

2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona maatalousyrittäjällä on ollut ensimmäinen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhte taikka yrittäjätoiminta, tai sanotulta kalenterivuodelta;

3) kalenterivuodelta, jonka ajan maatalousyrittäjä on ollut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitussa laissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännössä tarkoitettussa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei maatalousyrittäjä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisä lasketaan kertomalla eläkkeen määrä niiden kuukausien lukumäärällä, joilta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu (*etuuskuukaudet*) ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan maatalousyrittäjän 23 vuoden iän täyttämistä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saavuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päivien yhteenlasketun lukumäärän perusteella, joilta maatalousyrittäjä on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisään oikeuttavaa etuutta. Etuuskuukausia määrättäessä päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien lukumäärää, joilta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

19 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 3 ja 4 momentissa, 4 ja 4 a—4 n §:ssä, 5 §:n 2—6 momentissa, 5 b, 5 c, 7 a ja 7 c—9 a §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 13, 14, 16—21 a ja 22 §:ssä sekä lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 10 §:n 3 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1994.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan.

Tämän lain 1 §:n 3 momentin 2 kohdassa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1970 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Sovellettaessa 8 k §:n säännöksiä ei tämän lain voimaantuloa edeltäneeltä ajalta maksettuja sanotun pykälän 1 momentissa tarkoitettuja etuuksia oteta huomioon.

6.

Laki**kansaneläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 20 §:n 2 ja 3 momentti, 31 a §:n 1 momentti, 39 §:n 6 momentti ja 43 a §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 20 §:n 2 momentti, 31 a §:n 1 momentti ja 39 §:n 6 momentti 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (53/85), 20 §:n 3 momentti 31 päivänä joulukuuta 1985 annetussa laissa (1129/85) ja 43 a §:n 1 momentti 21 päivänä tammikuuta 1983 annetussa laissa (99/83), sekä

muutetaan 20 §:n 1 momentin 2 kohta, 22 a §, 22 c §:n 1 momentti, 26 §:n 1 momentin 2 kohta ja 7 momentti, 31 §:n 2 momentti ja 39 a §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 20 §:n 1 momentin 2 kohta ja 22 c §:n 1 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (670/85), 22 a § muutettuna viimeksi mainitulla lailla sekä 8 päivänä helmikuuta ja 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetuilla laeilla (214 ja 619/91), 26 §:n 1 momentin 2 kohta 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82) ja 7 momentti 8 päivänä elokuuta 1986 annetussa laissa (594/86), 31 §:n 2 momentti 28 päivänä heinäkuuta 1989 annetussa laissa (738/89) ja 39 a §:n 1 momentti mainitussa 8 päivänä helmikuuta 1991 annetussa laissa, seuraavasti:

20 §

Kansaneläkkeenä maksetaan:

2) työkyvyttömyyseläkettä 22 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa työkyvyttömälle vakuutetulle, joka on 65 vuotta nuorempi, tai työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä 22 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa 58 mutta ei vielä 65 vuotta täyttäneelle vakuutetulle; tai

22 a §

Sen estämättä, mitä 22 §:ssä säädetään, 58 vuotta täyttäneellä vakuutetulla on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammattissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään. Eläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että vakuutettu on joko lopettanut ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa voidaan arvioida kuukaudessa pienemmiksi kuin 689,58 markkaa. Työn lopettamisen tai ansiotulojen vähentymisen tulee olla tapahtunut aikaisintaan 360 päivää ennen yksilölliseen varhaiseläkkeeseen oikeuttavan työkyvyttömyyden alkamista. Tällöin jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta vakuutettu on saanut:

1) opintovapaalaissa (273/79) tarkoitettua opintovapaata;

2) koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/90), valtion virkamieslain (755/86), peruskoululain (476/83) tai lukiolain (477/83) mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea;

3) työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaista koulutustukea;

4) työttömyysturvalain (602/84) mukaista päivärahaa, enintään kuitenkin siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa;

5) kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä pykälässä tarkoitettua työkyvyttömyyden alkamista sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa; huomioon ottamatta jätetään myös sellaiset päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei vakuutettu olisi saanut sanotun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan; tai

6) kuntoutusrahalain (611/91) tai työntekijän eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liiken-

nevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

Poiketen siitä, mitä 1 momentin kolmannessa virkkeessä säädetään työn lopettamisen tai ansiotulojen vähentymisen ja yksilölliseen varhaiseläkkeeseen oikeuttavan työkyvyttömyyden alkamisen välisestä ajasta, vakuutettu säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä, jos hän on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin perusteella ennen kuin työn lopettamisesta tai ansiotulojen vähentymisestä on kulunut 1 momentissa tarkoitetut 360 päivää.

Yksilöllinen varhaiseläke myönnetään toistaiseksi. Yksilöllisestä varhaiseläkkeestä on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeestä, lukuun ottamatta 39 §:n 1, 3 ja 4 momentin säännöksiä.

Vakuutetulla on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 1 momentin ensimmäisessä, kolmannessa ja neljännessä virkkeessä säädetyt eläkkeen saamisen edellytykset. Ennakkopäätökseen saa hakea muutosta niin kuin 73 §:ssä säädetään. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pitemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Jos eläkkeensaaja menee ansiotyöhön ja hänen ansiotulonsa ovat 1 momentissa tarkoitettua markkamäärän suuruiset tai sitä suuremmat, maksetaan hänelle puolet hänen saamastaan yksilöllisestä varhaiseläkkeestä, rintamasotilaseläkelain 9 §:n mukaisesta rintamalisästä ja 9 a §:n mukaisesta ylimääräisestä rintamalisästä. Varhaiseläkkeensaajalle maksettavaa eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) mukaista asumistukea ei kuitenkaan puoliteta. Yksilöllistä varhaiseläkettä ei makseta lainkaan, vaan se jätetään lepäämään, jos ansiotulot ovat suuremmat kuin 3/5 työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien mukaan määräytyvästä eläkkeen perusteena olevasta palkasta tai työtulosta.

Lepäävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ryhdytään maksamaan hakemuksesta työnteon lakatessa tai ansiotulojen vähentyessä. Eläke maksetaan täytenä tai puolitettuna hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa kuitenkin takautuvasti enintään vuoden ajalta ennen eläkkeen hakemista.

Lepäävänä oleva yksilöllinen varhaiseläke

voidaan vakuutetun hakemuksesta lakkauttaa hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jollei lepäävää yksilöllistä varhaiseläkettä ole vaadittu maksettavaksi viiden vuoden kuluessa keskeyttämisestä, eläke katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi, kun viisi vuotta on kulunut eläkkeen keskeyttämisestä.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen ollessa lepäävänä vakuutettua ei pidetä eläkkeensaajana.

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömäksi todetusta vakuutetusta, sovelletaan vastaavasti vakuutettuun, jonka on todettu täyttävän yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytykset.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua markkamäärää tarkistetaan kalenterivuositain maan yleisessä palkkatasossa tapahtuneiden muutosten johdosta sen palkkaindeksiluvun mukaan, joka vuosittain vahvistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamista varten.

22 c §

Oikeus 20 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaiseen työttömyyseläkkeeseen on pitkäaikaisesti työttömällä vakuutetulla edellyttäen, että:

1) hänellä on oikeus työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaiseen työttömyyseläkkeeseen, johon liittyy sanotussa pykälässä mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitettu tuleva aika tai sitä vastaava ansio;

2) hän täyttää työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä säädetyt työttömyyseläkkeen saamiseen vaadittavat työssäoloehdot;

3) hän esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan; ja

4) hän esittää työttömyyskassan todistuksen siitä, ettei hänellä ole enää oikeutta ansioon suhteutettuun päivärahaan työttömyysturvalain 26 §:n 1 tai 3 momentin mukaan, tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, että hän on saanut peruspäivärahaa siihen ajankohtaan saakka, josta alkaen hänellä ei mainittujen lainkohtien perusteella olisi enää oikeutta ansioon suhteutettuun päivärahaan.

26 §

Lisäosaa määrättäessä otetaan huomioon vakuutetun jatkuvasti saama:

2) lakisääteisen tapaturmavakuutuksen mukainen tapaturmaeläke, perhe-eläke, elinkorko ja huoltoeläke;

Kun yksilöllinen varhaiseläke maksetaan puolitettuna 22 a §:n 7 momentin mukaisesti, lisäosaa määrättäessä otetaan huomioon 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu eläke täyden yksilöllisen varhaiseläkkeen suuruisena.

31 §

Eläkelaitos voi kahden vuoden kuluessa siitä ajankohdasta, josta eläke on lakkautettu, määrätä eläkkeen maksamisen jälleen aloitettavaksi joko hakemuksen tai hyväksymänsä selvityksen perusteella. Eläke voidaan tällöin määrätä takautuvasti maksettavaksi siltä ajalta, jona eläke on ollut lakkautettuna, tai sen osalta. Eläke voidaan myöntää myös yksilöllisenä varhaiseläkkeenä sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin mainitun aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, edellyttäen, että työnteon lopettaminen tai ansiotulojen vähentyminen on tapahtunut aikaisintaan 360 päivää ennen aikaisemman eläkkeen alkamista. Laskettaessa 360 päivän määräaikaa on otettava huomioon, mitä 22 a §:ssä säädetään.

39 a §

Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan kuitenkin maksaa takautuvasti enintään vuoden ajalta ennen hakemista.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Tämän lain 39 a §:n 1 momenttia sovelletaan tapauksiin, joissa yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen. Tämän lain 22 a §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan säännöksiä, 2 ja 4 momenttia sekä 31 §:n 2 momenttia sovelletaan tapauksiin, joissa hakemus on jätetty lain voimaantulon jälkeen.

Tämän lain 22 a §:n 1 momentin toista virkettä ja 5—8 momenttia sovelletaan myös tapauksiin, joissa eläke on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

Sen estämättä, mitä tämän lain 20 §:ssä ja 22 a §:ssä säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajasta, sanottuun eläkkeeseen on oikeus vuonna 1939 tai sitä ennen syntyneellä vakuutetulla tämän lain voimaan tullessa voimassa olevan alaikärajan mukaan.

Ennen tämän lain voimaantuloa 55 vuotta täyttäneeseen vakuutettuun, jolla tämän lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvain mukaiseen päivärahaan, sovelletaan edelleen kansaneläkelain 22 c §:n 1 momenttia ja 39 §:n 6 momenttia sellaisina kuin ne ovat tämän lain voimaan tullessa. Tätä säännöstä sovellettaessa vakuutetulla katsotaan olevan oikeus työttömyyspäivärahaan työttömyysturvain 12 §:ssä tarkoitulta omavastuuajalta. Työttömyyseläke voidaan myöntää edellä mainittujen säännösten mukaisena myös, jos vakuutetulle myönnetään työeläkelakien mukainen työttömyyseläke, jonka eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa.

Eri lakien mukaiseen vapaaehtoiseen tapaturmavakuutukseen perustuva 26 §:n 1 momentin 2 kohdassa mainittu etuus luetaan tuloksi lisäosassa, jos mainittu etuus on alkanut 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen.

Tämän lain 22 a §:ssä säädetty markkamäärä vastaa työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaan vuodelle 1985 vahvistettua palkkaindeksilukua.

7.

Laki**työttömyysturvalain 4 ja 23 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/84) 23 §:n 3 momentti
 ja
lisätään 4 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 28 päivänä joulukuuta 1990 annetulla
 lailla (1367/90), uusi 3 momentti seuraavasti:

4 §

Oikeus työttömyyspäivärahaan

 Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevalla henkilöllä on oikeus työttömyyspäivärahaan, vaikka hän ei hae kokoaikatyötä.

23 §

Ansioon suhteutetun päivärahan suuruus

 Ansioon suhteutettu päiväraha lasketaan

henkilön vakiintuneen palkan pohjalta tai, mikäli palkkatulo on ollut kausiluontoista tai epäsäännöllistä, vuositulon kuukautta kohti lasketusta määrästä. Osa-aikatyötä tehneen osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevan henkilön päiväraha lasketaan kuitenkin henkilön tekemän työn laskennallisen kokoaikatyön palkan pohjalta. Asetuksella säädetään tarkemmin ansioon suhteutetun päivärahan perusteena olevan palkan määrittämisestä.

 Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

8.

Laki**velvoitetyn poikkeuksellisesta huomioon ottamisesta työeläketurvassa annetun lain 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan velvoitetyn poikkeuksellisesta huomioon ottamisesta 8 päivänä maaliskuuta 1991 annetun lain (476/91) 2 §:n 1 momentti seuraavasti:

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1991 kuitenkin siten, että sitä sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 1991. Laki on voimassa 31 päivään joulukuuta 1993. Sitä sovelletaan eläkkeeseen, jossa eläketapahtuma on sattunut lain soveltamisaikana.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1993.

Helsingissä 2 päivänä huhtikuuta 1993

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Jorma Huuhtanen*

1.

Laki

työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

kumotaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun työntekijäin eläkelain (395/61) 4 c §:n 5, 10 ja 11 momentti ja 5 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 4 c §:n 5 ja 10 momentti 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (50/85) ja 11 momentti 31 päivänä joulukuuta 1985 annetussa laissa (1127/85) sekä 5 §:n 2 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (666/85),

muutetaan 1 §:n 1 momentin johdantokappale ja 1 kohta, 2 §:n 5 momentti, 4 c §:n 1—3 momentti, 4 e §, 4 f §:n 1 momentin johdantokappale, 4 g §:n 1 ja 2 momentti, 5 §:n 1 momentti, 5 b §, 5 c §:n 1 momentti, 6, 7 ja 7 b §, 8 §:n 2 ja 3 momentti, 8 a §:n 1 momentin 4 kohta, 8 c §:n 3 momentti, 8 f §, 12 §:n 1 momentin 1, 2 ja 4 kohta sekä 3 momentti, 12 a §:n 1 momentti, 17 §:n 1 momentti ja 19 b §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentin johdantokappale 11 päivänä marraskuuta 1988 annetussa laissa (922/88), 1 §:n 1 momentin 1 kohta ja 5 §:n 1 momentti 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa (593/78), 2 §:n 5 momentti 24 päivänä elokuuta 1984 annetussa laissa (607/84), 4 c §:n 1—3 momentti, 12 a §:n 1 momentti ja 17 §:n 1 momentti mainitussa 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa, 4 e § muutettuna mainitulla 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetulla lailla ja 30 päivänä kesäkuuta 1989 annetulla lailla (605/89), 4 f §:n 1 momentin johdantokappale ja 4 g §:n 1 ja 2 momentti 8 päivänä elokuuta 1986 annetussa laissa (603/86), 5 b § muutettuna 20 päivänä syyskuuta 1974 ja 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetuilla laeilla (749/74 ja 472/81) sekä mainituilla 28 päivänä heinäkuuta 1978 ja 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetuilla laeilla, 5 c §:n 1 momentti mainitussa 30 päivänä kesäkuuta 1989 annetussa laissa, 6 § muutettuna 30 päivänä joulukuuta 1965, 14 päivänä heinäkuuta 1969, 12 päivänä heinäkuuta ja 31 päivänä joulukuuta 1985 sekä 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetuilla laeilla (707/65, 469/69, 592 ja 1120/85 sekä 612/91) ja mainitulla 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetulla lailla, 7 § muutettuna mainituilla 30 päivänä joulukuuta 1965, 8 päivänä elokuuta 1986 ja 11 päivänä marraskuuta 1988 annetuilla laeilla sekä 15 päivänä joulukuuta 1978, 29 päivänä joulukuuta 1988 ja 10 päivänä joulukuuta 1990 annetuilla laeilla (980/78, 1323/88 ja 1068/90), 7 b § muutettuna mainituilla 18 päivänä tammikuuta 1985, 8 päivänä elokuuta 1986 ja 29 päivänä joulukuuta 1988 annetuilla laeilla, 8 §:n 2 momentti 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (109/82) ja 3 momentti 8 päivänä heinäkuuta 1992 annetussa laissa (630/92), 8 a §:n 1 momentin 4 kohta ja 8 f § 23 päivänä lokakuuta 1992 annetussa laissa (949/92), 8 c §:n 3 momentti 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (100/90), 12 §:n 1 momentin 1 kohta 29 päivänä kesäkuuta 1990 annetussa laissa (599/90) sekä 2 ja 4 kohta sekä 3 momentti mainitussa 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa ja 19 b § muutettuna mainitulla 20 päivänä syyskuuta 1974 annetulla lailla sekä 16 päivänä joulukuuta 1966 ja 14 päivänä huhtikuuta 1978 annetuilla laeilla (639/66 ja 274/78), ja

lisätään 2 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 30 päivänä joulukuuta 1965, 24 päivänä elokuuta 1984 ja 8 päivänä elokuuta 1986 annetuilla laeilla sekä 10 päivänä huhtikuuta 1981 annetulla lailla (257/81), uusi 6 momentti, jolloin nykyinen 6 momentti siirtyy 7 momentiksi, 5 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 28 päivänä heinäkuuta 1978 ja 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetuilla laeilla, uusi 6 momentti, 6 §:n edelle uusi väliotsikko, lakiin uusi 6 a — 6 c §, 7, 7 b ja 8 §:n edelle uusi väliotsikko, 8 §:ään, sellaisena kuin se on 18 päivänä kesäkuuta 1971, 29 päivänä joulukuuta 1972, 12 ja 26 päivänä heinäkuuta 1985, 23 päivänä joulukuuta 1987, 8 päivänä heinäkuuta ja 18 päivänä joulukuuta 1992 annetuilla laeilla (500/71, 934/72, 592 ja 663/85, 1108/87 sekä 630 ja 1332/92) sekä mainituilla 20 päivänä syyskuuta 1974, 28 päivänä heinäkuuta 1978, 5 päivänä helmikuuta 1982, 18 päivänä tammikuuta ja 26 päivänä heinäkuuta 1985, 9 päivänä helmikuuta 1990 ja 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetuilla laeilla, uusi 7 momentti, jolloin nykyinen 7—9 momentti siirtyvät 8—10 momentiksi, 10 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 10 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, sekä lakiin uusi 12 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Työnantaja on velvollinen järjestämään ja kustantamaan tämän lain mukaiset vähimmäisehdot täyttävän eläketurvan jokaiselle työntekijälleen, jonka työsuhde on sen vuoden jälkeen, jona hän on täyttänyt 13 vuotta, jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kuukauden. Laki ei kuitenkaan koske työsuhdetta:

1) joka on alkanut työntekijän täytettyä 65 vuotta tai, jollei häneen aikaisemmin ole sovellettu tätä lakia, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelakia (134/62), maatalousyrittäjien eläkelakia (467/69) tai yrittäjien eläkelakia (468/69), joka on alkanut sen kalenterivuoden jälkeen, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 63 vuotta;

2 §

Asianomaisen työntekijän tai työnantajan hakemuksesta on eläkelaitoksen annettava päätös siitä, onko työsuhteeseen sovellettava 3 tai 4 momenttia ja myönteisessä tapauksessa vahvistettava näin päättyneestä työsuhteesta muodostuva vastainen eläkeoikeus. Päätökseen saa hakea muutosta niin kuin 21 §:ssä on säädetty.

4 c §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuot-

1 §

Työnantaja on velvollinen järjestämään ja kustantamaan tämän lain mukaiset vähimmäisehdot täyttävän eläketurvan jokaiselle työntekijälleen, jonka työsuhde on sen vuoden jälkeen, jona työntekijä on täyttänyt 13 vuotta, jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kuukauden. Työntekijä on velvollinen osallistumaan tämän lain vähimmäisehdot täyttävän eläketurvan kustantamiseen siten kuin 12 b §:ssä säädetään. Laki ei kuitenkaan koske työsuhdetta:

1) joka on alkanut työntekijän täytettyä 65 vuotta;

Työsuhde, joka on jatkunut vähintään kymmenen vuotta sen vuoden loppuun mennessä, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 54 vuoden iän, päätetään sanotun vuoden lopussa. Jollei työsuhte ole edellä mainittuna ajankohtana jatkunut kymmentä vuotta, se päätetään sen vuoden lopussa, jona kymmenen vuotta täyttyy. Työsuhdetta ei kuitenkaan päätetä enää sen vuoden jälkeen, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta. Työntekijän jatkaessa työntekoaan hänen katsotaan olevan uudessa työsuhteessa. Työsuhdetta ei kuitenkaan katkaista, jos työntekijän palkka on katkaisun jälkeisessä työsuhteessa alentunut sellaisen poikkeuksellisen syyn johdosta, joka on ilmaantunut ennen työsuhteen tässä momentissa tarkoitettua päättämistä, ja jos 7 §:n 2 momentin soveltamisen edellytykset tällöin täyttyvät.

Sen estämättä, mitä 3—5 momentissa säädetään työsuhteen päättymisestä, katsotaan työsuhteen jatkuneen yhdenjaksoisena 8 §:n 3 momentissa tarkoitettua vuoden aikaa laskettaessa sekä 4 §:n 4 momenttia ja 12 §:ää sovellettaessa.

4 c §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuot-

Voimassa oleva laki

ta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, joka esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain (602/84) mukaiseen työttömyyspäivärahaan. Työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että työntekijä esittää kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan antaman todistuksen siitä, että hän laskettuna päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivää, on 60 viimeksi kuluneen viikon aikana saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa yhteensä vähintään 200 päivältä taikka ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 3 momentin mukaan enää ole oikeutta ansioon suhteutettuun päivärahaan.

Työttömyyseläkettä suoritetaan sen kalenterikuukauden alusta, joka ensiksi alkaa sen jälkeen, kun kaksi kuukautta on kulunut 1 momentissa tarkoitettun kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan todistuksen antamisesta tai, jos eläke myönnetään ansioon suhteutettun päivärahan enimmäismäärän täyttymisen perusteella, sitä koskevan todistuksen antamista seuraavan kuukauden alusta. Eläkettä ei kuitenkaan ilman pätevää syytä suoriteta takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen sen hakemista seuraavaa kuukautta. Jollei tässä pykälässä muuta säädetä, työttömyyseläkkeestä ja sen saajasta on soveltuvin osin voimassa mitä työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta on säädetty.

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tä-

Ehdotus

ta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä, *edellyttäen että:*

1) hänen työttömyyseläkettään määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijällä on oikeus työttömyyseläkkeeseen 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan;

2) hän on 3 momentissa tarkoitettua työttömäksi joutumista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustavaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaiissa tarkoitetuissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 5 momentissa säädetään;

3) hän esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain (602/84) mukaiseen työttömyyspäivärahaan; ja että

4) hän esittää työttömyyskassan todistuksen siitä, ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 3 momentin mukaan enää ole oikeutta ansioon suhteutettuun päivärahaan; kuitenkin peruspäivärahaa saaneen työntekijän on esitettävä kansaneläkelaitoksen todistus siitä, että hän on saanut peruspäivärahaa mainittujen lainkohtien mukaista enimmäismäärää vastaavilta päiviltä.

Työttömyyseläkettä suoritetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana työntekijä täyttää 1 momentissa tarkoitettun eläkkeen saamisen edellytykset. Eläkettä ei kuitenkaan ilman pätevää syytä suoriteta takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen sen hakemista seuraavaa kuukautta. Jollei tässä pykälässä muuta säädetä, työttömyyseläkkeestä ja sen saajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä ja sen saajasta säädetään.

Työttömyyseläke on yhtä suuri kuin se tä-

Voimassa oleva laki

män lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hänellä työtömäksi joutuessaan olisi ollut oikeus täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamiseen. Eläkettä määrättäessä työntekijän katsotaan joutuneen työttömäksi sinä päivänä, jolta hänelle on ensimmäisen kerran suoritettu 1 momentissa tarkoitettuna 60 viikon aikana työttömyyspäivärahaa.

Työvoimaviranomaisen on annettuaan 1 momentissa tarkoitettun todistuksen kuuden kuukauden väliajoin tarkastettava, onko eläkkeensaajalle osoitettavissa työtä. Jos työtä on osoitettavissa työttömyyseläkkeensaajalle, työvoimaviranomaisen on ilmoitettava siitä eläketurvakeskukselle.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty työttömyyseläkkeen edellytyksenä olevasta alaikärajasta, työttömyyseläkettä on oikeus saada myös vuonna 1930 tai sitä ennen syntyneellä työntekijällä.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty työttömyyseläkkeen edellytyksenä olevasta alaikärajasta, työttömyyseläkettä on oikeus saada myös sellaisella vuonna 1931 syntyneellä työntekijällä, jolla 1 momentin mukaiset eläkkeen saamisen edellytyksen täytyvät viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 1986.

4 e §

Sen estämättä, mitä 4 §:n 3 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa on säädetty täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 55 vuotta täyttäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään. *Edellytyksenä on kuitenkin, että työntekijä on lopettanut 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännöissä tai eläkesäännöissä tarkoitettun ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa keskimäärin pie-*

Ehdotus

män lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hänellä työtömäksi joutuessaan olisi ollut oikeus täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamiseen. Eläkettä määrättäessä työntekijän katsotaan joutuneen työttömäksi sinä päivänä, jolta hänelle on ensimmäisen kerran suoritettu työttömyyspäivärahaa 60 viimeksi kuluneen viikon aikana. *Mainittu 60 viikon aika lasketaan päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettun työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivää.*

(5 mom. kumotaan)

(10 ja 11 mom. kumotaan)

4 e §

Sen estämättä, mitä 4 §:n 3 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa *säädetään* täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 58 vuotta täyttäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

nemmiksi kuin 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu markkamäärä. Yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon myös eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijällä on oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

Yksilöllisenä varhaiseläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jollei eläkkeensaaja enää täytä 1 momentissa säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Muutoin eläkkeestä on soveltuvin osin voimassa, mitä täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä on säädetty.

Osaeläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke muutetaan eläkkeensaajan hakemuksesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 1 momentissa säädetty edellytykset, ei kuitenkaan takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen hakemusta seuraavan kuukauden alkua.

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 1 momentin ensimmäisessä tai viimeisessä virkkeessä mainitut eläkkeen saamisen edellytykset. Päätökseen saa hakea muutosta niin kuin 21 §:ssä on säädetty. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään kuuden kuukauden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

(4 c §:n 3 mom.)

Yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä on, että työntekijä on lopettanut 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitetun ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa pienemmiksi kuin 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu markkamäärä. Lisäksi edellytetään, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon myös eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijällä on oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen tai vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

(5 b §:n 3 mom.)

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 1 momentissa ja 2 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut eläkkeen saamisen edellytykset. Päätökseen saa hakea muutosta niin kuin 21 §:ssä säädetään. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pitemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesti syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Yksilöllisenä varhaiseläkkeenä myönnetty

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 f §

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on osa-aika-työhön siirtyneellä 60 mutta ei 65 vuotta täyttäneellä työntekijällä, edellyttäen että:

4 g §

Osa-aikaeläke myönnetään aikaisintaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt 60 vuotta, ei kuitenkaan takautuvasti pitemmältä ajalta kuin osa-aikaeläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneiden kuuden kuukauden ajalta.

Osa-aikaeläke lakkautetaan, jos työntekijä ei enää täytä 4 f §:ssä säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Jos työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osa-aikaeläkettä, katsotaan osa-aikaeläke työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen osasuorituksiksi. Jos työntekijä täyttää 65 vuotta edelleen jatkaa osa-aikatyötä, muutetaan osa-aikaeläke, sen estämättä mitä muualla tässä laissa on säädetty, saman suuruisiksi vanhuuseläkkeeksi. Työntekijän lopettaessa osa-aikatyön maksetaan vanhuuseläkkeen lykkääntynyt osa siten korotettuna kuin 5 §:n 3 momentissa säädetään.

5 §

Eläkkeen määrä on jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavalta palvelusajan kuukaudelta 1/8 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Jos eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi on laskettava aika ennen 1 päivää heinäkuuta 1962, eläkkeen määrä on kuitenkin tältä osin jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudelta 1/12 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta.

4 f §

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on osa-aika-työhön siirtyneellä 58 mutta ei 65 vuotta täyttäneellä työntekijällä, edellyttäen että:

4 g §

Osa-aikaeläke myönnetään aikaisintaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jona työntekijä on täyttänyt 58 vuotta, ei kuitenkaan takautuvasti pitemmältä ajalta kuin osa-aikaeläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen kuuden kuukauden ajalta.

Osa-aikaeläke lakkautetaan, jos työntekijä ei enää täytä 4 f §:ssä säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Jos työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke myönnetään samalta ajalta, jolta on maksettu osa-aikaeläkettä, katsotaan osa-aikaeläke työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen osasuorituksiksi. Jos työntekijä täyttää 65 vuotta edelleen jatkaa osa-aikatyötä, muutetaan osa-aikaeläke, sen estämättä, mitä muualla tässä laissa säädetään, saman suuruisiksi vanhuuseläkkeeksi. Työntekijän lopettaessa osa-aikatyön maksetaan vanhuuseläkkeen lykkääntynyt osa siten korotettuna kuin 5 §:n 3 momentissa säädetään ja lisätynä 5 §:n 6 momentissa tarkoitettulla määrällä.

5 §

Eläkkeen määrä on jokaiselta täydeltä eläkkeeseen oikeuttavalta palvelusajan kuukaudelta 1/8 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta ja sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta, 5/24 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Eläkkeen määrä on kuitenkin 1/8 prosenttia siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettu tuleva aika tai 6 c §:n 1 momentin perusteella aika, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä. Jos eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi on laskettava aika ennen 1 päivää heinäkuuta 1962, eläkkeen määrä on kuitenkin tältä osin jokaiselta täy-

Voimassa oleva laki

Vanhuuseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi viimeisenä päivänä sitä kalenterivuotta, jonka aikana hän on täyttänyt 63 vuotta. Työkyvyttömyyseläkkeen, jonka perusteena oleva työkyvyttömyys on alkanut ennen työntekijän 63 vuoden iän täyttämivuoden päättymistä, muuttuminen vanhuuseläkkeeksi ei aiheuta eläkkeen määrän tarkistamista, jollei eläkkeeseen oikeuttava palvelusaika sanotun muutoksen johdosta pitene.

5 b §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään työntekijälle, jonka työkyvyn on 4 §:n 3 momentin mukaisesti arvioitu olevan ainakin vuoden ajan alentunut vähintään kolmella viidenneksellä. Niin ikään yksilöllinen varhaiseläke myönnetään täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osaeläkkeenä.

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määrätään 5 §:n 1 momentin ja 5 a §:n mukaan. Jos työntekijä tulee työkyvyttömäksi sen kalenterivuoden jälkeen, jonka aikana hän on täyttänyt 63 vuotta, täyden työkyvyttömyyseläkkeen

Ehdotus

deltä eläkkeeseen oikeuttavan palvelusajan kuukaudelta 1/12 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta.

(2 mom. kumotaan)

Osa-aikaeläkettä saaneen työntekijän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään määrä, joka on eläkkeen perusteena olevasta palkasta 1/8 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijä on saanut osa-aikaeläkettä. Tällöin eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä 5 c §:n 1 momentin mukaista ansiotulojen erotusta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran määrätty.

5 b §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään työntekijälle, jonka työkyvyn on 4 §:n 3 momentin mukaisesti arvioitu olevan ainakin vuoden ajan alentunut vähintään 3/5. Niin ikään yksilöllinen varhaiseläke myönnetään täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osaeläkkeenä.

Jos yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön ja ansaitsee 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun markkamäärän tai sitä enemmän, voidaan sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, yksilöllinen varhaiseläke maksaa 3 momentin mukaisen osaeläkkeen suuruusena. Jos kuitenkin eläkkeensaajan ansiotulot ylittävät 3/5 eläkkeen perusteena olevasta palkasta, eläkettä ei makseta ja se jätetään lepäämään.

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määrätään 5 §:n 1 momentin ja 5 a §:n mukaan. Osaeläke on puolet täydestä eläkkeestä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

suuruus määrätään 5 §:n 2 momentin mukaan. Osaeläke on puolet täydestä eläkkeestä. Jos kuitenkin työntekijä on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1927, osaeläke on seuraavien prosenttilukujen mukainen osa täydestä eläkkeestä:

Syntymävuosi	Osaeläke prosenttia täydestä eläkkeestä
1919 tai aikaisempi	66
1920	64
1921	62
1922	60
1923	58
1924	56
1925	54
1926	52

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu siten, että muutoksella 1 momentin mukaan on vaikutusta eläkkeen suuruuteen ja jos muutoksen, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, voidaan arvioida jäävän pysyväksi ainakin vuoden ajaksi, tarkistetaan eläkkeen määrä eläkkeensaajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei 4 d §:n säännöksistä muuta johdu. Eläkettä ei kuitenkaan alenneta ajalta, jolta sitä on jo suoritettu, eikä koroteta pitemmältä ajalta kuin eläkkeensaajan tarkistushakemuksesta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta edeltäneiltä kuudelta kuukaudelta.

(4 e § 3 mom.)

Sen estämättä, mitä 3 momentissa on säädetty, voidaan työkyvyttömyyseläkettä lakkautettaessa päättää, että eläkettä maksetaan osaeläkkeenä määrättyltä vuotta lyhyemmältäkin ajalta.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu siten, että muutoksella 1 momentin mukaan on vaikutusta eläkkeen suuruuteen ja jos muutoksen, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, voidaan arvioida jäävän pysyväksi ainakin vuoden ajaksi, tarkistetaan eläkkeen määrä eläkkeensaajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei 4 d §:n säännöksistä muuta johdu. Eläkettä ei kuitenkaan alenneta ajalta, jolta sitä on jo suoritettu, eikä koroteta pitemmältä ajalta kuin eläkkeensaajan tarkistushakemuksesta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta edeltäneiltä kuudelta kuukaudelta. Osaeläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke muutetaan eläkkeensaajan hakemuksesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 4 e §:n 1 ja 2 momentissa säädetty edellytykset, ei kuitenkaan takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä 4 l §:n 2 momentissa tarkoitetun kuntoutuksen ajalta.

Kun yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön, jonka vuoksi 2 momentin mukaan eläke olisi maksettava osaeläkkeen suuruisena tai sitä ei saisi maksaa lainkaan, eläkelaitos muuttaa eläkkeen määrän tai keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta

Voimassa oleva laki

Ehdotus

maksujaksosta alkaen. Näissä tapauksissa eläkelaitos voi periä aiheettomasti maksetut eläkerät takaisin eläkkeensaajan ansiotyöhön ryhtymisestä lukien.

Työnteon lakatessa tai vähentyessä siten, että työntekijällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä täytenä tai osaeläkkeen suuruisena, lepävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ryhdyttyään maksamaan hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Lepävänä oleva yksilöllinen varhaiseläke voidaan eläkkeensaajan hakemuksesta lakkauttaa hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jollei lepävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ole vaadittu maksettavaksi uudelleen viiden vuoden kuluessa keskeyttämisestä, varhaiseläke katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi sanotun ajan kuluttua.

5 c §

Osa-aikaeläkkeen määrä on, jollei 2 ja 3 momentista muuta johdu, 60 vuotta täyttäneellä työntekijällä 44 prosenttia 4 f §:n 3 momentin mukaan määritellyn tämän lain piiriin kuuluvasta ansiotyöstä saadun vakiintuneen ansiotulon ja 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen piiriin kuuluvasta osa-aikaisesta ansiotyöstä saadun ansiotulon erotuksesta. Jos osa-aikaeläke alkaa myöhemmin kuin sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta, edellä mainittua prosenttilukua korotetaan 1/3 prosenttiyksikköä jokaiselta kuukaudelta, jolta työntekijän ikä osa-aikaeläkkeen alkaessa ylittää 60 vuotta.

5 c §

Osa-aikaeläkkeen määrä on, jollei 2 ja 3 momentista muuta johdu, 50 prosenttia 4 f §:n 3 momentin mukaan määritellyn tämän lain piiriin kuuluvasta ansiotyöstä saadun vakiintuneen ansiotulon ja 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen piiriin kuuluvasta osa-aikaisesta ansiotyöstä saadun ansiotulon erotuksesta.

6 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi luetaan kunkin työsuhteen osalta aika, jonka työsuhde 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu aika mukaan luettuna on jatkunut työntekijän täytettyä 23 vuotta. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon aikaa, jolta työntekijä työsuhteessa ollessaan on saanut laissa säädettyä tai julkisen eläkesäännön mukaista työ- tai virkasuhteeseen-

Eläkkeeseen oikeuttava aika

6 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi luetaan kunkin työsuhteen osalta aika, jonka työsuhde 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu aika mukaan luettuna on jatkunut 65 vuoden iän täyttämiseen mennessä siitä alkaen, kun työntekijä on täyttänyt 23 vuotta. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon aikaa, jolta työntekijällä on työsuhteessa ollessaan oikeus saada 8 §:n 4

Voimassa oleva laki

sa taikka yrittäjätoimintaansa perustuvaa sellaista eläkettä, jonka suuruutta määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio.

Eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi luetaan myös puolet siitä ajasta, jonka työntekijän 8 päivänä heinäkuuta 1961 voimassa ollut työsuhde on ennen 1 päivää heinäkuuta 1962 jatkunut hänen täytettyään 23 vuotta.

(6 § 3 mom.)

Jos työntekijä on ennen työkyvyttömyyden alkamista asunut vähintään viisi vuotta Suomessa ja jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika. Edellä tarkoitettua 360 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta työntekijä on saanut opintovapaalaisia (273/79) tarkoitettua opintovapaata, sekä päivät, joilta työntekijä on saanut työttömyysturvalain mukaista päivärahaa, viimeksi mainittu kuitenkin enintään siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa. Jos työntekijä on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin perusteella, edellä olevasta poiketen tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika. Työntekijän ilmoituksen johdosta jätetään huomioon ottamatta myös sellaiset päivät, joilta työntekijä on saanut 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön ja eläkesääntöjen tai kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain (404/48) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella. Niin ikään työntekijän ilmoituksen johdosta jätetään huomioon ottamatta sellaiset päivät, joilta työntekijä on kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitettua työkyvyttömyyden alkamista saanut sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivära-

Ehdotus

momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaista sellaista peruseläkettä, jota määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio (täysitehoinen eläke).

Eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi luetaan myös puolet siitä ajasta, jonka työntekijän 8 päivänä heinäkuuta 1961 voimassa ollut työsuhde on ennen 1 päivää heinäkuuta 1962 jatkunut hänen täytettyään 23 vuotta.

6 a §

Jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika (tuleva aika).

Edellä 1 momentissa tarkoitettua 360 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta työntekijä on saanut:

1) opintovapaalaisia (273/79) tarkoitettua opintovapaata;

2) koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/90), valtion virkamieslain (755/86), peruskoululain (476/83) tai lukiolain (477/83) mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea;

3) työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaista koulutustukea;

4) työttömyysturvalain mukaista päivärahaa, enintään siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa;

5) 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön taikka kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella; tai

6) sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitettua työkyvyttömyyden alkamista; näihin päiviin rinnastetaan päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sairausvakuutuslain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan.

Voimassa oleva laki

haa, samoin kuin sellaiset päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sanotun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan. Jollei työsuhte ole jatkunut kuutta kuukautta, luetaan sen perusteella eläkkeeseen oikeuttavaksi eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika vain sikäli kuin työntekijällä ei ole ennen tätä työsuhdetta alkaneen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella oikeutta lain tai julkisen eläkesäännön mukaiseen sellaiseen eläketurvaan, jonka mukaan maksettavaa työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä sanottu aika tai sitä vastaava ansio jo otetaan huomioon. *Mitä edellä tässä momentissa on säädetty, ei kuitenkaan sovelleta vanhuuseläkkeen eikä sellaisen työkyvyttömyyseläkkeen, jonka perusteena oleva työkyvyttömyys on alkanut työntekijän 63 vuoden iän täyttämivuoden jälkeen, määrää laskettaessa, jollei työntekijä ole ollut sanotun iän täyttämivuoden aikana tämän lain piiriin kuuluvassa työssä, ottaen huomioon kokonaisuudessaan myös sanotun vuoden aikana päättynyt työsuhte, yhteensä vähintään kuutta kuukautta.* Niin ikään luetaan naispuolisen työntekijän työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, jos hänellä on edellä sanottujen 360 päivän täyttymisen ja työkyvyttömyyden alkamisen välisen ajan, joka saa olla enintään yhdeksän vuotta, ollut 4 §:n 5 momentissa tarkoitettu kolmea vuotta nuorempi lapsi, ei kuitenkaan, jos eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio on ilman sanotun lapsenhoitoajan huomioon ottamista luettava eläkkeeseen oikeuttavaksi muun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella. Jollei tällaisen naispuolisen työntekijän työsuhte ole jatkunut kuutta kuukautta, on eläkkeeseen oikeuttavan ajan määräämisestä soveltuvin osin voimassa, mitä tässä momentissa on säädetty.

(6 § 7 mom.)

Erityisestä syystä eläketurvakeskus voi päätää, että työkyvyttömyyseläke määrätään 3 momentissa tarkoitettulla tavalla, vaikkei sanotussa momentissa säädetty asumista koskeva edellytys täyty.

Ehdotus

Jos työntekijä on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin perusteella *ennen kuin työsuhteen päättymisestä on kulunut 1 tai 2 momentissa tarkoitettua 360 päivää*, luetaan tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä *tuleva aika* eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi.

Tuleva aika luetaan työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös sellaisen työsuhteen perusteella, jonka päätyttyä työntekijällä on 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen 360 päivän täyttymisen ja työkyvyttömyyden alkamisen välisen, enintään yhdeksän vuoden pituisen ajan, ollut 4 §:n 5 momentissa tarkoitettu kolmea vuotta nuorempi lapsi. Tällöin edellytyksenä on kuitenkin, että:

1) *työntekijä on saanut tämän lapsen perusteella sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka lasten kotihoidon tuesta annetun lain (797/92) mukaista kotihoidon tukea; ja*

2) *tulevaa aikaa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi 1—3 momentin mukaan.*

Mitä edellä säädetään tulevasta ajasta, sovelletaan vain, jos työntekijä on ennen työkyvyttömyyden alkamista asunut Suomessa vähintään viisi vuotta. Erityisestä syystä eläketurvakeskus voi kuitenkin päättää, ettei sanottua asumista koskevaa edellytystä sovelleta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(6 §:n 5 mom.)

Jos työntekijä 3 momentissa tarkoitetun työsuhteen päätyttyä on myöhemmin, toisen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella saavuttanut oikeuden laissa säädettyyn tai julkisen eläkesäännön mukaiseen eläketurvaan siten, että hänen sen mukaan maksettavaa työkyvyttömyyseläkettään määrättäessä otetaan huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, 3 momentin säännöksiä ei sovelleta aikaisempaan työsuhteeseen. Työntekijän katsotaan tällöin saavuttaneen edellä tarkoitetun oikeuden lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaiseen eläketurvaan sinä ajankohtana, jona hänen sanotun lain alaisissa työsuhteissa saamansa ansio yhteensä on ennen työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista noussut sanotun lain 7 §:n 1 momentissa edellytetyyn rajamäärään.

(6 §:n 4 mom.)

Jos 3 momentin mukaisesti määrättyä työkyvyttömyyseläkettä tai rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (13/82) mukaista varhaiseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava eläkettä vanhuuden tai

6 b §

Tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi vähintään kuusi kuukautta jatkuneen työsuhteen perusteella.

Tuleva aika luetaan kuitenkin eläkkeeseen oikeuttavaksi kuusi kuukautta lyhyemmän työsuhteen perusteella silloin, kun työntekijällä ei ole ennen tätä työsuhdetta alkaneen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella oikeutta 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuun täysitehoiseen eläkkeeseen.

Jos työntekijä tulevaan aikaan oikeuttavan työsuhteen päätyttyä on myöhemmin toisen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella saavuttanut oikeuden 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuun täysitehoiseen eläkkeeseen, ei 6 a §:n säännöksiä sovelleta aikaisempaan työsuhteeseen. Työntekijän katsotaan tällöin saavuttaneen edellä tarkoitetun oikeuden lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaiseen eläketurvaan sinä ajankohtana, jona hänen sanotussa laissa tarkoitetuissa työsuhteissa saamansa ansio yhteensä on ennen työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista noussut sanotun lain 7 §:n 1 momentissa edellytetyyn rajamäärään.

Työntekijän, joka on täyttänyt 55 vuotta, ei katsota saavuttaneen 3 momentissa tarkoitettua oikeutta täysitehoiseen eläkkeeseen kuitenkaan sellaisen työ- tai virkasuhteen perusteella, johon työntekijä on työllistetty työllisyyslain (275/87) 18 §:n 3 momentin tai, jos kyseessä on muu työnantaja kuin valtio tai kunta, sitä vastaavan menettelyn mukaisesti (velvoitetyö) ja josta laskettava eläkkeen perusteena oleva palkka on pienempi kuin aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta laskettava vastaava palkka. Jos työntekijä ei ole menettänyt oikeuttaan tulevaan aikaan aikaisemman työ- tai virkasuhteen perusteella sillä hetkellä, kun hänen velvoitetyönsä alkoi, ei hänen tätä momenttia sovellettaessa katsota menettäneen oikeuttaan tulevaan aikaan aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta velvoitetyön vuoksi.

6 c §

Jos 6 a §:n mukaisesti määrättyä työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava eläkettä vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden perusteella, lasketaan sen työsuhteen osalta, johon sanottua pykälää

Voimassa oleva laki

uuden työkyvyttömyyden perusteella, lasketaan sen työsuhteen osalta, johon sanottua momenttia oli sovellettu, eläkkeeseen oikeuttavaksi myös aika, jona hän sai mainittua aikaisempaa eläkettä 23 vuotta täytettyään. Jos kuitenkin uusi työkyvyttömyyseläke myönnetään sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin mainitun aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut yksi vuosi, tai jos eläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi eläke, uusi eläke määrätään samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke. *Määrätässä uutta eläkettä edellä tarkoitetuissa tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 7 §:n 2 momentissa taikka merimieseläkelain 12 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa* samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempaa eläkettä jätetään aikaisemman eläkkeen päättymisen jälkeen jatkunut työ- tai virkasuhde taikka yrittäjätoiminta huomioon ottamatta.

(6 §:n 6 mom.)

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut yksi vuosi, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä.

7 §

Eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään kustakin työsuhteesta erikseen laskemalla enintään neljästä viimeisestä kalenterivuodesta, joi-
na työsuhde on jatkunut, jäljempänä sanotulla tavalla valittujen kahden kalenterivuoden 9 §:n 1 momentin mukaisesti tarkistettujen yhteenlaskettujen työansioiden keskimäärä kuukautta kohden. Jos työsuhde on jatkunut useamman kuin kahden kalenterivuoden aikana, työsuh-

Ehdotus

oli sovellettu, eläkkeeseen oikeuttavaksi myös aika, *jolta hänellä oli oikeus saada aikaisempaa eläkettä 23 vuotta täytettyään.*

Jos 6 a §:n mukaisesti määrättyä työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava eläkettä sellaisen uuden työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, tai jos eläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi eläke, uusi eläke määrätään samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke.

Jos työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuva 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu täysitehoinen eläke määrätään uuden työkyvyttömyyden perusteella samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke, ei aikaisemman eläkkeen päättymisen jälkeen jatkunutta työ- tai virkasuhdetta taikka yrittäjätoimintaa oteta eläkkeeseen oikeuttavana huomioon.

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä.

Eläkepalkka

7 §

Eläkkeen perusteena oleva palkka (*eläkepalkka*) määrätään kustakin työsuhteesta erikseen. *Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon aikaa sen jälkeen, kun työntekijä on täyttänyt 65 vuotta, eikä aikaa, jolta työntekijällä on ollut oikeus saada 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua täysitehoista eläkettä. Jos työsuhde on päätetty 2 §:n 5 momentin nojalla, katsotaan sen kuitenkin tätä momenttia sovellettaessa jatkuneen yh-*

Voimassa oleva laki

teen alkamisvuotta ei oteta huomioon, ellei työsuhte sanottuna kalenterivuotena ole jatkunut vähintään kuutta kuukautta. Jos näin on valittavina kolme kalenterivuotta, jätetään niistä huomioon ottamatta se vuosi, jona työansioiden keskimäärä kuukautta kohden on pienin, ja jos valittavina on neljä kalenterivuotta, jätetään myös huomioon ottamatta se vuosi, jona työansioiden keskimäärä kuukautta kohden on suurin. Jos työsuhte on jatkunut vain yhden kalenterivuoden aikana, eläkkeen perusteena olevana palkkana käytetään työansioiden keskimäärää kuukautta kohden. *Eläkkeen perusteena olevaa palkkaa määrättäessä ei kuitenkaan oteta huomioon aikaa, jolta työntekijä on saanut 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua työkyvyttömyyseläkettä.*

Jos työntekijän tai edunsaajan ilmoituksen johdosta tulee selvitettyksi, että eläkkeen perusteena oleva palkka on työntekijän tai edunjäntäjän tämän lain alaisessa työsuhteessa jonkin enintään kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa ilmaantuneen poikkeuksellisen syyn vuoksi alempi kuin hänen 9 §:n mukaisesti tarkistettu palkkansa samassa työsuhteessa ennen tällaisen syyn ilmaantumista niin pitkänä aikana, että suurempaa palkkaa voitiin pitää

Ehdotus

denjaksoisesti, jos eläkkeen määrä siten laskettuna on suurempi. Milloin työsuhte on päättynyt ennen eläketapahtumaa, eläkepalkka on jäljempänä tässä momentissa säädettävällä tavalla valittujen kalenterivuosien yhteen laskettujen työansioiden keskimäärä kuukautta kohden. Milloin työsuhte päättyy eläketapahtumaan, lasketaan eläkepalkka vastaavalla tavalla lukematta kuitenkaan eläketapahtumavuotta työsuhteen jatkumisaikaan, jos työsuhte näin laskettuna jatkuu vähintään kahden kalenterivuoden aikana.

Ne kalenterivuodet, joiden ansioista eläkepalkka lasketaan, valitaan 9 §:n 1 momentin mukaisesti tarkistettujen keskimääräisten kuukausiansioiden perusteella seuraavasti:

1) jos työsuhte on jatkunut vähintään neljän kalenterivuoden aikana, eläkepalkka lasketaan neljästä viimeisestä kalenterivuodesta siten, että niistä jätetään huomioon ottamatta se vuosi, jona keskimääräinen kuukausiansio on pienin, sekä se vuosi, jona sanottu kuukausiansio on suurin;

2) jos työsuhte on jatkunut kolmen kalenterivuoden aikana, jätetään niistä huomioon ottamatta se vuosi, jona keskimääräinen kuukausiansio on pienin;

3) edellä 1 ja 2 kohdan mukaan eläkepalkka-vuosia valittaessa ei työsuhteen alkamisvuotta kuitenkaan oteta huomioon, jollei työsuhte sanottuna kalenterivuotena ole jatkunut vähintään kuutta kuukautta; jos tällöin jää valittavaksi kolme kalenterivuotta, jätetään huomioon ottamatta se vuosi, jona keskimääräinen kuukausiansio on pienin, ja jos valittavaksi jää kaksi vuotta, eläkepalkka lasketaan näiden kalenterivuosien ansioista;

4) jos työsuhte on jatkunut kahden kalenterivuoden aikana, eläkepalkka lasketaan näiden kalenterivuosien ansioista;

5) jos työsuhte on jatkunut vain yhden vuoden aikana, eläkepalkka lasketaan sanotun vuoden ansioiden perusteella.

Jos työntekijän tai edunsaajan ilmoituksen johdosta tulee selvitettyksi, että eläkepalkka on työntekijän tai edunjäntäjän tämän lain alaisessa työsuhteessa jonkin enintään kymmenen vuotta ennen eläketapahtumaa ilmaantuneen poikkeuksellisen syyn vuoksi alempi kuin hänen 9 §:n mukaisesti tarkistettu eläkepalkkansa samassa työsuhteessa ennen tällaisen syyn ilmaantumista niin pitkänä aikana, että suurempaa palkkaa voitiin pitää vakiintuneena, ja jos

Voimassa oleva laki

vakiintuneena ja, jos tällä seikalla on merkittävä vaikutus eläketurvaan, pidetään eläkkeen perusteena olevana palkkana sanotussa työsuhteessa sitä keskimääräistä työansiota, joka hänellä olisi ollut, jollei mainittua syytä olisi esiintynyt. Mitä *edellä* tässä momentissa on säädetty, noudatetaan myös sanottua aikaisemmin ilmaantuneesta poikkeuksellista syystä aiheutuneen ansiotason muutoksen johdosta, jos työntekijä tai edunsaaja esittää siitä riittäväksi katsottavan selvityksen. Jos tulee selvitetyn, että eläkkeen perusteena oleva palkka poikkeuksellisesta syystä on vastaavalla tavalla korkeampi kuin edellä tarkoitettu vakiintunut työansio, voidaan eläkkeen perusteena olevaa palkkaa samalla tavoin alentaa. Sen estämättä mitä 2 §:n 3 ja 4 momentissa on säädetty työsuhteen päättymisestä työajassa tapahtuneen muutoksen johdosta, katsotaan sanotun työsuhteen jatkuneen yhdenjaksoisesti tätä momenttia sovellettaessa. Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän momentin soveltamisesta.

Jos 1 momentissa tarkoitettuihin kalenterivuosiiin sisältyy työ sopimuslain 34 §:ssä tarkoitettua palkatonta erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainlomaa taikka hoitovapaata, eläkkeen perusteena oleva palkka lasketaan 1 momentista poiketen siten, että kalenterivuosina otetaan huomioon enintään neljä viimeistä sellaista kalenterivuotta, joihin ei sisälly mainittua palkatonta aikaa. Jos kuitenkin tällaista palkatonta aikaa sisältyy työsuhteen kaikkiin kalenterivuosiiin tai valituksi tulleista vuosista mikään ei sisälly työsuhteen neljään viimeiseen kalenterivuoteen, eläkkeen perusteena olevana palkkana pidetään sitä työssäoloaikaista keskimääräistä ansiota, joka vastaa vakiintunutta ansiotasoa ennen työsuhteen päättymistä. Eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään kuitenkin 1 tai 2 momentin edellytysten mukaisesti, jos se niin laskettuna on suurempi. Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet tämän momentin soveltamisesta.

Jos työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi kuitenkin kuutta kuukautta lyhyemmän työsuhteen perusteella, eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään eläkeikään jäljellä olevalta ajalta 6 §:n 3 momentissa tarkoitettuna 360 päivän ja sitä edeltäneen vuoden aikana jatkuneista tämän lain alaisista työsu-

Ehdotus

tällä seikalla on merkittävä vaikutus eläketurvaan, pidetään *eläkepalkkana* sanotussa työsuhteessa sitä keskimääräistä työansiota, joka hänellä olisi ollut, jollei mainittua syytä olisi esiintynyt. Mitä tässä momentissa *säädetään*, noudatetaan myös sanottua aikaisemmin ilmaantuneesta poikkeuksellista syystä aiheutuneen ansiotason muutoksen johdosta, jos työntekijä tai edunsaaja esittää siitä riittäväksi katsottavan selvityksen. Jos tulee selvitetyn, että *eläkepalkka* on poikkeuksellisesta syystä vastaavalla tavalla korkeampi kuin edellä tarkoitettu vakiintunut työansio, voidaan *eläkepalkkaa* samalla tavoin alentaa. Sen estämättä, mitä 2 §:n 3 ja 4 momentissa *säädetään* työsuhteen päättymisestä, katsotaan sanotun työsuhteen jatkuneen yhdenjaksoisesti tätä momenttia sovellettaessa. Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä tämän momentin soveltamisesta.

Jos 1 momentissa tarkoitettuihin kalenterivuosiiin sisältyy työ sopimuslain 34 §:ssä tarkoitettua palkatonta erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainlomaa taikka hoitovapata, eläkkeen perusteena oleva palkka lasketaan 1 momentista poiketen siten, että kalenterivuosina otetaan huomioon enintään neljä viimeistä sellaista kalenterivuotta, joihin ei sisälly mainittua palkatonta aikaa. Jos kuitenkin tällaista palkatonta aikaa sisältyy työsuhteen kaikkiin kalenterivuosiiin tai valituksi tulleista vuosista mikään ei sisälly työsuhteen neljään viimeiseen kalenterivuoteen, *eläkepalkkana* pidetään sitä työssäoloaikaista keskimääräistä ansiota, joka vastaa vakiintunutta ansiotasoa ennen työsuhteen päättymistä. *Eläkepalkka* määrätään kuitenkin 1 tai 2 momentin edellytysten mukaisesti, jos se niin laskettuna on suurempi. Eläketurvakeskus antaa tarkemmat ohjeet tämän momentin soveltamisesta.

Jos *tuleva aika* luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi kuutta kuukautta lyhyemmän työsuhteen perusteella, *eläkepalkka* määrätään *tulevalta ajalta* 6 a §:ssä tarkoitettuna 360 päivän ja sitä edeltäneen vuoden aikana jatkuneista tämän lain alaisista työsuhteista. *Eläkepalkkana* käytetään tällöin sanotun tarkastelujakson aikana jatkuneiden työsuhteiden eläkkeeseen oikeutta-

Voimassa oleva laki

teista. Eläkkeen perusteena olevana palkkana käytetään tällöin sanotun tarkastelujakson aikana jatkuneiden työsuhteiden eläkkeeseen oikeuttavilla ajoilla painotettujen 1 momentin mukaan määräytyvien palkkojen kuukautta kohden laskettua keskimäärää, jolloin tarkastelujaksolta näistä työsuhteista otetaan aikana huomioon täydet kuukaudet, kuitenkin yhteensä enintään kaksitoista kuukautta laskettuna eläketapahtumasta. Jos työntekijä on sanottuna aikana ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa tämän lain alaisessa työsuhteessa, lasketaan tätä momenttia sovellettaessa näiden työsuhteiden eläkkeen perustana olevat palkat samanaikaisesti jatkuneelta eläkkeeseen oikeuttavalta ajalta yhteen.

Tässä pykälässä tarkoitettu työansio määräytyy samojen perusteiden mukaan kuin veron ennakkoa pidätettäessä, kuitenkin niin, ettei työsuhteen päättyessä maksettavaa vuosiloman korvausta oteta huomioon. Milloin työn korvaus on sovittu osaksi tai kokonaan hyvitettäväksi yleisöltä tulevilla palvelurahoilla tai vapaaehtoisilla lahjoilla, pidetään myös niistä saatua tuloa tässä pykälässä tarkoitettuna työansiona.

Jos työntekijä on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1930, korotetaan vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä osa-aika-eläkkeen aikana jatkuneen työsuhteen perusteella määräytyvää eläkkeen perusteena olevaa palkkaa seuraavilla kertoimilla:

Syntymävuosi	Kerroin
1924 tai aikaisempi	1,6
1925	1,5
1926	1,4
1927	1,3
1928	1,2
1929	1,1

Asetuksella säädetään tarkemmin eläkkeen perusteena olevan palkan laskemisesta.

Ehdotus

villa ajoilla painotettujen 1 momentin mukaan määräytyvien palkkojen kuukautta kohden laskettua keskimäärää, jolloin tarkastelujaksolta näistä työsuhteista otetaan aikana huomioon täydet kuukaudet, kuitenkin yhteensä enintään kaksitoista kuukautta laskettuna eläketapahtumasta. Jos työntekijä on sanottuna aikana ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa tämän lain alaisessa työsuhteessa, lasketaan tätä momenttia sovellettaessa näiden työsuhteiden eläkepalkat samanaikaisesti jatkuneelta eläkkeeseen oikeuttavalta ajalta yhteen.

Tässä pykälässä tarkoitettu työansio määräytyy samojen perusteiden mukaan kuin veron ennakkoa pidätettäessä. Työsuhteen päättyessä maksettavaa vuosiloman korvausta ei kuitenkaan oteta huomioon. Jos työn korvaus on sovittu osaksi tai kokonaan hyvitettäväksi yleisöltä tulevilla palvelurahoilla tai vapaaehtoisilla lahjoilla, niistä saatua tuloa pidetään tässä pykälässä tarkoitettuna työansiona. *Kunkin kalenterivuoden työansioista vähennetään tätä pykälää sovellettaessa kuitenkin määrä, joka vastaa sanotulle kalenterivuodelle vahvistettua 12 b §:ssä tarkoitettua työntekijäin eläkemaksu-prosenttia.*

Edellä 5 momentissa tarkoitettua työansiota ei kuitenkaan vähennetä työntekijäin eläkemaksun vuoksi enempää kuin sillä suhteellisella määrällä, jolla ansiotason suhteellinen nousu ylittää hintojen suhteellisen nousun vuoden 1992 kolmannesta vuosineljänneksestä sanotun työansion ansaitsemisvuotta edeltäneen kalenterivuoden kolmannen vuosineljänneksen loppuun mennessä. Kunakin vuonna vähennetään kuitenkin vähintään edelliselle kalenterivuodelle vahvistettu suhteellinen määrä.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa kullekin kalenterivuodelle kertoimen 5 ja 6 momentissa tarkoitettua vähennyksen suorittamista varten.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 b §

Jos työntekijä on saanut työttömyysturvalain mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa, korotetaan muuta kuin osa-aikaeläkettä työttömyysoikeudella. Jos työntekijä on ollut koko kalenterivuoden ajan samassa tämän lain alaisessa työsuhteessa, tältä vuodelta maksettu ansioon suhteutettu päiväraha ei kuitenkaan tuota oikeutta työttömyysoikeuteen, jollei työntekijän tämän lain piiriin kuuluva työsuhte ole päättynyt kolmen vuoden kuluessa ensiksi mainitun kalenterivuoden päättymisestä tai jollei työntekijä ole samana kalenterivuotena ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärää. Ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä on täyttänyt 23 vuotta, sekä eläketapahtuman sattumisvuodelta ja sitä edeltäneeltä kalenterivuodelta maksettu ansioon suhteutettu päiväraha ei kuitenkaan oikeuta työttömyysoikeuteen.

Työttömyysoikeus lasketaan kertomalla eläkkeen määrä työttömyyskuukausien lukumäärällä, ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä työttömyyskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan työntekijän 23 vuoden iän täyttämistä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saavuttamiseen. Työttömyyskuukaudet määrätään täysinä kuukausina niiden päivien yhteen las-

Työeläkelisä

7 b §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisillä, jos työntekijä on saanut:

1) työttömyysturvalain mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa;

2) työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista ansiotukea;

3) koulutus- ja erorahastosta annetun lain, valtion virkamieslain, peruskoululain tai lukiolain mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea; tai

4) tämän lain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen taikka kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeeseen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisyyteen, jos etuus on maksettu:

1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä on täyttänyt 23 vuotta;

2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijällä on ollut ensimmäinen 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhte taikka yrittäjätoiminta, tai sanotulta kalenterivuodelta;

3) kalenterivuodelta, jonka ajan työntekijä on ollut 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön alaisessa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei työntekijä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisä lasketaan kertomalla eläkkeen määrä niiden kuukausien lukumäärällä, joilta 1 momentissa mainittu etuutta on maksettu (etuuskuukaudet) ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan työntekijän 23 vuoden iän täyttämistä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saavuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päi-

Voimassa oleva laki

ketun lukumäärän perusteella, joilta työntekijä on saanut 1 momentin mukaan työttömyyslisään oikeuttavaa ansioon suhteutettua päivärahaa, ja lukemalla kuukauteen 22 päivää.

Työttömyysturvalain 18 §:ssä tarkoitettua lyhennettyä työpäivää tekevän ja saman lain 19 §:ssä tarkoitettua osa-aikatyötä vastaan otaneen työntekijän työttömyyspäivien lukumääränä käytetään saatuja päivärahoja vastavien täysien päivärahojen lukumäärää.

8 §

Yhteensovitusraja lasketaan yhteensovitusperusteesta, jona 3 momentissa säädetyn poikkeuksin käytetään korkeinta peruseläkkeen perusteena olevaa palkkaa. Yhteensovitusraja saadaan ottamalla 60 prosenttia yhteensovitusperusteesta ja, jos yhteensovitusperuste ylittää 586 markkaa kuukaudessa, vähentämällä 6 prosenttia ylitteestä, kuitenkin enintään kansaneläkkeen pohjaosan määrä. Osaeläkkeenä myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä yhteensovitettaessa yhteensovitusraja on 30 prosenttia yhteensovitusperusteesta.

Jos työntekijä on samanaikaisesti vähintään kuusi kuukautta yhdenjaksoisesti kahdessa tai useammassa jäljempänä 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa työ- tai virkasuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, lasketaan yhteensovitusperustetta määrättäessä vastaavat eläkkeen perusteena olevat palkat ja työtulot yhteen. Jos työntekijä on välittömästi ennen eläketapahtumaa saanut aikaisemman eläketapahtuman johdosta peruseläkettä taikka muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä ja on vähintään kolmen vuoden ajan ollut samanaikaisesti jäljempänä 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa työ- tai virkasuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, lisätään yhteensovitusperustetta määrättäessä tähän työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan liitty-

Ehdotus

vien yhteen lasketun lukumäärän perusteella, joilta työntekijä on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisään oikeuttavaa etuutta. Etuuskauksia määrättäessä päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien lukumäärää, joilta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

Työttömyysturvalain 18 §:ssä tarkoitettua lyhennettyä työpäivää tekevän ja saman lain 19 §:ssä tarkoitettua osa-aikatyötä vastaan otaneen työntekijän työttömyyspäivien lukumääränä käytetään saatuja päivärahoja vastavien täysien päivärahojen lukumäärää.

Yhteensovitus ja eläkesovitus

8 §

Yhteensovitusraja lasketaan yhteensovitusperusteesta, jona 3 momentissa säädetyn poikkeuksin käytetään korkeinta peruseläkkeen perusteena olevaa eläkepalkkaa tai työtuloa selaisesta työ- tai virkasuhteesta taikka yrittäjätoiminnasta, josta eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi on luettu vähintään vuosi. Yhteensovitusraja saadaan ottamalla 60 prosenttia yhteensovitusperusteesta ja, jos yhteensovitusperuste ylittää 586 markkaa kuukaudessa, vähentämällä 6 prosenttia ylitteestä, kuitenkin enintään kansaneläkkeen pohjaosan määrä. Osaeläkkeenä myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä yhteensovitettaessa yhteensovitusraja on 30 prosenttia yhteensovitusperusteesta.

Jollei työntekijällä ole oikeutta peruseläkkeeseen, jossa on eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa vähintään vuosi, käytetään yhteensovitusperusteena korkeinta peruseläkkeen perusteena olevaa eläkepalkkaa tai työtuloa. Jos työntekijä on samanaikaisesti vähintään vuoden yhdenjaksoisesti kahdessa tai useammassa 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavassa työ- tai virkasuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, lasketaan yhteensovitusperustetta määrättäessä vastaavat eläkepalkat ja työtulot yhteen. Jos työntekijä on välittömästi ennen eläketapahtumaa saanut aikaisemman eläketapahtuman johdosta peruseläkettä taikka muuta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä ja on vähintään kolmen vuoden ajan ollut samanaikaisesti 4 momentissa tarkoitettuun peruseläkkeeseen oikeuttavas-

Voimassa oleva laki

vään eläkkeen perusteena olevaan palkkaan tai työtuloon 10/6 mainitun aikaisemman eläkkeen määrästä. Tämän momentin soveltamisesta lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain ja eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain (662/85) alaisiin työsuhteisiin on kuitenkin voimassa, mitä mainituissa laeissa säädetään.

Ehdotus

sa työ- tai virkasuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, lisätään yhteensovitusperustetta määrättäessä tähän työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan liittyvään *eläkepalkkaan* tai työtuloon 10/6 mainitun aikaisemman eläkkeen määrästä. Tämän momentin soveltamisesta lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain sekä eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain (662/85) alaisiin työsuhteisiin on kuitenkin voimassa, mitä mainituissa laeissa säädetään.

Jos kuitenkin palkka, jota olisi 2 momentin mukaan käytettävä yhteensovitusperusteena, on huomattavasti alempi kuin työntekijän vuotta lyhyemmistä työsuhteista määrättävä palkka ja jos suurempaa palkkaa voidaan pitää vakiintuneena, yhteensovitusperusteena käytetään korkeinta peruseläkkeen perusteena olevaa eläkepalkkaa tai työtuloa.

8 a §

Edellä 8 §:ssä tarkoitettu yhteensovitus tehdään uudelleen, jos:

4) eläkkeensaajalle myönnetään 8 §:n 9 momentissa tarkoitettu yhteensovituksessa huomioon otettava etuus; tai

4) eläkkeensaajalle myönnetään 8 §:n 10 momentissa tarkoitettu yhteensovituksessa huomioon otettava etuus; tai

8 c §

Jos leski ei saa 1 momentissa tarkoitettua eläkettä, lesken ansiotyöhön perustuvana eläkkeenä pidetään sitä eläkettä, joka hänelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjättäjän kuolinpäivänä tai sinä päivänä, jona 2 momentissa tarkoitettu lapsi täyttää 18 vuotta. Eläkettä määrättäessä ei tällöin kuitenkaan sovelleta 6 §:n 3 momentin säännöksiä päivistä, jotka jätetään huomioon ottamatta siinä tarkoitettuja 360 päivää laskettaessa.

Jos leski ei saa 1 momentissa tarkoitettua eläkettä, lesken ansiotyöhön perustuvana eläkkeenä pidetään sitä eläkettä, joka hänelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjättäjän kuolinpäivänä tai sinä päivänä, jona 2 momentissa tarkoitettu lapsi täyttää 18 vuotta. Näin menetellään myös vieraan valtion vastaavan etuuden osalta. Eläkettä määrättäessä ei sovelleta 6 a §:n 2 momentin säännöksiä päivistä, jotka jätetään huomioon ottamatta sanotun pykälän 1 momentissa tarkoitettuja 360 päivää laskettaessa.

8 f §

Sen lisäksi, mitä 8 e §:ssä säädetään, eläkesovitus tehdään uudelleen vain, jos leskelle myönnetään 8 c §:n 1 momentissa tarkoitettu eläke muuna kuin osa-aikaeläkkeenä tai jos

8 f §

Sen lisäksi, mitä 8 e §:ssä säädetään, eläkesovitus tehdään uudelleen vain, jos leskelle myönnetään 8 c §:n 1 momentissa tarkoitettu eläke muuna kuin osa-aikaeläkkeenä. Täl-

Voimassa oleva laki

leskeneläkkeen määrä 8 a §:n 3 momentin mukaisen uuden yhteensovituksen vuoksi muuttuu. Tällöin käytetään samaa eläkesovitusperustetta kuin eläkesovitusta ensimmäistä kertaa tehtäessä.

Ehdotus

löin käytetään samaa eläkesovitusperustetta kuin eläkesovitusta ensimmäistä kertaa tehtäessä.

10 a §

Asianomaisen työntekijän tai työnantajan hakemuksesta on eläkelaitoksen annettava päätös siitä, onko työsuhteeseen sovellettava 2 §:n 3 tai 4 momenttia ja myönteisessä tapauksessa vahvistettava näin päättyneestä työsuhteesta muodostuva vastainen eläkeoikeus.

12 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, mikäli eläkelaitokset eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä työntekijälle, joka 1 päivänä heinäkuuta 1962 ei ollut täyttänyt 50 vuotta, siltä osin kuin se perustuu palvelusajkaan ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijä täyttää 55 vuotta, on kukin eläkelaitos vastuussa määrästä, joka vastaa sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukaan eläkkeen myöntämistä edeltävältä ajalta laitokselle suoritettavia eläkevakuutusmaksuja tai laskettavaa eläkevastuuta; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi;

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 6 §:n 3 momenttia soveltaen, sellaisen työttömyyseläkkeen puolesta määrästä, joka on myönnetty soveltaen 6 §:n 3 momenttia vähintään viisi vuotta jatkuneeseen työsuhteeseen, sekä perhe-eläkkeestä, jonka perusteena on edunjäntäjän 6 §:n 3 momenttia soveltaen laskettu työkyvyttömyyseläke siltä osin kuin sitä on maksettu ajalta ennen sen kuukauden

12 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutusrahasta määräytyy sekä eläkkeistä ja kuntoutusrahasta eläkelaitoksille aiheutuvat kulut jaetaan eläkelaitosten kesken, mikäli eläkelaitokset eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä työntekijälle, joka 1 päivänä heinäkuuta 1962 ei ollut täyttänyt 50 vuotta, siltä osin kuin se perustuu palvelusajkaan ennen sitä kalenterivuotta, jona työntekijä täyttää 55 vuotta, on kukin eläkelaitos vastuussa määrästä, joka vastaa sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukaan eläkkeen myöntämistä edeltävältä ajalta laitokselle suoritettavia eläkevakuutusmaksuja tai laskettavaa eläkevastuuta; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi tai eläkelaitoksen vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen myös siltä osin kuin se perustuu palvelusajkaan sen kalenterivuoden jälkeen, jona työntekijä täyttää 54 vuotta, taikka työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkeajkaan;

2) työkyvyttömyyseläkkeestä, joka on myönnetty 6 a §:ää soveltaen, sellaisen työttömyyseläkkeen puolesta määrästä, joka on myönnetty soveltaen 6 a §:ää vähintään viisi vuotta jatkuneeseen työsuhteeseen, sekä perhe-eläkkeestä, jonka perusteena on edunjäntäjän 6 a §:ää soveltaen laskettu työkyvyttömyyseläke siltä osin kuin sitä on maksettu ajalta ennen sen kuukauden päättymistä, jona edunjäntäjä

Voimassa oleva laki

päättymistä, jona edunjättäjä olisi saavuttanut eläkeiän, näihin eläkkeisiin luettuna myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei 7 c §:n mukaista korotusta eikä 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 4 c §:ssä tarkoitettua työttömäksi joutumispäivän, jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 6 §:n 3 momenttia soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä yllämainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, *vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä tai edunjättäjä kuului sanotussa momentissa tarkoitettun työsuhteen perusteella, kuitenkin siten, että edellä tarkoitettusta eläkkeestä tai eläkkeen osasta, jonka perusteena oleva eläketapahtuma on sattunut työntekijän 63 vuoden iän täyttämivuoden jälkeen, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä on viimeksi kuulunut ennen eläketapahtuman sattumista sanotun iän täyttämivuonna tai sen jälkeen yhdenjaksoisesti jatkuneen vähintään kuuden kuukauden työsuhteen perusteella;*

4) muista vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeistä, lukuun ottamatta lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 2 kohdan ja merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, samoin kuin eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1—3 kohdan mukaiset määrät, osa-aikaeläkkeestä sekä maksujen tai rahastojen laskuperusteiden yleisestä muutoksesta ja 1 kohdan viimeisessä lauseessa tarkoitettua siirrosta johtuvista kustannuksista ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa sekä merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettuihin lakeihin perustuvan eläketurvan aiheuttamien kulujen osuudesta vastaavat eläkelaitokset yhteisesti sosiaali- ja terveysministeriön eri kululajeja varten antamien perusteiden mukaisesti; sekä

Kuntoutukseen liittyvistä muista kuin kuntoutusrahan aiheuttamista kustannuksista vastaa yksin kuntoutuksesta huolehtiva eläkelaitos

Ehdotus

olisi saavuttanut eläkeiän, näihin eläkkeisiin luettuna myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa ja merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu sanotun lain perusteella ehkä saatava eläkkeen osa, mutta ei 7 c §:n mukaista korotusta eikä 9 §:n perusteella eläkkeen alkamisen, työttömyyseläkkeen osalta kuitenkin 4 c §:ssä tarkoitettua työttömäksi joutumispäivän, jälkeen annettuja korotuksia, sekä siitä kuntoutusrahan osasta, joka vastaa 6 a §:ää soveltaen myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä yllä mainitulla tavalla määräytyvää eläkkeen osaa, vastaa yksin se eläkelaitos, jonka toimintapiiriin työntekijä on viimeksi kuulunut ennen eläketapahtuman sattumista sanotun iän täyttämivuonna tai sen jälkeen yhdenjaksoisesti jatkuneen vähintään kuuden kuukauden työsuhteen perusteella;

4) muista vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeistä, lukuun ottamatta lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin 2 kohdan ja merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, samoin kuin eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1—3 kohdan mukaiset määrät, osa-aikaeläkkeestä sekä maksujen tai rahastojen laskuperusteiden yleisestä muutoksesta ja 1 kohdassa tarkoitettuihin lakeihin perustuvan eläketurvan aiheuttamien kulujen osuudesta vastaavat eläkelaitokset yhteisesti sosiaali- ja terveysministeriön eri kululajeja varten antamien perusteiden mukaisesti; sekä

Kuntoutukseen liittyvistä muista kuin kuntoutusrahan aiheuttamista kustannuksista vastaa yksin kuntoutuksesta huolehtiva eläkelaitos

Voimassa oleva laki

ja kustannuksista, jotka johtuvat 4 b §:n 3 momentin soveltamisesta, vastaavat eläkelaitokset noudattaen soveltuvin osin, mitä perhe-eläkkeestä aiheutuvista kustannuksista on säädetty.

12 a §

Tämän lain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittaville eläkelaitoksille, merimieseläkeläisissä tarkoitettulle merimieseläkekassalle sekä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkeläisissä tarkoitettulle kunnalliselle eläkelaitokselle työttömyysajan huomioon ottamisesta aiheutuvan vastuun ja kulujen peittämiseksi tulee työttömyyskassalaissa (603/84) tarkoitettun työttömyyskassojen keskuskassan sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa määräajassa suorittaa vuosittain eläketurvakeskukselle vakuutusmaksu, joka lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamana prosenttimääränä keskuskassan tukimaksuista. Määräosa on vahvistettava siten, että vakuutusmaksuna arvion mukaan kertyy sama määrä, joka saataisiin, jos 7 b §:ssä tarkoitettua ansioon suhteutettua päivärahaa vastaavista palkoista suoritettaisiin tämän lain mukaista keskimääräistä vakuutusmaksua vastaava maksu. Eläketurvakeskuksen ja työttömyyskassojen keskuskassan yhteisestä esityksestä sosiaali- ja terveysministeriö voi määrätä suoritettavaksi edellä sanotun vakuutusmaksun ennakkoa.

Ehdotus

ja kustannuksista, jotka johtuvat 4 b §:n 4 momentin soveltamisesta, vastaavat eläkelaitokset noudattaen soveltuvin osin, mitä perhe-eläkkeestä aiheutuvista kustannuksista säädetään.

12 a §

Tämän lain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittaville eläkelaitoksille, merimieseläkeläisissä tarkoitettulle merimieseläkekassalle sekä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkeläisissä tarkoitettulle kunnalliselle eläkelaitokselle työttömyys- ja koulutusajan huomioon ottamisesta aiheutuvan vastuun ja kulujen peittämiseksi tulee työttömyyskassalaissa (603/84) tarkoitettun työttömyyskassojen keskuskassan suorittaa vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa määräajassa eläketurvakeskukselle vakuutusmaksu, joka lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamana prosenttimääränä keskuskassan tukimaksuista. Määräosa on vahvistettava siten, että vakuutusmaksuna arvion mukaan kertyy sama määrä, joka saataisiin, jos 7 b §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettua etuutta vastaavilta päiviltä suoritettaisiin tämän lain mukaista keskimääräistä vakuutusmaksua vastaava maksu. Tällöin vakuutusmaksun perusteena olevana palkkana käytetään sitä työansiota, jonka arvioidaan vastaavan 7 b §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettun etuuden perusteena olevaa keskimääräistä palkkaa. Eläketurvakeskuksen ja työttömyyskassojen keskuskassan yhteisestä esityksestä sosiaali- ja terveysministeriö voi määrätä suoritettavaksi edellä sanotun vakuutusmaksun ennakkoa.

12 b §

Työntekijäin eläkemaksu on kolme prosenttia lisättyinä puolella siitä prosenttimäärästä, jolla tämän lain vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräinen vakuutusmaksu prosentteina palkasta ylittää luvun 18,2. Keskimääräisessä vakuutusmaksussa ei tällöin oteta huomioon 13 b §:ssä tarkoitettujen kulujen osuutta. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa vuosittain päätöksen työntekijäin eläkemaksun määrästä.

Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä työntekijäin eläkemaksun palveluksessaan ole-

Voimassa oleva laki

17 §
 Työnantaja on velvollinen antamaan eläkelaitokselle, eläketurvakeskukselle ja tämän lain mukaiselle valitusviranomaiselle kaikki ne tiedot, jotka ovat tarpeen tämän lain täytäntöönpanoa varten. Sanotuilla laitoksilla on oikeus tarkastaa työnantajan kirjoista tietojen oikeellisuus. Siltä osin kuin työnantaja jättää sanotut tiedot toimittamatta tai toimittaa ne myöhemmin kuin asetuksessa tarkemmin säädetään, työnantajalle määrätään arvion perusteella enintään kaksinkertaiseksi korotettu vakuutusmaksu, jollei ole erityistä syytä luopua korotuksen määräämisestä. Eläketurvakeskus antaa tarvittaessa tarkemmat ohjeet korotuksen määräämisestä ja siitä luopumisesta. Mitä edellä on säädetty työnantajasta, koskee soveltuvin osin myös työttömyyskassalaisia tarkoitettua työttömyyskassaa.

19 b §

Jos eläkkeen hakija on alaikäinen taikka jos hän sairauden tai muun syyn takia ei pysty itse hakemaan eläkettä ja jos hänellä ole holhoojan tai tätä tarkoitusta varten määrättyä uskottua miestä, eläkelaitoksen hyväksymä hakijan lähiomainen tai muu henkilö, joka pääasiallisesti on huolehtinut hänestä, voi edunvalvojana käyttää hänen puhevaltaansa tämän lain mukaista eläkettä koskevassa asiassa. *Henkilö,*

Ehdotus

van työntekijän ennakkoperintälain 4 §:ssä tarkoitettusta palkasta, tuloverolain (1535/92) 77 §:n mukaisesta palkkatulosta, rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettusta palkasta sekä palvelurahoista. Työntekijäin eläkemaksu pidätetään myös vakuutusksalalaisia (1164/92) tarkoitettun sairauskassan myöntämästä täydennyspäivärahasta. Eläkemaksu pidätetään siltä osin kuin työnantaja on palkanmaksuhetken mukaisesti arvioituna velvollinen järjestämään työntekijälle eläketurvaa.

Työnantaja vastaa tämän lain vähimmäisehdot täyttävän eläketurvan kustannuksista eläkelaitokselle myös työntekijäin eläkemaksun osalta.

Työntekijäin eläkemaksua koskevan muutoksenhaun osalta noudatetaan soveltuvin osin, mitä 22 §:ssä säädetään.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

17 §

Työnantaja on velvollinen antamaan eläkelaitokselle, eläketurvakeskukselle ja tämän lain mukaiselle valitusviranomaiselle kaikki ne tiedot, jotka ovat tarpeen tämän lain täytäntöönpanoa varten. Sanotuilla laitoksilla on oikeus tarkastaa työnantajan kirjoista tietojen oikeellisuus. Siltä osin kuin työnantaja jättää sanotut tiedot toimittamatta tai toimittaa ne myöhemmin kuin asetuksessa tarkemmin säädetään, työnantajalle määrätään arvion perusteella enintään kaksinkertaiseksi korotettu vakuutusmaksu, jollei ole erityistä syytä luopua korotuksen määräämisestä. Eläketurvakeskus antaa tarvittaessa tarkemmat ohjeet korotuksen määräämisestä ja siitä luopumisesta. Mitä edellä säädetään työnantajasta, koskee soveltuvin osin myös 6 a ja 7 b §:ssä tarkoitettuja etuuksia myöntäviä viranomaisia ja laitoksia.

19 b §

Jos eläkkeen hakija on alaikäinen taikka jos hän sairauden tai muun syyn takia ei pysty itse hakemaan eläkettä ja jollei hänellä ole holhoojaa tai tätä tarkoitusta varten määrättyä uskottua miestä, eläkelaitoksen hyväksymä hakijan muu hänestä pääasiallisesti huolehtiva henkilö voi edunvalvojana käyttää hänen puhevaltaansa tämän lain mukaista eläkettä koskevassa asiassa.

Voimassa oleva laki

joka on täyttänyt 18 vuotta, voi myös, jolle erityistä estettä ole, itse tehdä eläkettään koskevan hakemuksen.

Edellä 1 momentissa säädetyn edellytyksin eläkelaitos voi myös suorittaa eläkkeen sen saajan lähiomaiselle tai muulle henkilölle taikka 18 vuotta täyttäneelle alaikäiselle eläkkeen saajalle itselleen.

Jos selvitystä edunjähtäjän kuolemasta ei voida esittää, mutta on todennäköistä, että edunjähtäjä on kuollut, perhe-eläke voidaan myöntää määräajaksi.

Jos vanhuus- tai perhe-eläke taikka sellainen täysi työkyvyttömyyseläke, jonka suuruutta määrättäessä ei ole sovellettu 6 §:n 3 momenttia, on ennen 8 §:n mukaisen yhteensovituksen suorittamista pienempi kuin 2,50 markkaa kuukaudessa, eläkelaitoksella on oikeus suorittaa eläke kertasuorituksena, joka lasketaan sosiaali- ja terveystministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Kertasuorituksen saajalla ei sen jälkeen ole saman eläketapahtuman johdosta oikeutta eläkkeeseen niiden työsuhteiden perusteella, joiden nojalla suoritusta vastaava eläke olisi maksettu. Jos määräajaksi myönnetty työkyvyttömyyseläke on maksettu kertasuorituksena, voidaan eläkkeensaajalle kuitenkin myöntää eläke siltä ajalta, jonka hänen työkyvyttömyytensä määräajan jälkeen jatkuu. Edellä sanottu markkamäärä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta sen palkkaindeksiluvun mukaan, joka vahvistetaan 9 §:n 1 momentin soveltamista varten.

Ehdotus

Edellä 1 momentissa säädetyn edellytyksin eläkelaitos voi suorittaa eläkkeen sen saajan lähiomaiselle tai muulle henkilölle.

Perhe-eläke voidaan myöntää määräajaksi, jos selvitystä edunjähtäjän kuolemasta ei voida esittää, mutta on todennäköistä, että edunjähtäjä on kuollut.

Jos vanhuus- tai perhe-eläke taikka sellainen täysi työkyvyttömyyseläke, jonka suuruutta määrättäessä ei ole sovellettu 6 a §:ää, on ennen 8 §:n mukaisen yhteensovituksen suorittamista pienempi kuin 2,50 markkaa kuukaudessa, eläkelaitoksella on oikeus suorittaa eläke kertasuorituksena, joka lasketaan sosiaali- ja terveystministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Kertasuorituksen saajalla ei sen jälkeen ole saman eläketapahtuman johdosta oikeutta eläkkeeseen niiden työsuhteiden perusteella, joiden nojalla suoritusta vastaava eläke olisi maksettu. Jos määräajaksi myönnetty työkyvyttömyyseläke on maksettu kertasuorituksena, voidaan eläkkeensaajalle kuitenkin myöntää eläke siltä ajalta, jonka hänen työkyvyttömyytensä määräajan jälkeen jatkuu. Edellä mainittu markkamäärä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta sen palkkaindeksiluvun mukaan, joka vahvistetaan 9 §:n 1 momentin soveltamista varten.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan. Tämän lain 5 b §:n 2 ja 6—8 momenttia sovelletaan kuitenkin myös eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen lain voimaantuloa.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, tämän lain 2 §:n 5 ja 6 momenttia sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa oleviin työsuhteisiin.

Jos ennen 1 päivää tammikuuta 1994 54 vaan ei 62 vuotta täyttäneen työntekijän työsuhte on sanottuna päivänä jatkunut vähintään kymmenen vuotta, päätetään työsuhte 2 §:n 5 momentin mukaisesti vuoden 1994 lopussa.

Ennen tämän lain voimaantuloa 55 vuotta

Voimassa oleva laki

Ehdotus

täyttäneeseen työntekijään, jolla tämän lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan, sovelletaan edelleen työntekijäin eläkelain 4 c §:ää sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Säännöstä sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana.

Sen estämättä, mitä 4 e §:n 1 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikära-
jasta, säilyttää vuonna 1939 tai sitä ennen syntynyt työntekijä oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 55 vuotta täytettyään. Tämän lain 4 e §:n 3 momenttia sovelletaan ennakkopäätökseen, joka annetaan tämän lain voimassa ollessa.

Lain 7 §:ää sovelletaan kuitenkin työsuhteeseen, joka päättyy 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen. Siltä osin kuin palvelusaikaa on laskettava ennen 1 päivää tammikuuta 1994, sovelletaan kuitenkin työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momenttia edelleen sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa.

Sovellettaessa 7 b §:n säännöksiä ei ennen tämän lain voimaantuloa edeltäneeltä ajalta maksettuja sanotun pykälän 1 momentin 2—4 kohdassa tarkoitettuja etuuksia oteta huomioon.

Tämän lain 8 §:n 2 momentissa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1966 vahvistettua palkkaindeksilukua ja 19 b §:n 4 momentissa säädetty markkamäärä vuodelle 1978 vahvistettua palkkaindeksilukua.

2.

Laki

lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 9 päivänä helmikuuta 1962 annetun lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) 1 §:n 1 momentti, 4 a, 5 ja 7 § sekä 9 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohta,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 1 momentti 23 päivänä lokakuuta 1992 annetussa laissa (950/92), 4 a § muutettuna 26 päivänä heinäkuuta 1985 ja 30 päivänä kesäkuuta 1989 annetuilla laeilla (667/85 ja 606/89), 5 § muutettuna 28 päivänä heinäkuuta 1978, 17 päivänä joulukuuta 1982 ja 8 päivänä elokuuta 1986 annetuilla laeilla (594/78, 982/82, ja 604/86) sekä mainitulla 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetulla lailla, 7 § muutettuna 14 päivänä heinäkuuta 1969, 18 päivänä kesäkuuta 1971, 12 päivänä heinäkuuta ja 31 päivänä joulukuuta 1985 sekä 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetuilla laeilla (470/69, 501/71, 593 ja 1121/85 sekä 613/91) sekä 9 §:n 1 momentin 1 kohta 29 päivänä kesäkuuta 1990 annetussa laissa (600/90) ja 3 kohta mainitussa 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa, sekä

lisätään lakiin uusi 5 b—5 d, 7 a, 7 b ja 10 c § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Työntekijälle, joka sen vuoden jälkeen, jona hän on täyttänyt 13 vuotta, työskentelee metsätyössä, uittotyössä, maatali- ja puutarhatalouden eri töissä, maa-, vesi- ja talonrakennustyössä, maanparannustyössä, turveteollisuustyössä, satamatyössä tai kotimaanliikenteen aluksessa taikka, sikäli kuin asetuksella säädetään, muualla sellaisella alalla, jolle lyhytaikaiset työsuhteet ovat luonteenomaisia, on työnantajan kustannettava eläketurva vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaisille perhe-eläketurva tämän lain mukaan. Mikäli tässä laissa ei toisin säädetä, on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain (395/61) 3 §:n 2—4 momentissa, 4 §:n 1, 3 ja 5 momentissa, 4 a—4 d ja 4 f—4 n §:ssä, 5 b §:n 3 ja 4 momentissa, 5 c, 7 a—7 c, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, ja 12 §:ssä, 13 §:n 3 ja 4 momentissa sekä 14, 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 17 b, 18, 19 a—19 e, 20, 21, 21 a, 21 b, 22 ja 23 §:ssä säädetään.

4 a §

Sen estämättä, mitä 4 §:n 2 momentissa ja 5 §:n 3 momentissa on säädetty täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 55 vuotta täytäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen

Ehdotus

1 §

Työntekijälle, joka sen vuoden jälkeen, jona hän on täyttänyt 13 vuotta, työskentelee metsätyössä, uittotyössä, maatali- ja puutarhatalouden eri töissä, maa-, vesi- ja talonrakennustyössä, maanparannustyössä, turveteollisuustyössä, satamatyössä tai kotimaanliikenteen aluksessa taikka, sikäli kuin asetuksella säädetään, muualla sellaisella alalla, jolle lyhytaikaiset työsuhteet ovat luonteenomaisia, on työnantajan kustannettava eläketurva vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaisille perhe-eläketurva tämän lain mukaan. *Työntekijä on velvollinen osallistumaan tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseen siten kuin 10 c §:ssä säädetään.* Jos tässä laissa ei toisin säädetä, on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 3 §:n 2—4 momentissa, 4 §:n 1, 3 ja 5 momentissa, 4 a—4 d ja 4 f—4 n §:ssä, 5 §:n 6 momentissa, 5 c, 7 a—7 c, 8, 8 a—8 g, 9, 9 a, 10, 10 a, ja 12 §:ssä, 13 §:n 3 ja 4 momentissa sekä 14, 15 a, 15 b, 16, 17, 17 a, 18, 19 a—19 d, 20, 21—21 b, 22 ja 23 §:ssä säädetään.

4 a §

Sen estämättä, mitä 4 §:n 2 momentissa ja 5 b §:n 1 momentissa säädetään täyden työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 58 vuotta täytäneellä työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen

Voimassa oleva laki

sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään. Edellytyksenä on *kuitenkin*, että työntekijä on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitetun ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa *keskimäärin* pienemmiksi kuin työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu markkamäärä. Yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon myös eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijällä on oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

Yksilöllisenä varhaiseläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jollei eläkkeen saaja enää täytä 1 momentissa säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Muutoin eläkkeestä on soveltuvin osin voimassa, mitä täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä on säädetty.

Osaeläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke muutetaan eläkkeensaajan hakemuksesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 1 momentissa säädetty edellytykset, ei kuitenkaan takautuvasti kuutta

Ehdotus

sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, ammatissaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan ansiotyötään.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen edellytyksenä on, että työntekijä on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitetun ansiotyön taikka että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa pienemmiksi kuin edellä mainitun lain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu markkamäärä. Lisäksi edellytetään, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon myös eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun työntekijällä on oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen tai vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 1 momentissa ja 2 momentin viimeisessä virkkeessä mainitut eläkkeen saamisen edellytykset. Päätökseen saa hakea muutosta niin kuin työntekijäin eläkelain 21 §:ssä säädetään. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pitemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesti syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Yksilöllisenä varhaiseläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, jollei eläkkeensaaja enää täytä 1 momentissa säädettyjä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Muutoin eläkkeestä on soveltuvin osin voimassa, mitä täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kuukautta pitemmältä ajalta ennen hakemusta seuraavan kuukauden alkua.

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 1 momentin ensimmäisessä tai viimeisessä virkkeessä mainitut eläkkeen saamisen edellytykset. Päätökseen saa hakea muutosta niin kuin työntekijäin eläkelain 21 §:ssä on säädetty. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään kuuden kuukauden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

5 §

Vanhuuseläke on yhtä suuri kuin se tämän lain mukainen työkyvyttömyyseläke, joka työntekijälle olisi myönnetty, jos hän olisi saanut työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman ja tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi viimeisenä päivänä sitä kalenterivuotta, jonka aikana hän on täyttänyt 63 vuotta. Työkyvyttömyyseläkkeen, jonka perusteena oleva työkyvyttömyys on alkanut ennen työntekijän 63 vuoden iän täyttämivuoden päättymistä, muuttuminen vanhuuseläkkeeksi ei aiheuta eläkkeen määrän tarkistusta, ellei eläkkeen määrää laskettaessa tule otettavaksi huomioon palkkaa, jota ei ole otettu huomioon työkyvyttömyyseläkkeen määrää laskettaessa. Eläkkeen vuotuinen määrä on puolitoista prosenttia työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti korjattujen ja työntekijän 23 ikävuoden täyttämisen jälkeen ansaitsemien niiden palkkojen yhteismäärästä, joiden perusteella on suoritettu vakuutusmaksu tämän lain mukaan. Jos työntekijä on jonakin kalenterivuotena ansainnut tässä laissa tarkoitetuissa töissä vähemmän kuin 200 markkaa, ei sinä vuotena ansaittua palkkaa kuitenkaan oteta huomioon eläkkeeseen oikeuttavana. Jos työntekijä on syntynyt ennen 1 päivää maaliskuuta 1922, korotetaan eläkettä kertomalla se luvulla, joka saadaan, kun luku 264 jaetaan niiden kuukausien lukumäärällä, jotka sisältyvät aikaan heinäkuun alusta 1962 sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 65 vuotta, edellyttäen, että näin saatu korotuskerroin on suurempi kuin luku yksi. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä edellä tarkoitetun korotuksen laskemisesta. Sanottua lukua 264 muutetaan jäljempänä olevan taulukon mukaisesti. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläke-

5 §

Eläkkeen vuotuinen määrä on 1,5 prosenttia työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti korjattujen ja työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennettyjen ja työntekijän 23 ikävuoden täyttämisen jälkeen ansaitsemien niiden palkkojen yhteismäärästä, joiden perusteella on suoritettu tämän lain mukainen vakuutusmaksu, ja sen vuoden alusta, jona työntekijä täyttää 60 vuotta, 2,5 prosenttia näiden palkkojen yhteismäärästä. Eläkkeen määrä on kuitenkin 1,5 prosenttia siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttava palkka määräytyy 7 §:n 1 momentissa tarkoitetuista tulevaa aikaa vastaavista ansioista tai 7 b §:n 1 momentin perusteella lasketusta palkasta ajalta, jolta työntekijä on saanut täysitehoista eläkettä. Vanhuuseläkkeen perusteena olevana palkkana ei oteta huomioon niitä palkkoja, jotka on ansaittu työntekijän 65 vuoden iän täyttämiskuukautena ja kuutena sitä edeltäneenä kuukautena. Tälle ajanjaksolle työntekijälle lasketaan kuukausiansioksi se työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti korjattu palkka, jonka hän on kuukautta kohden keskimäärin ansainnut tätä ajanjaksoa edeltäneen kahdenoista kuukauden aikana työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennettynä.

Jos työntekijä on jonakin kalenterivuonna ansainnut tässä laissa tarkoitetuissa töissä vähemmän kuin 200 markkaa, ei sinä vuonna ansaittua palkkaa oteta huomioon eläkkeeseen oikeuttavana. Niin ikään jätetään huomioon ottamatta palkat, jotka on ansaittu sen kuukauden jälkeen, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 65 vuotta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

lain muuttamisesta 20 päivänä syyskuuta 1974 annetun lain (750/74) voimaantulosäännöksen 3 momentissa mainitun syntymäaikarajan 1 päivää heinäkuuta 1922 asemasta käytetään syntymäaikarajana 1 päivää heinäkuuta 1926 ja prosenttilukua 25 muutetaan seuraavasti:

Vuonna	Luvun 264 asemesta luku	25 %:n asemesta %
1977—1978	280	27
1979—1981	288	28
1982 ja sen jälkeen .	296	29

Sen estämättä, mitä edellä 1 momentissa on säädetty, korotetaan eläkettä kertomalla se luvulla, joka saadaan, kun luku 304 jaetaan niiden kuukausien lukumäärällä, jotka sisältyvät aikaan heinäkuun alusta 1962 sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 65 vuotta, jos työntekijä on syntynyt ennen 1 päivää marraskuuta 1922 ja eläketapahtuma on sattunut 1 päivänä tammikuuta 1983 tai sen jälkeen.

(5 §:n 3 mom.)

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määrätään 1 tai 2 momentin mukaan. Jos työntekijä tulee työkyvyttömäksi sen kalenterivuoden jälkeen, jonka aikana hän on täyttänyt 63 vuotta, täysi työkyvyttömyyseläke lasketaan kuten 1 ja 2 momentissa on vanhuuseläkkeestä säädetty. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään työntekijälle, jonka työkyvyn on 4 §:n 2 momentin mukaisesti arvioitu olevan ainakin vuoden ajan alentunut vähintään kolmella viidenneksellä tai jolla on oikeus saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osaeläkkeenä ja sen määrä on puolet täydestä eläkkeestä. Jos kuitenkin työntekijä on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1927, osaeläke on seuraavien prosenttilukujen mukainen osa täydestä eläkkeestä:

Syntymävuosi	Osaeläke prosenttia täydestä eläkkeestä
1919 tai aikaisempi	66
1920	64
1921	62
1922	60
1923	58
1924	56
1925	54
1926	52

5 b §

Työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruus määrätään 5 §:n mukaan. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään työntekijälle, jonka työkyvyn on 4 §:n 2 momentin mukaisesti arvioitu olevan ainakin vuoden ajan alentunut vähintään 3/5 tai jolla on oikeus saada työkyvyttömyyseläke yksilöllisenä varhaiseläkkeenä. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osaeläkkeenä ja sen määrä on puolet täydestä eläkkeestä.

Jos yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön ja ansaitsee työntekijäin eläkelain 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun markkamäärän tai sitä enemmän, voidaan sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, yksilöllinen varhaiseläke maksaa 1 momentin mukaisen osaeläkkeen suuruisena. Jos kuitenkin eläkkeensaajan ansiotulot ylittävät 3/5 eläkkeen perusteena olevasta palkasta, eläkettä ei makseta ja se jätetään lepäämään.

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu siten, että muutoksella 1 momentin mukaan on vaikutusta eläkkeen suuruuteen ja jos muutoksen, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, voidaan arvioida jäävän pysyväksi ainakin vuoden ajaksi, tarkistetaan eläkkeen määrä eläkkeensaajan hakemuksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei työntekijäin eläkelain 4 d §:n säännöksistä muuta johdu. Eläkettä ei kuitenkaan alenneta ajalta, jolta sitä on jo suoritettu, eikä koroteta pitemmältä ajalta kuin eläkkeensaajan tarkistushakemusta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta edeltäneiltä kuudelta kuukaudelta. Osaeläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke muutetaan eläkkeensaajan hakemuksesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 4 a §:n 1 ja 2 momentissa säädetty edellytykset, ei kuitenkaan takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä työntekijäin eläkelain 4 l §:n 2 momentissa tarkoitetun kuntoutuksen ajalta.

Kun yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön, jonka vuoksi 2 momentin mukaan eläke olisi maksettava osaeläkkeen suuruisena tai sitä ei saisi maksaa lainkaan, eläkelaitos muuttaa eläkkeen määrän tai keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen. Näissä tapauksissa eläkelaitos voi periä aiheettomasti maksetut eläkerät takaisin eläkkeensaajan ansiotyöhön ryhtymisestä lukien.

Työnteon lakatessa tai vähentyessä siten, että työntekijällä on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä täytenä tai osaeläkkeen suuruisena, lepäävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ryh-

Voimassa oleva laki

(5 §:n 4 ja 5 mom.)

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä ei oteta huomioon palkkaa, jonka työntekijä on ansainnut saadessaan laissa säädettyä tai *julkisen* eläkesäännön mukaista työ- tai virkasuhteeseensa taikka yrittäjätoimintaansa perustuvaa sellaista eläkettä, jonka määrää laskettaessa on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio. Työkyvyttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä ei myöskään oteta huomioon työntekijän ansaitsemaa palkkaa sellaisessa työsuhteessa, jonka alkaessa hänellä jo oli työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä oleva sairaus, vika tai vamma. Viimeksi mainittu ei kuitenkaan koske palkkaa, joka on ansaittu vähintään vuotta ennen työkyvyttömyyden syntymistä alkaneessa työsuhteessa.

Jos perhe-eläke myönnetään edunjättäjän jälkeen, joka kuollessaan ei saanut eläkettä, pidetään sovellettaessa 4 momenttia sekä 7 §:n 1 momenttia ja 9 §:n 1 momentin 2 kohtaa sairauden, vian tai vamman alkamispäivänä kuolinpäivää, jollei edunsaaja muuta selvitä.

(5 §:n 6—8 mom.)

Työntekijäin eläkelain 8 §:n 1 ja 5 momentin säännöksiä sovellettaessa tämän lain mukainen eläke on rinnastettava työntekijäin eläkelain perusteella saatavaan eläkkeeseen ja tämän lain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava palkka laskettuna aikayksikköä kohden otettava huomioon sanottujen säännösten edellyttämää korkeinta eläkkeen perusteena olevaa palkkaa valittaessa. Ensiksi mainittu palkka on, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään,

Ehdotus

dytään maksamaan hakemusta seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Lepäävänä oleva yksilöllinen varhaiseläke voidaan eläkkeensaajan hakemuksesta lakkauttaa hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jollei lepäävänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ole vaadittu maksettavaksi uudelleen viiden vuoden kuluessa keskeyttämisestä, varhaiseläke katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi sanotun ajan kuluessa.

5 c §

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä ei oteta huomioon palkkaa ajalta, jolta *työntekijällä on oikeus saada työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön* mukaista sellaista peruseläkettä, jota määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio (*täysitehoinen eläke*). Työkyvyttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä ei myöskään oteta huomioon työntekijän ansaitsemaa palkkaa sellaisessa työsuhteessa, jonka alkaessa hänellä jo oli työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä oleva sairaus, vika tai vamma. Viimeksi mainittu ei kuitenkaan koske palkkaa, joka on ansaittu vähintään vuotta ennen työkyvyttömyyden syntymistä alkaneessa työsuhteessa.

Jos perhe-eläke myönnetään sellaisen edunjättäjän jälkeen, joka kuollessaan ei saanut eläkettä, pidetään 1 momenttia, 7 §:n 1 momenttia ja 9 §:n 1 momentin 2 kohtaa sovellettaessa sairauden, vian tai vamman alkamispäivänä kuolinpäivää, jollei edunsaaja muuta selvitä.

5 d §

Sovellettaessa työntekijäin eläkelain 8 §:n säännöksiä tämän lain mukainen eläke on rinnastettava työntekijäin eläkelakiin perustuvan eläkkeeseen. *Valittaessa yhteensovitusperustetta on otettava huomioon tämän lain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava korkein kalenterivuodelta laskettava palkka työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennettynä tai työntekijän keskimääräinen palk-*

Voimassa oleva laki

määrättävä siten, että se vastaa keskimäärin maksettavia palkkoja sen työeläkekassan tai 2 §:ssä tarkoitetun muun eläkelaitoksen vakuutettujen piiriin kuuluvissa vastaavissa töissä, jossa työntekijä on ollut vakuutettuna, mikäli ei näytetä, että hänen palkkansa on ollut oleellisesti tästä poikkeava, jolloin todellinen palkka on otettava määräämisperusteeksi.

Jos työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettu muu kuin tämän lain mukainen työ- tai virkasuhde taikka yrittäjätoiminta on jatkunut sellaisen kalenterivuoden taikka mainitussa momentissa tarkoitettu eläke vähintään kolmen peräkkäisen sellaisen kalenterivuoden ajan, jona työntekijä tässä laissa tarkoitettussa työssä on ansainnut vähintään 800 markkaa, laskeaan yhteensovitusperusteen määräämistä varten tässä laissa tarkoitettussa työssä ansaittu palkka yhteen vastaavan, edellä tässä momentissa tarkoitettun muun lain mukaisen eläkkeen perusteena olevan palkan tai työtulon taikka eläkkeen kanssa työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla. Tällöin tässä laissa tarkoitettussa työssä saatuna palkkana käytetään kysymyksessä olevina rinnakkaisina kalenterivuosina tällaisessa työssä ansaittujen todellisten palkkojen keskimäärää kuukautta kohden. *Mitä edellä on säädetty, ei estä käyttämästä yhteensovitusperusteena 6 momentissa tarkoitettua keskimäärin maksettavaa palkkaa, jos se johtaa työntekijälle edullisempaan tulokseen.*

Jos työntekijä on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1930, korotetaan vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä laskettaessa osa-aika-eläkkeen aikana saatujen ansioiden perusteella määrättävää eläkkeen perusteena olevaa palkkaa seuraavilla kertoimilla:

<i>Syntymävuosi</i>	<i>Kerroin</i>
<i>1924 tai aikaisempi</i>	<i>1,6</i>
<i>1925</i>	<i>1,5</i>
<i>1926</i>	<i>1,4</i>
<i>1927</i>	<i>1,3</i>
<i>1928</i>	<i>1,2</i>
<i>1929</i>	<i>1,1</i>

7 §

Jos työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeutettu työntekijä on ennen työkyvyttömyyden alkamista asunut vähintään viisi vuotta Suomessa ja jos hän on työkyvyttömyyden pääasiallisena

Ehdotus

ka laskettuna 7 a §:n säännösten mukaisella tavalla.

Jos työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettu muu kuin tämän lain mukainen työ- tai virkasuhde taikka yrittäjätoiminta on jatkunut sellaisen kalenterivuoden taikka mainitussa momentissa tarkoitettu eläke vähintään kolmen peräkkäisen sellaisen kalenterivuoden ajan, jona työntekijä tässä laissa tarkoitettussa työssä on ansainnut vähintään 800 markkaa, laskeaan yhteensovitusperusteen *valitsemista* varten tässä laissa tarkoitettussa työssä ansaittu palkka yhteen vastaavan, edellä tässä momentissa tarkoitettun muun lain mukaisen eläkkeen perusteena olevan palkan tai työtulon taikka eläkkeen kanssa työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla. Tällöin tässä laissa tarkoitettussa työssä saatuna palkkana käytetään kysymyksessä olevina rinnakkaisina kalenterivuosina ansaittujen todellisten palkkojen keskimäärää kuukautta kohden. *Palkoista vähennetään ennen keskimäärän laskemista työntekijäin eläkemaksun määrä työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitettulla tavalla.*

7 §

Jos työntekijä on työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista lähinnä edeltäneen 540 päivän aikana tässä laissa tarkoitettussa työssä

Voimassa oleva laki

syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista lähinnä edeltäneen 540 päivän aikana tässä laissa tarkoitettussa työssä ansainnut vähintään 800 markkaa, luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös se palkka, jonka hän työkyvyttömyyden alkamisesta lukien olisi ansainnut eläkeikänsä mennessä. Edellä tarkoitettua 540 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta työntekijä on saanut opintovapaalaissa (273/79) tarkoitettua opintovapaata, sekä päivät, joilta työntekijä on saanut työttömyysturvalain (602/84) mukaista päivärahaa, viimeksi mainitut kuitenkin enintään siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa. Jos työntekijä on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin perusteella, edellä olevasta poiketen tämän työsuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös työkyvyttömyyden alkamisen ja eläkeiän täyttämisen välinen aika. Samoin menetellään, jos *naispuolisella* työntekijällä on työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista välittömästi edeltäneen enintään yhdeksän vuoden ajan ollut työntekijäin eläkelain 4 §:n 5 momentissa tarkoitettu, kolmea vuotta nuorempi lapsi ja sanottuna aikana on päättynyt edellä tarkoitettu 540 päivän ajanjakso, jollei eläkeiän saavuttamiseen jäljellä olevaa aikaa tai sitä vastaavaa ansiota ilman sanotun lapsenhoidtoajan huomioon ottamista ole luettava eläkkeeseen oikeuttavaksi muun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella. Työntekijän ilmoituksen johdosta jätetään huomioon ottamatta sellaiset päivät, joilta työntekijä on saanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön ja eläkesääntöjen tai kuntoutusrahain (611/91) mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain (404/48) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella. Niin ikään työntekijän ilmoituksen johdosta jätetään huomioon ottamatta sellaiset päivät, joilta työntekijä on kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitettua työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden alkamista saanut sai-

Ehdotus

ansainnut vähintään 800 markkaa, luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös se palkka, jonka hän työkyvyttömyyden alkamisesta lukien olisi ansainnut eläkeikänsä mennessä (*tulevan ajan palkka*). Jos työntekijällä saman eläketapahtuman johdosta on myös maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) mukaan oikeus saada täysitehoista työkyvyttömyyseläkettä, pidetään edellä mainittuna rajamääränä 200 markkaa. *Työttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä* edellä mainittu 540 päivän aika lasketaan työntekijäin eläkelain 4 c §:n 3 momentista tarkoitettua työttömyyden alkamispäivästä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua 540 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta työntekijä on saanut:

1) opintovapaalaissa (273/79) tarkoitettua opintovapaata;

2) *koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/90), valtion virkamieslain (755/86), peruskoululain (476/83) tai lukiolain (477/83) mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea;*

3) työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaista koulutustukea;

4) työttömyysturvalain (602/84) mukaista päivärahaa, enintään siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa;

5) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön taikka kuntoutusrahain (611/91) mukaisista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella; tai

6) sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitettua työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden alkamista; näihin päiviin rinnastetaan päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sairausvakuutuslain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan.

Jos työntekijä on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin perusteella ennen kuin työkyvyttö-

Voimassa oleva laki

rausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa, samoin kuin sellaiset päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sanotun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan. *Edellä* sanotun palkan vuotuinen määrä edellytetään samaksi työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaan korjatuksi markkamääräksi, josta työntekijän työsuhteen perusteella on keskimäärin suoritettu tämän lain mukainen vakuutusmaksu niinä kalenterivuosina, joina hän tässä laissa tarkoitettussa työssä on ansainnut vähintään 800 markkaa tai, jollei hän minään kalenterivuotena ole ansainnut vähintään sanottua määrää, samaksi kuin mainittu rajamäärä. Jollei työntekijällä ole oikeutta lukea tässä momentissa tarkoitettua palkkaa vastaavaa aikaa eläkkeeseen oikeuttavaksi muun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, markkamäärään lisätään edellä tarkoituilta kalenterivuosilta saadut työntekijäin eläkelain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttavien aikojen ja niitä vastaavien eläkkeen perusteena olevien palkkojen mukaan lasketut ansiot. Ennen 23 vuoden iän täyttämistä ansaitut palkat otetaan kuitenkin huomioon vain, jos ne on ansaittu sinä kalenterivuotena, jona työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä oleva sairaus, vika tai vamma on saatu, tai jona edellä kolmannessa virkkeessä tarkoitettu 540 päivän ajanjakso on päättynyt taikka kolmena sitä välittömästi edeltäneenä kalenterivuotena. Laskettaessa edellä tarkoitettua markkamäärää, josta keskimäärin on suoritettu vakuutusmaksu, ei oteta huomioon aikaa, jolta työntekijä on ennen eläketapahtumaa välittömästi edeltäneen kalenterivuoden alkua saanut työttömyysturvalain mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa. Markkamäärän laskemisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

Jos työntekijä saatuaan 1 momentin mukaan laskettua työkyvyttömyyseläkettä *tai rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (13/82) mukaista varhaiseläkettä* myöhemmin uudelleen saa työkyvyttömyyseläkettä tai vanhuuseläkettä, luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi palkaksi myös se palkka, jonka hän olisi saanut 1 momentin mukaan, laskettuna siltä ajalta, jolta hän on 23 vuotta täytettyään saanut ensiksi mainittua työkyvyttömyyseläkettä tai

Ehdotus

myyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamisesta on kulunut *1 ja 2 momentissa* tarkoitettut 540 päivää, luetaan työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi myös *tulevan ajan palkka*.

Tulevan ajan palkka luetaan työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavaksi myös silloin, kun työntekijällä on työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista välittömästi edeltäneen enintään yhdeksän vuoden ajan ollut työntekijäin eläkelain 4 §:n 5 momentissa tarkoitettu, kolmea vuotta nuorempi lapsi ja sanottuna aikana on päättynyt edellä tässä pykälässä tarkoitettu 540 päivän ajanjakso. Tällöin edellytyksenä on kuitenkin, että:

1) työntekijä on saanut tämän lapsen perusteella sairausvakuutuslain *mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka lasten kotihoidon tuesta annetun lain (797/92) mukaista kotihoidon tukea; ja*

2) *tulevan ajan palkkaa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi 1—3 momentin mukaan.*

Mitä edellä säädetään tulevan ajan palkasta, sovelletaan vain, jos työntekijä on ennen työkyvyttömyyden alkamista asunut Suomessa vähintään viisi vuotta. Erityisestä syystä eläketurvakeskus voi kuitenkin päättää, ettei sanottua asumista koskevaa edellytystä sovelleta.

(7 b §:n 2 ja 3 mom.)

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

varhaiseläkettä. Jos kuitenkin uusi työkyvyttömyyseläke myönnetään sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin mainitun aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut yksi vuosi, tai jos eläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi eläke, uusi eläke määrätään samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke. *Määrättäessä uutta eläkettä edellä tarkoitetuissa tai työntekijäin eläkelain 6 §:n 4 momentissa taikka merimieseläkelain 12 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempaa eläkettä jätetään aikaisemman eläkkeen päättymisen jälkeen jatkunut työ- tai virkasuhde taikka yrittäjätoiminta huomioon ottamatta.*

Jos työntekijä on saavuttanut työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella oikeuden muussa laissa säädettyyn tai julkisen eläkesäännön mukaiseen eläketurvaan siten, että hänen sen mukaan maksettavaa työkyvyttömyyseläkettään määrättäessä otetaan huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, ei ennen sanotun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan alkamista ansaittua palkkaa oteta huomioon ratkaistaessa, onko ansio ylittänyt 1 momentissa mainitun rajamäärän.

(7 b § 4 mom.)

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut yksi vuosi, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä.

(7 b §:n 6 mom.)

Jos työntekijällä saman eläketapahtuman johdosta on myös maatalousyrittäjien eläkelain mukaan oikeus saada sellaista työkyvyttömyyseläkettä, jota määrättäessä otetaan huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, pidetään 1 momenttia sovellettaessa siinä mainittuna rajamääränä 200 markkaa.

(7 §:n 1 mom.)

Jos 1 momentissa tarkoitettua rajamäärän ansaitseminen on estänyt työkyvyttömyyseläkkeen määräämisen työntekijäin eläkelain 6 §:n 3 momenttia soveltaen sanotun lain alaisen työsuhteen taikka maatalousyrittäjien tai yrittäjien eläkelain alaisen yrittäjätoiminnan perusteella, ja jos eläkkeen perusteena oleva palkka tai työtulo mainitussa työsuhteessa tai yrittäjätoiminnassa vuosituloksi muutettuna ylittää 1

(7 b §:n 7 mom.)

Voimassa oleva laki

momentissa tarkoitetun palkan vuotuisen määrän, korvataan tämä sanotulla vuosituloksi muutetulla palkalla tai työtulolla.

Työttömyyseläkkeen suuruutta määrättäessä 1 momentissa mainittu 540 päivän aika lasketaan työntekijäin eläkelain 4 c §:n 3 momentissa tarkoitettusta työttömyyden alkamispäivästä.

Erityisestä syystä eläketurvakeskus voi päättää, että työkyvyttömyyseläke määrätään 1 momentissa tarkoitetulla tavalla, vaikkei sanotussa momentissa säädetty asumista koskeva edellytys täyty.

(7 §:n 1 mom.)

Ehdotus

(7 §:n 1 mom.)

(7 §:n 5 mom.)

7 a §

Tulevan ajan palkan vuotuinen määrä on sama kuin työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaan korjattu ja työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitetulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennetty markkamäärä, josta työntekijän työsuhteen perusteella on keskimäärin suoritettu tämän lain mukainen vakuutusmaksu niinä kalenterivuosina, joina hän tässä laissa tarkoitettussa työssä on ansainnut vähintään 7 §:n 1 momentissa tarkoitetun rajamäärän.

Jollei työntekijä minään kalenterivuonna ole ansainnut vähintään 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärää, vuotuinen määrä on mainittu rajamäärä. Jollei työntekijällä ole tulevan ajan oikeutta muun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, 1 momentissa tarkoitettuun markkamäärään lisätään siinä tarkoitetuilta kalenterivuosilta saadut työntekijäin eläkelain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttavien aikojen ja niitä vastaavien eläkkeen perusteena olevien palkkojen mukaan lasketut ansiot.

Ennen 23 vuoden iän täyttämistä ansaitut palkat otetaan huomioon vain siltä osin kuin ne on ansaittu sinä kalenterivuonna, jona työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä oleva sairaus, vika tai vamma on saatu, tai jona 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu 540 päivän ajanjakso on päättynyt tai kolmena sitä välittömästi edeltäneenä kalenterivuonna.

Laskettaessa 1 momentissa tarkoitettua markkamäärää, josta keskimäärin on suoritettu vakuutusmaksu, ei oteta huomioon aikaa, jolta työntekijä on ennen eläketapahtumavuotta saanut työntekijäin eläkelain 7 b §:n 1 momentin mukaista työeläkelisään oikeuttavaa etuutta.

Tässä pykälässä tarkoitetun markkamäärän laskemisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 b §

(7 §:n 2 mom.)

Jos työntekijä saatuaan 7 ja 7 a §:n mukaan laskettua työkyvyttömyyseläkettä myöhemmin uudelleen saa työkyvyttömyyseläkettä tai vanhuuseläkettä, luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi palkaksi myös se palkka, jonka hän olisi saanut sanottujen säännösten mukaan, laskettuna siltä ajalta, jolta hän on 23 vuotta täytettyään saanut ensiksi mainittua työkyvyttömyyseläkettä.

Jos 7 ja 7 a §:n mukaisesti määrättyä työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin on suoritettava eläkettä sellaisen uuden työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, tai jos eläke myönnetään saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi eläke, uusi eläke määrätään samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke.

Jos työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuva 5 c §:n 1 momentissa tarkoitettu täysitehoinen eläke määrätään uuden työkyvyttömyyden perusteella samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke, ei aikaisemman eläkkeen päättymisen jälkeen jatkunutta työ- tai virkasuhdetta taikka yrittäjätoimintaa oteta eläkkeeseen oikeuttavana huomioon.

(7 §:n 3 mom.)

Jos työntekijä on saavuttanut työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella oikeuden 5 c §:n 1 momentissa tarkoitettuun täysitehoiseen eläkkeeseen, ei ennen sanotun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan alkamista ansaittua palkkaa oteta huomioon ratkaistaessa, onko ansio ylittänyt 7 §:n 1 momentissa mainitun rajamäärän.

Työntekijän, joka on täyttänyt 55 vuotta, ei katsota saavuttaneen 4 momentissa tarkoitettua oikeutta täysitehoiseen eläkkeeseen kuitenkaan sellaisen työ- tai virkasuhteen perusteella, johon työntekijä on työllistetty työllisyylain (275/87) 18 §:n 3 momentin tai, jos kyseessä on muu työnantaja kuin valtio tai kunta, sitä vastaavan menettelyn mukaisesti (velvoitettyö) ja josta laskettava eläkkeen perusteena oleva palkka on pienempi kuin aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta laskettava vastaava palkka. Jos työntekijä ei ole menettänyt oikeuttaan tulevan ajan palkkaan aikaisemman työ- tai virkasuhteen perusteella sillä hetkellä kun hänen velvoitettyönsä alkoi, hänen ei tätä momenttia sovellettaessa katsota menettäneen oikeuttaan tulevan ajan

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(7 §:n 4 mom.)

(7 §:n 6 mom.)

9 §

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaavat 2 §:ssä tarkoitetut eläkelaitokset, sikäli kuin ne eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä työntekijälle, joka 1 päivänä heinäkuuta 1962 ei ollut täyttänyt 50 vuotta, siltä osin kuin se perustuu ennen sitä kalenterivuotta ansaittuihin palkkoihin, jona työntekijä täyttää 55 vuotta, on kukin eläkelaitos vastuussa määrästä, joka vastaa sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukaan laskettua eläkevastuuta; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi;

palkkaan aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta velvoitetyn vuoksi.

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut *kaksi vuotta*, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä.

Jos 7 §:n 1 momentissa tarkoitetun rajamäärän ansaitseminen on estänyt *täysitehoisen* työkyvyttömyyseläkkeen määräämisen työntekijän eläkelain alaisen työsuhteen taikka maatalousyrittäjien tai yrittäjien eläkelain (468/69) alaisen yrittäjätoiminnan perusteella ja jos eläkkeen perusteena oleva palkka tai työtulo mainitussa työsuhteessa tai yrittäjätoiminnassa vuosituloksi muutettuna ylittää 1 momentissa tarkoitetun palkan vuotuisen määrän, korvataan tämä sanotulla vuosituloksi muutetulla palkalla tai työtulolla.

9 §

Tässä laissa säädetystä eläketurvasta vastaavat 2 §:ssä tarkoitetut eläkelaitokset, sikäli kuin ne eivät ole toisin sopineet, seuraavasti:

1) vanhuuseläkkeestä työntekijälle, joka 1 päivänä heinäkuuta 1962 ei ollut täyttänyt 50 vuotta, siltä osin kuin se perustuu ennen sitä kalenterivuotta ansaittuihin palkkoihin, jona *vuonna* työntekijä täyttää 55 vuotta, on kukin eläkelaitos vastuussa määrästä, joka vastaa sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukaan laskettua eläkevastuuta; lisäksi eläkelaitos on vastuussa siitä eläkkeen määrästä, joka sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan eläkkeen osaan tämän osan arvon säilyvyyden tukemiseksi *tai eläkelaitoskohtaisen vastuun ulottamiseksi eläkkeeseen myös siltä osin kuin se perustuu sen kalenterivuoden jälkeen ansaittuihin palkkoihin, jona vuonna työntekijä täyttää 54 vuotta, taikka 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuun palkkaan;*

3) muista vanhuus-, työkyvyttömyys-, työtömyys- ja perhe-eläkkeistä, lukuun ottamatta työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan ja merimieseläkelain 3 a §:n 2 momen-

3) muista vanhuus-, työkyvyttömyys-, työtömyys- ja perhe-eläkkeistä, lukuun ottamatta työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan ja merimieseläkelain 3 a §:n 2 momen-

Voimassa oleva laki

tin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1 ja 2 kohdan mukaiset määrät, osa-aikaeläkkeestä samoin kuin työntekijäin eläkelain perusteella maksettavista vastaavista vähimmäiseläketurvan mukaisista eläkkeistä ja eläkkeen osista ja vastaavista merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitetuista eläkkeen osista sekä eläkevastuun laskuperusteiden yleisestä muutoksesta ja 1 kohdan viimeisessä lauseessa tarkoitettusta siirrosta johtuvista kustannuksista, samoin kuin eläketurvakeskuksen kustannuksista vastaavat eläkelaitokset yhdessä työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten ja merimieseläkekassan kanssa, siten kuin on säädetty työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa; sekä

Ehdotus

tin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää, eläkkeiden ja kuntoutusrahan niistä osista, jotka ylittävät 1 ja 2 kohdan mukaiset määrät, osa-aikaeläkkeestä samoin kuin työntekijäin eläkelain perusteella maksettavista vastaavista vähimmäiseläketurvan mukaisista eläkkeistä ja eläkkeen osista ja vastaavista merimieseläkelain perusteella maksettavista, sanotun lain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitetuista eläkkeen osista sekä eläkevastuun laskuperusteiden yleisestä muutoksesta ja 1 kohdassa tarkoitetuista siirroista johtuvista kustannuksista, samoin kuin eläketurvakeskuksen kustannuksista vastaavat eläkelaitokset yhdessä työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten ja merimieseläkekassan kanssa siten kuin työntekijäin eläkelain 12 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään; sekä

10 c §

Työntekijäin eläkemaksu on työntekijäin eläkelain 12 b §:n 1 momentissa säädetyn eläkemaksuprosentin suuruinen osuus 10 §:n 1 momentissa tarkoitetuista palkoista.

Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä työntekijäin eläkemaksun palveluksessaan olevan työntekijän 1 momentissa tarkoitettua palkasta.

Työnantaja vastaa työeläkekassalle myös työntekijäin eläkemaksusta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1994.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan. Lain 5 b §:ää sovelletaan kuitenkin myös eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on satunut ennen lain voimaantuloa.

Ennen tämän lain voimaantuloa 55 vuotta täyttäneeseen työntekijään, jolla lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan, sovelletaan edelleen työntekijäin eläkelain 4 c §:ää sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Säännöstä sovellettaessa työntekijällä katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuun aikana.

Sen estämättä, mitä 4 a §:ssä säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajusta, säilyttää vuonna 1939 tai sitä ennen syntynyt työntekijä oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä

Voimassa oleva laki

Ehdotus

55 vuotta täytettyään. Tämän lain 4 a §:n 3 momenttia sovelletaan ennakkopäätökseen, joka annetaan lain voimassa ollessa.

Tämän lain 5 §:n 1 momenttia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 1994. Siltä osin kuin momentissa tarkoitettu ajanjakso on laskettava ennen 1 päivää tammikuuta 1994, sovelletaan kuitenkin lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 5 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa.

Lain 5 §:n 2 momentissa, 5 d §:n 2 momentissa ja 7 §:n 1 momentissa säädetyt markkamäärät vastavat vuodelle 1962 vahvistettua palkkaindeksilukua.

3.

Laki**eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetun eräiden työsuhteessa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain (662/85) 2 §:n 1 momentti, 4 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti ja 6 § sekä *lisätään* lakiin uusi 7 a § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 §

Työnantajan on kustannettava eläketurva tämän lain piiriin kuuluvalla työntekijälle vanhuuden, työkyvyttömyyden ja työttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaiselle perhe-eläketurva tämän lain mukaan.

2 §

Työnantajan on kustannettava eläketurva tämän lain piiriin kuuluvalla työntekijälle vanhuuden, työkyvyttömyyden ja työttömyyden varalta sekä tällaisen työntekijän omaiselle perhe-eläketurva tämän lain mukaan. *Työntekijä on velvollinen osallistumaan tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseen siten kuin 7 a §:ssä säädetään.*

4 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi luetaan jokainen kalenterivuosi, jolta työntekijä on saanut 3 §:n 2 momentin mukaan eläkkeeseen oikeuttavaa tuloa, noudattaen kuitenkin soveltuvin osin vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 6 §:n 1 ja 3—5 momentissa on säädetty.

4 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi luetaan jokainen kalenterivuosi, jolta työntekijä on saanut 3 §:n 2 momentin mukaan eläkkeeseen oikeuttavaa tuloa, noudattaen kuitenkin soveltuvin osin vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 6 §:n 1 momentissa ja 6 a—6 c §:ssä säädetään.

5 §

Tämän lain mukaisen eläkkeen määrä lasetaan 4 §:n mukaisesti määrätyltä eläkkeeseen oikeuttavalta ajalta kalenterivuositain työntekijän asianomaisena vuotena ansaitsemista, työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti tarkistetuista työansioista, joiden perusteella on suoritettu vakuutusmaksu tämän lain mukaan.

5 §

Tämän lain mukaisen eläkkeen määrä lasetaan 4 §:n mukaisesti määrätyltä eläkkeeseen oikeuttavalta ajalta kalenterivuositain työntekijän asianomaisena vuotena ansaitsemista, työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti tarkistetuista ja työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrällä vähennetyistä työansioista, joiden perusteella on suoritettu vakuutusmaksu tämän lain mukaan.

6 §

Sovellettaessa työntekijäin eläkelain 8 §:ää tämän lain mukainen eläke on rinnastettava työntekijäin eläkelakiin perustuvaan eläkkeeseen ja tämän lain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava työansio otettava huomioon sanotujen säännösten edellyttämää korkeinta eläkkeen perusteena olevaa palkkaa valittaessa.

6 §

Sovellettaessa työntekijäin eläkelain 8 §:ää tämän lain mukainen eläke on rinnastettava työntekijäin eläkelakiin perustuvaan eläkkeeseen ja tämän lain mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava työansio otettava huomioon sanotujen säännösten edellyttämää korkeinta eläkepalkkaa valittaessa. Tällöin edellä tarkoitettu

Voimassa oleva laki

Tällöin edellä tarkoitettu työansio määrätään korkeimman tässä laissa tarkoitettun kalenterivuodelta lasketun työansion perusteella.

Jos työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettu muu kuin tämän lain mukainen työ- tai virkasuhde taikka yrittäjätoiminta on jatkunut sellaisen kalenterivuoden taikka mainitussa momentissa tarkoitettu eläke vähintään kolmen peräkkäisen sellaisen kalenterivuoden ajan, jolta työntekijän tässä laissa tarkoitettujen työansiot ovat nousseet vähintään 3 §:n 2 momentissa säädettyyn markkamäärään, lasketaan yhteensovitusperusteen määräämistä varten tässä laissa tarkoitettujen työansiot yhteen vastaavan tässä momentissa tarkoitettun muun lain mukaisen eläkkeen perusteena olevan palkan tai työtulon taikka eläkkeen kanssa työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla. Tällöin tässä laissa tarkoitettuna työansiona käytetään kysymyksessä olevina kalenterivuosina tällaisessa työssä saatujen työansioiden keskimäärää kuukautta kohden.

Ehdotus

työansio määrätään korkeimman tässä laissa tarkoitettun kalenterivuodelta lasketun sellaisen työansion perusteella, josta on vähennetty työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitettulla tavalla työntekijäin eläkemaksun määrä.

Jos työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettu muu kuin tässä laissa tarkoitettu työ- tai virkasuhde taikka yrittäjätoiminta on jatkunut sellaisen kalenterivuoden taikka mainitussa momentissa tarkoitettu eläke vähintään kolmen peräkkäisen sellaisen kalenterivuoden ajan, jolta työntekijän tässä laissa tarkoitettujen työansiot ovat nousseet vähintään 3 §:n 2 momentissa säädettyyn markkamäärään, lasketaan yhteensovitusperusteen määräämistä varten tässä laissa tarkoitettujen työansiot yhteen vastaavan tässä momentissa tarkoitettun muun lain mukaisen eläkepalkan tai työtulon taikka eläkkeen kanssa työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla. Tällöin tässä laissa tarkoitettuna työansiona käytetään kysymyksessä olevina kalenterivuosina tällaisessa työssä saatujen työansioiden keskimäärää kuukaudessa. Työansioista vähennetään ennen keskimäärän laskemista työntekijäin eläkemaksun määrä työntekijäin eläkelain 7 §:n 5—7 momentissa tarkoitettulla tavalla.

7 a §

Työntekijäin eläkemaksu on työntekijäin eläkelain 12 b §:n 1 momentissa säädetyn eläkemaksuprosentin suuruinen osuus 7 §:n 1 momentissa tarkoitetuista palkoista.

Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä työntekijäin eläkemaksun palveluksessaan olevan työntekijän 1 momentissa tarkoitettusta palkasta.

Työnantaja vastaa työeläkekassalle myös työntekijäin eläkemaksusta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua voimaan.

4.

Laki

yrittäjien eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun yrittäjien eläkelain (468/69) 5 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (669/85),

muutetaan 1 §:n 3 momentin 3 ja 4 kohta, 6 §, 7 §:n 2 ja 4 momentti sekä 17 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 3 momentin 3 ja 4 kohta 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa (596/78), 6 § 12 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (597/85), 7 §:n 2 momentti ja 17 §:n 1 momentti 8 päivänä elokuuta 1986 annetussa laissa (606/86) sekä 7 §:n 4 momentti 29 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1326/88), sekä

lisätään 1 §:n 3 momenttiin, sellaisena kuin se on mainitussa 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetussa laissa, uusi 5 kohta ja lakiin uusi 7 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Tämä laki ei kuitenkaan koske:

3) ansiotyötä, jonka perusteella yrittäjällä on oikeus eläkkeeseen muun lain tai julkisen eläkesäännön mukaan; *eikä*

4) yrittäjän toimintaa, joka on alkanut sen kalenterivuoden jälkeen, jonka aikana yrittäjä on täyttänyt 62 vuotta, jollei häneen aikaisemmin ole sovellettu tätä lakia, työntekijäin eläkelakia, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelakia (134/62) tai maatalousyrittäjien eläkelakia (467/69).

3) ansiotyötä, jonka perusteella yrittäjällä on oikeus eläkkeeseen muun lain tai julkisen eläkesäännön mukaan;

4) yrittäjän toimintaa *sinä aikana, jolta yrittäjällä on oikeus saada työntekijäin eläkelain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua täysitehoista eläkettä; eikä*

5) *yrittäjän toimintaa, joka on alkanut tai jatkunut sen jälkeen, kun hän on siirtynyt tämän lain mukaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle tai täyttänyt 65 vuotta.*

5 §

Tätä lakia sovellettaessa ei oteta huomioon toimintaa sinä aikana, jolta yrittäjälle suoritetaan laissa säädettyä tai julkisen eläkesäännön mukaista työ- tai virkasuhteeseensa taikka yrittäjätoimintaansa perustuvaa sellaista eläkettä, jonka suuruutta määrittäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio. Myöskään ei oteta huomioon toimintaa eläkeiän saavuttamisen jälkeen.

(3 mom. kumotaan)

6 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan aika, jonka yrittäjän toiminta lain voimaan tultua on

6 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan aika, jonka yrittäjän toiminta lain voimaan tultua on

Voimassa oleva laki

jatkonut ennen eläkeiän saavuttamista, noudattaen kuitenkin soveltuvin osin vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 6 §:n 1 ja 3—6 momentissa on säädetty.

7 §

Vakuutuksen alkaessa eläkelaitos vahvistaa yrittäjän työtulon. Jos työtuloon vaikuttavat seikat myöhemmin olennaisesti muuttuvat, tarkistetaan se hakemuksesta. Eläkelaitos voi myös omasta aloitteestaan tarkistaa työtulon. Työtuloa ei saa kuitenkaan muuttaa takautuvasti. *Sen kalenterivuoden jälkeen, jonka aikana yrittäjä on täyttänyt 62 vuotta, tarkistetaan työtuloa vain, jos yrittäjä ei täytä 1 §:n mukaisia vakuuttamisedellytyksiä.* Sen estämättä, mitä tässä pykälässä on säädetty, osa-aikaeläkettä saavan yrittäjän työtuloksi vahvistetaan puolet 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua keskimääräisestä työtulosta.

Eläkkeen perusteena oleva työtulo saadaan jakamalla vahvistettujen ja työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti tarkistettujen työtulojen yhteismäärä vastaavalla ajalla. Jos yrittäjälle on vahvistettu työtuloa 23 vuoden iän täyttämisen jälkeiseltä ajalta, jätetään eläkkeen perusteena olevaa työtuloa määrättäessä sanotun iän täyttämistä edeltäneet työtulot ja vastaava aika huomioon ottamatta. *Jos yrittäjä on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1938, korotetaan vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä hänen 2 momentissa tarkoitettua osa-aikaeläkkeen ajaksi vahvistettua eläkkeen perusteena olevaa työtuloaan seuraavilla kertoimilla:*

Syntymävuosi	Kerroin
1932 tai aikaisempi	1,6
1933	1,5
1934	1,4
1935	1,3
1936	1,2
1937	1,1

Ehdotus

jatkonut ennen eläkeiän saavuttamista, noudattaen kuitenkin soveltuvin osin vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 6 §:n 1 momentissa ja 6 a—6 c §:ssä säädetään.

Vakuutuksen alkaessa eläkelaitos vahvistaa yrittäjän työtulon. Jos työtuloon vaikuttavat seikat myöhemmin olennaisesti muuttuvat, tarkistetaan se hakemuksesta. Eläkelaitos voi myös omasta aloitteestaan tarkistaa työtulon. Työtuloa ei saa kuitenkaan muuttaa takautuvasti. Sen estämättä, mitä tässä pykälässä säädetään, osa-aikaeläkettä saavan yrittäjän työtuloksi vahvistetaan puolet 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua keskimääräisestä työtulosta.

Eläkkeen perusteena oleva työtulo saadaan jakamalla vahvistettujen ja työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaisesti tarkistettujen työtulojen yhteismäärä vastaavalla ajalla. Jos yrittäjälle on vahvistettu työtuloa 23 vuoden iän täyttämisen jälkeiseltä ajalta, jätetään eläkkeen perusteena olevaa työtuloa määrättäessä sanotun iän täyttämistä edeltäneet työtulot ja vastaava aika huomioon ottamatta.

7 a §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisillä, jos yrittäjä on saanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesääntöjen tai eläkesääntöjen taikka kuntoutusrahalain (611/91) mukaista kuntoutusra-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

haa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona yrittäjä on täyttänyt 23 vuotta;

2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona yrittäjällä on ollut ensimmäinen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhde taikka yrittäjätoiminta, tai sanotulta kalenterivuodelta;

3) kalenterivuodelta, jonka ajan yrittäjä on ollut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitussa laissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännössä tarkoitettua virka- tai työsuhhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei yrittäjä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhhteissa olevien työntekijäin (134/62) mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisä lasketaan kertomalla eläkkeen määrä niiden kuukausien lukumäärällä, joilta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu (etuuskuukaudet) ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan yrittäjän 23 vuoden iän täyttämisestä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saavuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päivien yhteen lasketun lukumäärän perusteella, joilta yrittäjä on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisään oikeuttavaa etuutta. Etuuskuukausia määrättäessä päivien jakana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien lukumäärää, joilta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

17 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 4 ja 4 b—4 g §:ssä, 5 §:n 2—5 momentissa, 5 b, 5 c, 7 a ja 7 c—10 §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä 13, 14, 16—21 a ja 22 §:ssä on säädetty.

17 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 4 ja 4 a—4 n §:ssä, 5 §:n 2—6 momentissa, 5 b, 5 c, 7 a ja 7 c—10 §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 4 momentissa sekä 13, 14, 16—21 a ja 22 §:ssä säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 1994.*

*Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin,
joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua
voimaan.*

*Sovellettaessa 7 a §:n säännöksiä ei tämän
lain voimaantuloa edeltäneeltä ajalta maksettuja
sanotun pykälän 1 momentissa tarkoitettuja
etuuksia oteta huomioon.*

5.

Laki**maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 14 päivänä heinäkuuta 1969 annetun maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) 6 §:n 3 momentti, 8 g §:n 4 momentti ja 8 i §:n 4 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 3 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (668/85), 8 g §:n 4 momentti 20 päivänä joulukuuta 1991 annetussa laissa (1599/91) sekä 8 i §:n 4 momentti 29 päivänä joulukuuta 1989 annetussa laissa (1312/89),

muutetaan 1 §:n 3 momentti, 7 § ja 19 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 3 momentti muutettuna 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetulla lailla (595/78), sekä mainitulla 29 päivänä joulukuuta 1989 annetulla lailla, 7 § 12 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (596/85) ja 19 §:n 1 momentti 8 päivänä elokuuta 1986 annetussa laissa (605/86), sekä

lisätään lakiin uusi 8 k § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Tämä laki ei kuitenkaan koske:

1) maatalousyrittäjää, joka ei ole täyttänyt 18 vuotta, eikä toimintaa, joka ei ole maatalousyrittäjän täytettyä sanotun iän yhdenjaksoisesti jatkunut vähintään neljää kuukautta;

2) maatalousyrittäjää, jonka 8 ja 8 a—8 h §:ssä tarkoitettu työtulo sanottujen pykälien mukaan arvioituna ei vastaa vähintään 500 markan vuosituloa; *eikä*

3) maatalousyrittäjän toimintaa, joka on alkanut sen kalenterivuoden jälkeen, jonka aikana hän on täyttänyt 63 vuotta, jollei häneen aikaisemmin ole sovellettu tätä lakia, työntekijäin eläkelakia (395/61), lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelakia (134/62) tai yrittäjien eläkelakia (468/69).

Tämä laki ei kuitenkaan koske:

1) maatalousyrittäjää, joka ei ole täyttänyt 18 vuotta, eikä toimintaa, joka ei ole maatalousyrittäjän täytettyä sanotun iän yhdenjaksoisesti jatkunut vähintään neljää kuukautta;

2) maatalousyrittäjää, jonka 8 ja 8 a—8 h §:ssä tarkoitettu työtulo sanottujen pykälien mukaan arvioituna ei vastaa vähintään 500 markan vuosituloa;

3) maatalousyrittäjän toimintaa *sinä aikana, jolta maatalousyrittäjällä on oikeus saada työntekijäin eläkelain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua täysitehoista eläkettä; eikä*

4) maatalousyrittäjän toimintaa, joka on alkanut tai jatkunut sen jälkeen, kun hän on siirtynyt tämän lain mukaiselle varhennetulle vanhuuseläkkeelle tai täyttänyt 65 vuotta.

6 §

Tätä lakia sovellettaessa ei oteta huomioon toimintaa sinä aikana, jolta maatalousyrittäjälle suoritetaan laissa säädettyä tai julkisen eläkesäännön mukaista työ- tai virkasuhteeseensa taikka yrittäjätoimintaansa perustuvaa sellaista eläkettä, jonka suuruutta määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva

(3 mom. kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

aika tai sitä vastaava ansio. Myöskään ei oteta huomioon toimintaa eläkeiän saavuttamisen jälkeen.

7 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan aika, jonka maatalousyrittäjän toiminta tämän lain voimaan tultua on jatkunut ennen eläkeiän saavuttamista, noudattaen kuitenkin soveltuvin osin vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 6 §:n 1 ja 3—6 momentissa on säädetty.

7 §

Eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan aika, jonka maatalousyrittäjän toiminta tämän lain voimaan tultua on jatkunut ennen eläkeiän saavuttamista, noudattaen kuitenkin soveltuvin osin vastaavasti, mitä työntekijäin eläkelain 6 §:n 1 momentissa ja 6 a—6 c §:ssä säädetään.

8 g §

Sen kalenterivuoden jälkeen, jonka aikana maatalousyrittäjä on täyttänyt 62 vuotta, tarkistetaan työtuloa vain, jos maatalousyrittäjä ei täytä 1 §:n mukaisia vakuuttamisedellytyksiä.

(4 mom. kumotaan)

8 i §

Jos maatalousyrittäjä on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1938, korotetaan vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä hänen 8 h §:ssä tarkoitettua osaaikaeläkkeen ajaksi vahvistettua eläkkeen perusteena olevaa työtuloaan seuraavilla kertoimilla:

(4 mom. kumotaan)

Syntymävuosi	Kerroin
1932 tai aikaisempi	1,6
1933	1,5
1934	1,4
1935	1,3
1936	1,2
1937	1,1

8 k §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisällä, jos maatalousyrittäjä on saanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen taikka kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona maatalousyrittäjä on täyttänyt 23 vuotta;

2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona maatalousyrittäjällä on ollut ensimmäinen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhte taikka yrittäjätoiminta, tai sanotulta kalenterivuodelta;

3) kalenterivuodelta, jonka ajan maatalousyrittäjä on ollut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitussa laissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännössä tarkoitettussa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei maatalousyrittäjä ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisä lasketaan kertomalla eläkkeen määrä niiden kuukausien lukumäärällä, joilta 1 momentissa mainittua etuutta on maksettu (etuuskuukaudet) ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan maatalousyrittäjän 23 vuoden iän täyttämisenä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saavuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päivien yhteenlasketun lukumäärän perusteella, joilta maatalousyrittäjä on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisään oikeuttavaa etuutta. Etuuskuukausia määrättäessä päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien lukumäärää, joilta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

19 §

Jollei tästä laista muuta seuraa, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 3 ja 4 momentissa, 4 ja 4 b—4 g §:ssä, 5 §:n 2—5 momentissa, 5 b, 5 c, 7 a ja 7 c—9 a §:ssä 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 13, 14, 16—21 a ja 22 §:ssä sekä lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 10 §:n 3 momentissa on säädetty.

19 §

Jollei tästä laista muuta johdu, on soveltuvin osin lisäksi vastaavasti voimassa, mitä työntekijäin eläkelain 2 §:n 2 momentissa, 3 §:n 3 ja 4 momentissa, 4 ja 4 a—4 n §:ssä, 5 §:n 2—6 momentissa, 5 b, 5 c, 7 a ja 7 c—9 a §:ssä, 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa sekä 13, 14, 16—21 a ja 22 §:ssä sekä lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 10 §:n 3 momentissa säädetään.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 1994.*

*Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin,
joissa eläketapahtuma sattuu tämän lain tultua
voimaan.*

*Tämän lain 1 §:n 3 momentin 2 kohdassa
säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1970
vahvistettua palkkaindeksilukua.*

*Sovellettaessa 8 k §:n säännöksiä ei tämän
lain voimaantuloa edeltäneeltä ajalta maksettuja
sanotun pykälän 1 momentissa tarkoitettuja
etuuksia oteta huomioon.*

6.

Laki**kansaneläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 20 §:n 2 ja 3 momentti, 31 a §:n 1 momentti, 39 §:n 6 momentti ja 43 a §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 20 §:n 2 momentti, 31 a §:n 1 momentti ja 39 §:n 6 momentti 18 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (53/85), 20 §:n 3 momentti 31 päivänä joulukuuta 1985 annetussa laissa (1129/85) ja 43 a §:n 1 momentti 21 päivänä tammikuuta 1983 annetussa laissa (99/83), sekä

muutetaan 20 §:n 1 momentin 2 kohta, 22 a §, 22 c §:n 1 momentti, 26 §:n 1 momentin 2 kohta ja 7 momentti, 31 §:n 2 momentti ja 39 a §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 20 §:n 1 momentin 2 kohta ja 22 c §:n 1 momentti 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (670/85), 22 a § muutettuna viimeksi mainitulla lailla sekä 8 päivänä helmikuuta ja 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetuilla laeilla (214 ja 619/91), 26 §:n 1 momentin 2 kohta 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82) ja 7 momentti 8 päivänä elokuuta 1986 annetussa laissa (594/86), 31 §:n 2 momentti 28 päivänä heinäkuuta 1989 annetussa laissa (738/89) ja 39 a §:n 1 momentti mainitussa 8 päivänä helmikuuta 1991 annetussa laissa, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 §

Kansaneläkkeenä maksetaan:

2) työkyvyttömyyseläkettä 22 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa työkyvyttömälle vakuutetulle, joka on 65 vuotta nuorempi, tai työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä 22 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa 55 mutta ei vielä 65 vuotta täyttäneelle vakuutetulle; tai

Sen estämättä, mitä 1 momentin 3 kohdassa on säädetty työttömyyseläkkeen edellytyksenä olevasta alaikärajasta, työttömyyseläkettä maksetaan myös 1930 tai sitä ennen syntyneelle vakuutetulle.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 3 kohdassa on säädetty työttömyyseläkkeen edellytyksenä olevasta alaikärajasta, työttömyyseläkettä on oikeus saada myös sellaisella vuonna 1931 syntyneellä vakuutetulla, jolla 1 momentin 3 kohdan mukaiset eläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 1986.

22 a §

Sen estämättä, mitä 22 §:ssä on säädetty, on 55 vuotta täyttäneellä vakuutetulla oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huo-

2) työkyvyttömyyseläkettä 22 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa työkyvyttömälle vakuutetulle, joka on 65 vuotta nuorempi, tai työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä 22 a §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa 58 mutta ei vielä 65 vuotta täyttäneelle vakuutetulle; tai

(2 ja 3 mom. kumotaan)

22 a §

Sen estämättä, mitä 22 §:ssä *säädetään*, on 58 vuotta täyttäneellä vakuutetulla on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huo-

Voimassa oleva laki

mioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikään-
tymiseen liittyvät tekijät, ammattissaolon pit-
käaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasit-
teisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on
pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen
kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan
ansiotyötään. Eläkkeen saamisen edellytyksenä
on lisäksi, että vakuutettu on joko lopettanut
ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa voidaan
arvioida kuukaudessa *keskimäärin* pienemmiksi
kuin 689,58 markkaa. Työn lopettamisen tai
ansiotulojen vähentymisen tulee olla tapahtu-
nut aikaisintaan 360 päivää ennen yksilölliseen
varhaiseläkkeeseen oikeuttavan työkyvyttö-
myyden alkamista. Tällöin jätetään huomioon
ottamatta päivät, joilta vakuutettu on saanut:

1) opintovapaalaissa (273/79) tarkoitettua
opintovapaata;

2) työttömyysturvalain (602/84) mukaista
päivärahaa enintään kuitenkin siihen määrään
saakka, joka vastaa työttömyysturvalain
26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismää-
rää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutet-
tua päivärahaa;

3) kolmen viimeisen vuoden aikana välittö-
mästi ennen tässä pykälässä tarkoitettua työky-
vyttömyyden alkamista sairausvakuutuslain
(364/63) mukaista päivärahaa, samoin luin sel-
laiset päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu,
jollei vakuutettu olisi saanut sanotun lain
27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta,
viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyy-
den vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta
jonkin muun lain mukaan; tai

4) kuntoutusrahain (611/91) tai työnteki-
jain eläkelain 8 §:n 4 momentissa takoitettujen
lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen
mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmene-
tyskorvausta tapaturmavakuutuksen, liikenne-
vakuutuksen tai *sotilasvammalain* (404/48)
kuntoutusta koskevien säännösten perusteella,
*tässä kohdassa tarkoitettut päivät kuitenkin vain
vakuutetun ilmoituksen johdosta.*

Ehdotus

mioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikään-
tymiseen liittyvät tekijät, ammattissaolon pit-
käaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasit-
teisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on
pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen
kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan
ansiotyötään. Eläkkeen saamisen edellytyksenä
on lisäksi, että vakuutettu on joko lopettanut
ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa voidaan
arvioida kuukaudessa pienemmiksi kuin 689,58
markkaa. Työn lopettamisen tai ansiotulojen
vähentymisen tulee olla tapahtunut aikaisin-
taan 360 päivää ennen yksilölliseen var-
haiseläkkeeseen oikeuttavan työkyvyttömyyden
alkamista. Tällöin jätetään huomioon ottamatta
päivät, joilta vakuutettu on saanut:

1) opintovapaalaissa (273/79) tarkoitettua
opintovapaata;

2) *koulutus- ja erorahastosta annetun lain*
(537/90), *valtion virkamieslain* (755/86), *perus-
koululain* (476/83) tai *lukiolain* (477/83) mu-
kaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta
varten myönnettävää henkilökohtaista tukea;

3) *työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta
annetun lain* (763/90) mukaista koulutustukea;

4) työttömyysturvalain (602/84) mukaista
päivärahaa, enintään kuitenkin siihen määrään
saakka, joka vastaa työttömyysturvalain
26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismää-
rää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutet-
tua päivärahaa;

5) kolmen viimeisen vuoden aikana välittö-
mästi ennen tässä pykälässä tarkoitettua työky-
vyttömyyden alkamista sairausvakuutuslain
(364/63) mukaista päivärahaa; *huomioon otta-
matta jätetään myös* sellaiset päivät, joilta
päivärahaa olisi suoritettu, jollei vakuutettu
olisi saanut sanotun lain 27 §:n 1 momentissa
tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta
johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksetta-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

vaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan; tai

6) kuntoutusrahain (611/91) tai työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikenevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

Poiketen siitä, mitä 1 momentin 3 virkkeessä säädetään työn lopettamisen tai ansiotulojen vähentymisen ja yksilölliseen varhaiseläkkeeseen oikeuttavan työkyvyttömyyden alkamisen välistä ajasta, vakuutettu säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä, jos hän on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin perusteella ennen kuin työn lopettamisesta tai ansiotulojen vähentymisestä on kulunut 1 momentissa tarkoitettua 360 päivää.

Yksilöllinen varhaiseläke myönnetään toistaiseksi. Yksilöllisestä varhaiseläkkeestä on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeestä, lukuun ottamatta 39 §:n 1, 3 ja 4 momentin säännöksiä.

Vakuutetulla on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädetyt eläkkeen saamisen edellytykset. Ennakkopäätökseen saa hakea muutosta niin kuin 73 §:ssä on säädetty. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään kuuden kuukauden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Yksilöllinen varhaiseläke myönnetään toistaiseksi. Yksilöllisestä varhaiseläkkeestä on soveltuvin osin muutoin voimassa, mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeestä, lukuun ottamatta 39 §:n 1, 3 ja 4 momentin säännöksiä.

Vakuutetulla on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 1 momentin ensimmäisessä, kolmannessa ja neljännessä virkkeessä säädetyt eläkkeen saamisen edellytykset. Ennakkopäätökseen saa hakea muutosta niin kuin 73 §:ssä säädetään. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja työntekijän sopiman sitä pitemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Jos eläkkeensaaja menee ansiotyöhön ja hänen ansiotulonsa ovat 1 momentissa tarkoitettua markkamäärän suuruiset tai sitä suuremmat, maksetaan hänelle puolet hänen saamastaan yksilöllisestä varhaiseläkkeestä, rintamasotilaseläkelain 9 §:n mukaisesta rintamalisästä ja 9 a §:n mukaisesta ylimääräisestä rintamalisästä. Varhaiseläkkeensaajalle maksettavaa eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) mukaista asumistukea ei kuitenkaan puoliteta. Yksilöllistä varhaiseläkettä ei makseta lainkaan, vaan se jätetään lepäämään, jos ansiotulot ovat suuremmat kuin 3/5 työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien mukaan määräytyvästä eläkkeen perusteena olevasta palkasta tai työtulosta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Mitä tässä laissa on säädetty työkyvyttömäksi todetusta vakuutetusta, sovelletaan vastaavasti vakuutettuun, jonka on todettu täyttävän yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytykset.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua markkamäärää tarkistetaan kalenterivuositain maan yleisessä palkkatasossa tapahtuneiden muutosten johdosta sen palkkaindeksiluvun mukaan, joka vuosittain vahvistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamista varten.

Lepäivänä olevaa yksilöllistä varhaiseläkettä ryhdytään maksamaan hakemuksesta työnteon lakatessa tai ansiotulojen vähentyessä. Eläke maksetaan täytenä tai puolitetuna hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa kuitenkin takautuvasti enintään vuoden ajalta ennen eläkkeen hakemista.

Lepäivänä oleva yksilöllinen varhaiseläke voidaan vakuutetun hakemuksesta lakkauttaa hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jollei lepäivää yksilöllistä varhaiseläkettä ole vaadittu maksettavaksi viiden vuoden kuluessa keskeyttämisestä, eläke katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi, kun viisi vuotta on kulunut eläkkeen keskeyttämisestä.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen ollessa lepäivänä vakuutettua ei pidetä eläkkeensaajana.

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömäksi todetusta vakuutetusta, sovelletaan vastaavasti vakuutettuun, jonka on todettu täyttävän yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytykset.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua markkamäärää tarkistetaan kalenterivuositain maan yleisessä palkkatasossa tapahtuneiden muutosten johdosta sen palkkaindeksiluvun mukaan, joka vuosittain vahvistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamista varten.

22 c §

Pitkäaikaisesti työttömänä pidetään tämän lain 20 §:n 1 momentin 3 kohtaa sovellettaessa vakuutettua, joka esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain (602/84) mukaiseen työttömyyspäivärahaan. Työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että vakuutettu esittää kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan antaman todistuksen siitä, että hän laskettuna päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivää, on 60 viimeksi kuluneen viikon aikana saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa yhteensä vähintään 200 päivältä taikka ettei

22 c §

Oikeus tämän lain 20 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaiseen työttömyyseläkkeeseen on pitkäaikaisesti työttömällä vakuutetulla edellytäten, että:

1) hänellä on oikeus työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaiseen työttömyyseläkkeeseen, johon liittyy sanotussa pykälässä mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitettu tuleva aika tai sitä vastaava ansio;

2) hän täyttää työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä säädetyt työttömyyseläkkeen saamiseen vaadittavat työssäoloehdot;

3) hän esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida

Voimassa oleva laki

hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 3 momentin mukaan enää ole oikeutta ansioon suhteutettuun päivärahaan.

Ehdotus

osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan; ja

4) hän esittää työttömyyskassan todistuksen siitä, ettei hänellä ole enää oikeutta ansioon suhteutettuun päivärahaan työttömyysturvalain 26 §:n 1 tai 3 momentin mukaan, tai kansaneläkelaitoksen todistuksen siitä, että hän on saanut *peruspäivärahaa siihen ajankohtaan saakka, josta alkaen hänellä ei mainittujen lainkohtien perusteella olisi enää oikeutta ansiioon suhteutettuun päivärahaan.*

26 §

Lisäosaa määrättäessä otetaan huomioon va-
kuutetun jatkuvasti saama:

2) pakollista tapaturmavakuutusta koskevien eri lakien mukainen tapaturmaeläke, perhe-eläke, elinkorko ja huoltoeläke;

2) *lakisääteisen tapaturmavakuutuksen mukainen tapaturmaeläke, perhe-eläke, elinkorko ja huoltoeläke;*

Vanhuuseläkkeen lisäosaa määrättäessä voidaan sellainen 1 momentissa mainittu työ- tai yrittäjätoimintaan perustuva eläke, josta on hakemus vireillä, ottaa huomioon 3 momentissa tarkoitettulla tavalla, kunnes hakemus on lopullisesti ratkaistu. Mahdollinen liikamaksu voidaan kuitata tulevista eläke-eristä.

Kun yksilöllinen varhaiseläke maksetaan puolitetuna 22 a §:n 7 momentin mukaisesti, lisäosaa määrättäessä otetaan huomioon 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu eläke täyden yksilöllisen varhaiseläkkeen suuruisena.

31 §

Eläkelaitos voi vuoden kuluessa siitä ajankohdasta, josta eläke on lakkautettu, määrätä *työkyvyttömyyden aiheuttaneen sairauden pahentumisen vuoksi* eläkkeen maksamisen jälleen aloitettavaksi hyväksymänsä selvityksen perusteella ilman 35 §:ssä säädetyssä järjestyksessä tehtyä hakemusta. Eläke voidaan tällöin määrätä takautuvasti maksettavaksi siltä ajalta, jona eläke on ollut lakkautettuna, tai sen osalta. Jos kuitenkin uusi työkyvyttömyyseläke myönnetään sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin mainitun aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulu-
nut yksi vuosi, eläke voidaan myöntää myös

Eläkelaitos voi kahden vuoden kuluessa siitä ajankohdasta, josta eläke on lakkautettu, määrätä eläkkeen maksamisen jälleen aloitettavaksi *joko hakemuksen tai* hyväksymänsä selvityksen perusteella. Eläke voidaan tällöin määrätä takautuvasti maksettavaksi siltä ajalta, jona eläke on ollut lakkautettuna, tai sen osalta. Eläke voidaan myöntää myös yksilöllisenä varhaiseläkkeenä sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin mainitun aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulu-
nut kaksi vuotta, edellyttäen, että työnteon lopettaminen tai ansiotulojen vähentyminen on tapahtunut aikaisintaan 360 päivää ennen ai-

Voimassa oleva laki

yksilöllisenä varhaiseläkkeenä edellyttäen, että työnteon lopettaminen tai ansiotulojen väheneminen on tapahtunut aikaisintaan 360 päivää ennen aikaisemman eläkkeen alkamista. Laskettaessa 360 päivän määräaika on otettava huomioon, mitä 22 a §:ssä on säädetty.

Ehdotus

kaisemman eläkkeen alkamista. Laskettaessa 360 päivän määräaika on otettava huomioon, mitä 22 a §:ssä säädetään.

31 a §

Työvoimaviranomaisen on annettuaan 22 c §:n 1 momentissa tarkoitetun todistuksen kuuden kuukauden väliajoin tarkastettava, onko eläkkeensaajalle osoitettavissa työtä. Jos työtä on osoitettavissa, työvoimaviranomaisen on ilmoitettava siitä kansaneläkelaitokselle.

31 a §

(1 mom. kumotaan)

39 §

Tämän pykälän 1 momenttia sovellettaessa työttömyyseläke myönnetään kuitenkin aikaisintaan 22 c §:n 1 momentissa mainitun kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan todistuksen antamista seuraavan kolmannen kuukauden alusta tai, jos eläke myönnetään ansioon suhteutetun päivärahan enimmäismäärän täyttymisen perusteella, sitä koskevan todistuksen antamista seuraavan kuukauden alusta.

(6 mom. kumotaan)

39 a §

Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan sitä seuraavan kuukauden alusta, jona vakuutettu on täyttänyt 22 a §:n 1 momentissa tarkoitetut yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytykset, ei kuitenkaan ilman esityistä syytä pitemmältä kuin vuoden ajalta ennen eläkkeen hakemista.

39 a §

Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemisesta seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesti syystä eläke voidaan kuitenkin maksaa takautuvasti enintään vuoden ajalta ennen hakemista.

43 a §

Jos eläkkeensaaja on saanut työllisyyslain mukaista työttömyyskorvausta tai valtakunnallista työttömyyskassoista annetun lain mukaista päiväavustusta samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään eläkettä takautuvasti, eläkelaitoksen on työvoimatoimikunnan tai työttömyyskassan vaatimuksesta suoritettava takautuvasti

43 a §

(1 mom. kumotaan)

Voimassa oleva laki

maksettava eläke työvoimatoimikunnalle tai työttömyyskassalle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettavan työttömyyskorvauksen tai päivävastuksen määrää.

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Tämän lain 39 a §:n 1 momenttia sovelletaan tapauksiin, joissa yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen. Tämän lain 22 a §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan säännöksiä, 2 ja 4 momenttia sekä 31 §:n 2 momenttia sovelletaan tapauksiin, joissa hakemus on jätetty lain voimaantulon jälkeen.

Tämän lain 22 a §:n 1 momentin toista virkettä ja 5—8 momenttia sovelletaan myös tapauksiin, joissa eläke on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

Sen estämättä, mitä tämän lain 20 §:ssä ja 22 a §:ssä säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajaista, sanottuun eläkkeeseen on oikeus vuonna 1939 tai sitä ennen syntyneellä vakuutulla tämän lain voimaan tullessa voimassa olevan alaikärajan mukaan.

Ennen tämän lain voimaantuloa 55 vuotta täyttäneeseen vakuutettuun, jolla tämän lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan, sovelletaan edelleen kansaneläkelain 22 c §:n 1 momenttia ja 39 §:n 6 momenttia sellaisina kuin ne ovat tämän lain voimaan tullessa. Tätä säännöstä sovellettaessa vakuutetulla katsotaan olevan oikeus työttömyyspäivärahaan työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettulta omavastuuajalta. Työttömyyseläke voidaan myöntää edellä mainittujen säännösten mukaisena myös, jos vakuutetulle myönnetään työeläkelakien mukainen työttömyyseläke, jonka eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa.

Eri lakien mukaiseen vapaaehtoiseen tapaturmavakuutukseen perustuva 26 §:n 1 momentin 2 kohdassa mainittu etuus luetaan tuloksi lisäosassa, jos mainittu etuus on alkanut 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen.

Tämän lain 22 a §:ssä säädetty markkamäärä vastaa työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaan vuodelle 1985 vahvistettua palkkaindeksilukua.

7.

Laki**työttömyysturvalain 4 ja 23 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyysturvalain (602/84) 23 §:n 3 momentti
 ja
lisätään 4 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 28 päivänä joulukuuta 1990 annetulla
 lailla (1367/90), uusi 3 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

4 §

Oikeus työttömyyspäivärahaan

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevalla henkilöllä on oikeus työttömyyspäivärahaan, vaikka hän ei hae kokoaikatyötä.

23 §

Ansioon suhteutetun päivärahan suuruus

Ansioon suhteutettu päiväraha lasketaan henkilön vakiintuneen palkan pohjalta tai, mikäli palkkatulo on ollut kausiluontoista tai epäsäännöllistä, vuositulon kuukautta kohti lasketusta määrästä. Asetuksella säädetään tarkemmin ansioon suhteutetun päivärahan perusteena olevan palkan määrittämisestä.

Ansioon suhteutettu päiväraha lasketaan henkilön vakiintuneen palkan pohjalta tai, mikäli palkkatulo on ollut kausiluontoista tai epäsäännöllistä, vuositulon kuukautta kohti lasketusta määrästä. *Osa-aikatyötä tehneen osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevan henkilön päiväraha lasketaan kuitenkin henkilön tekemän työn laskennallisen kokoaikatyön palkan pohjalta. Asetuksella säädetään tarkemmin ansioon suhteutetun päivärahan perusteena olevan palkan määrittämisestä.*

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
 kuuta 1994.*

8.

Laki

velvoitetöön poikkeuksellisesta huomioon ottamisesta työeläketurvassa annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan velvoitetöön poikkeuksellisesta huomioon ottamisesta 8 päivänä maaliskuuta 1991 annetun lain (476/91) 2 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1991 kuitenkin siten, että sitä sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 1991. Laki on voimassa 30 päivään kesäkuuta 1993. Sitä sovelletaan eläkkeeseen, jossa eläketapahtuma on sattunut lain soveltamisaikana.

Ehdotus

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1991 kuitenkin siten, että sitä sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 1991. Laki on voimassa 31 päivään *joulukuuta* 1993. Sitä sovelletaan eläkkeeseen, jossa eläketapahtuma on sattunut lain soveltamisaikana.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1993.
